

Kaderbrief 2021-2025

Versie: 2.0.0.0.0

Inhoudsopgave

1 Voorwoord	3
2 Financiële samenvatting	7
3 Inleidende hoofdstukken	13
3.1 Financieel perspectief "Duurzame stad"	13
3.2 Inleiding en financieel perspectief sociaal domein: iedereen telt mee en doet mee	16
4 Kaders programma's	21
4.1 Bestuur en dienstverlening	22
4.2 Veiligheid	26
4.3 Economie	30
4.4 Bereikbaarheid	34
4.5 Omgevingskwaliteit	42
4.6 Stedelijke ontwikkeling	52
4.7 Jeugd en onderwijs	60
4.8 Cultuur, sport en recreatie	64
4.9 Maatschappelijke ondersteuning	70
4.10 Werk en inkomen	76
4.11 Algemene dekkingsmiddelen, overhead, Vpb en onvoorzien	80
5 Uitgangspunten meerjarenbegroting	87
5.1 Algemene uitgangspunten	87
5.2 Loon-, prijs- en ontwikkeling lokale heffingen	88
5.3 Ontwikkeling areaal	89
5.4 Ontwikkeling algemene uitkering Gemeentefonds	90
5.5 Ontwikkeling kapitaallasten en schuldquote	92
6 Bijlagen	95
6.1 Totaaloverzicht autonoom	95
6.2 Totaaloverzicht mee- en tegenvallers	96
6.3 Totaaloverzicht nieuw beleid	99
6.4 Totaaloverzicht bijsturing	100
6.5 Totaaloverzicht budgettair neutraal	101
6.6 Totaaloverzicht per programma	104
6.7 Reserve Parkeren (auto en fiets)	111

Hoofdstuk 1

1 Voorwoord

Deze kaderbrief komt uit op een moment dat we weer perspectief zien: elke dag krijgen honderden Leidenaren een vaccin tegen corona. Wekelijks worden honderdduizenden mensen in Nederland gevaccineerd. En hetzelfde geldt voor miljoenen andere Europeanen. De drukte op *intensive care*-afdelingen van ziekenhuizen neemt af. En dat heeft grote betekenis. Coronabeperkingen kunnen steeds meer worden opgeheven. Middelbare scholen ontvangen weer elke dag alle leerlingen in de klas. Studenten kunnen weer naar college. We kunnen thuis weer meer vrienden en familie verwelkomen. De horeca kan steeds meer gasten ontvangen. De cultuursector is aan het heropenen. En daar hebben we met z'n allen lang naar uitgekeken.

In hoog tempo verschuift ons perspectief van "omgaan met corona" naar "herstel na corona". Vele Leidenaren hebben zich ervoor ingezet dat we samen de coronaperiode goed doorkwamen. Nu zetten we erop in dat we samen sterker terugveren uit de coronacrisis.

In deze inleiding op de kaderbrief gaan we dieper in het op het perspectief op herstel. Met investeringen in duurzame verstedelijking blijven we bijdragen aan de brede welvaart van huidige en toekomstige generaties. We houden vast aan ons beleid voor het sociaal domein (inclusief het financiële "hek"). Dat beleid biedt een vangnet voor wie dat nodig heeft, en het 'hek' draagt eraan bij dat we voorzieningen buiten het sociaal domein, zoals cultuur- en sportvoorzieningen en groenonderhoud, op niveau in stand kunnen houden. Verder gaan we uiterst terughoudend om met nieuw beleid – inmiddels een goede Leidse gewoonte voor in de laatste kaderbrief voor een verkiezingsjaar.

Tijdens de samenstelling van deze kaderbrief hadden we te maken met een belangrijk onzekere factor: de hoogte van extra tegemoetkomingen en bijdragen die gemeenten gaan ontvangen van de rijksoverheid. Een arbitragecommissie stelde gemeenten in het gelijk en concludeerde dat er in de jeugdzorg komende jaren miljarden bij moeten. Inmiddels weten we dat het kabinet voor 2022 1,3 miljard euro extra beschikbaar stelt, boven op de 300 miljoen euro die het kabinet al eerder had uitgetrokken. Deze beslissing is genomen nadat het college deze kaderbrief opstelde; daarom is dit extra bedrag hierin nog niet meegenomen. Een nieuw kabinet moet uitsluitsel geven over een oplossing voor na 2022. Ook andere financiële besluiten (herziening gemeentefonds, afschaffing opschalingskorting) worden doorgeschoven naar het volgende kabinet.

Een extra complicatie voor Leiden is dat ons inwonertal afgelopen jaar met circa 1000 is *afgenomen*, terwijl we in de vorige kaderbrief nog uitgingen van een *toename* van 2000 inwoners. Hierdoor daalt direct onze uitkering uit het gemeentefonds. De bevolkingsafname komt vooral doordat het aantal internationale studenten en andere "internationals" fors is afgenomen door corona. We verwachten echter dat dit hoofdzakelijk een tijdelijke afname is die zich weer zal herstellen. Ook menen we dat het inwonertal ook vanwege woningbouw verder zal toenemen. In 2023 en 2024 worden enkele duizenden nieuwe woningen opgeleverd.

Ondanks de financiële onzekerheid uit "Den Haag" en de lagere uitkering uit het gemeentefonds is het gelukt in de kaderbrief een sluitende meerjarenbegroting op te nemen, zonder extra bezuinigingen. Juist nu is dat van belang. Iedereen moet kunnen meedelen in het herstel. Ook kunnen we belangrijke investeringen in zaken als woningbouw, verduurzaming en de verschuiving naar schone mobiliteit voortzetten zoals we eerder hadden gepland. Dat is zowel voor de economie als voor de leefbaarheid van de stad van belang. We blijven hiermee werken aan een groener, gezonder en duurzamer Leiden; een aantrekkelijke stad voor iedereen.

Duurzame verstedelijking

In de afgelopen jaren hebben we veel structureel investeringsgeld vrijgemaakt voor woningbouw, energietransitie, circulaire economie, klimaatadaptatie, vergroening, biodiversiteit en de overgang naar schone vormen van mobiliteit, via het Financieel Perspectief Duurzame Stad (FPDS). Deze kunnen we met deze kaderbrief blijven voortzetten. Hetzelfde geldt voor het Integraal huisvestingsplan Onderwijs. Veel van de investeringen uit het FPDS worden in de jaren 2022 tot en met 2024 opgeleverd. In deze kaderbrief hebben we bovendien budget opgenomen voor de overgang naar emissievrije stadslogistiek in de binnenstad en het Stationsgebied, vanaf 2025.

In deze raadsperiode werken we niet alleen aan een groener, gezonder en duurzamer Leiden, maar ook aan een stad met meer betaalbare woningen. Zo houden we de stad voor iedereen toegankelijk en leefbaar. Bevolkings- en woningbehoefteprognoses uit de periode 2016-2018 wezen uit dat Leiden tot 2030 behoefte had

aan circa 8.500 extra woningen, met een nadruk op sociale huur en het middensegment. Het is onze ambitie dat die woningen er gaan komen. Alleen daarmee kunnen we een betaalbare en toegankelijke stad blijven. We werken daarom aan realisatie van allerlei projecten en gebiedsontwikkelingen in de stad, onder meer langs de Plesmanlaan, de Vondellaan, in het Stationsgebied, langs de Schipholweg, rondom de Willem de Zwijgerlaan, in de Lammenschansdriehoek, langs de Zoeterwoudseweg en in Zuidwest. Met een vernieuwde Omgevingsvisie, die de gemeenteraad na de zomer zal bespreken, kijken we bovendien vooruit naar de verdere ontwikkeling van de stad.

We zien dat de inzet op duurzame verstedelijking dikwijls tot discussie leidt en soms zelfs tot onrust, bijvoorbeeld bij grotere woningbouwprojecten. Voor ons kan dat geen reden zijn om van duurzame verstedelijking af te zien; de realisatie van voldoende en betaalbare woningen is net als de vergroening en verduurzaming van de stad essentieel voor de brede welvaart van huidige en toekomstige bewoners. Tegelijkertijd zijn we ons goed bewust van het feit dat zorgvuldige communicatie en participatie bijdraagt aan duidelijkheid, betrokkenheid en wederzijds begrip.

Een belangrijke ontwikkeling voor onze stad en regio betreft de OV-knoop Leiden Centraal, die we samen met de rijksoverheid en provincie willen ontwikkelen conform de visie "Leiden verbindt". Hiermee verbeteren we niet alleen de verbinding tussen binnenstad en Bio Science Park, we maken ook verdere verstedelijking mogelijk en we ondersteunen hiermee de verschuiving naar duurzame mobiliteit. In het FPDS hebben we geld beschikbaar voor onderzoek met de medeoverheden naar ontwikkeling van de OV-knoop. De komende periode zullen rijk, provincie en gemeente een gezamenlijk besluit moeten nemen over de benodigde investeringen en de financiering daarvan. De komende jaren zullen we voorstellen doen voor het gemeentelijke aandeel daarin.

Behalve aan investeringen blijven we vanzelfsprekend ook aandacht geven aan onderhoud en beheer. We doen geen concessies aan de kwaliteit van de buitenruimte. In de coronaperiode hebben we gezien hoe belangrijk die is. Op een aantal plekken hebben we de budgetten voor onderhoud en beheer structureel verhoogd, zowel voor objecten in de openbare ruimte als voor gemeentelijk vastgoed.

Sociale stad

Juist in deze periode is het belangrijk te blijven investeren in mensen. We willen dat álle Leidenaren meedelen en meedoen in het herstel na corona. Ook de Leidenaren voor wie dat minder vanzelfsprekend is. In deze kaderbrief maken we daarom geld vrij voor de Leidse "inclusieagenda". Deze agenda bevat gerichte maatregelen om uitsluiting, achterstelling en discriminatie tegen te gaan. Deze zijn gericht op de arbeidsmarkt, maar ook op toegankelijkheid van voorzieningen en de openbare ruimte en op gelijke toegang tot onderwijs. Verder benutten we in ons herstelbeleid ons nieuwe *social impact team*. Dit helpt ons om te prioriteren: we richten de steun op de mensen die het zwaarst door de crisis zijn getroffen. Niet zelden zijn dat kinderen en jongeren die opgroeien in huishoudens met armoede of andere achterstanden. We blijven in onze aanpak daarom ook intensief samenwerken met scholen en andere partijen die bijdragen aan jeugdparticipatie.

Tegelijkertijd willen we dat Leiden over een goed stadsklimaat blijft beschikken, met een breed aanbod aan voorzieningen op het gebied van sport, cultuur, recreatie enzovoort. Zulke voorzieningen horen net zo bij een sociale stad als individuele en collectieve voorzieningen in Wmo, Jeugdhulp en Participatiewet. Het financiële "hek" rondom het sociaal domein helpt om beide doelen te bereiken.

Aan het begin van deze collegeperiode hebben we een groot bedrag in een reserve voor het sociaal domein apart gezet (circa 15 miljoen euro). Dat was nodig ook. Tekortschietende bijdragen van de rijksoverheid maakten dat deze reserve voortijdig uitgeput was. Ondertussen werkten we door aan uitvoering van een nieuwe visie op het sociaal domein. De "Sterke sociale basis", die sinds juli vorig jaar wordt geboden door Inluzio, Buzz en SOL, vormt hierin het welzijnsfundament.

Door inzet van veel extra middelen en door bijsturing lukt het nog om financieel rond te komen binnen het financiële "hek" rondom het sociaal domein. Gemeenten krijgen onvoldoende budget, terwijl we de kosten van uitvoering van openeinderegelingen niet of nauwelijks kunnen beïnvloeden. In de meerjarenbegroting hebben we nog steeds een forse taakstelling staan (€ 6,9 miljoen).

Gelukkig is er nu eindelijk zicht op extra bijdragen voor het sociaal domein (in ieder geval voor 2022), dankzij de arbitrage over de jeugdhulp. In afwachting van een structurele oplossing voegen we nu geen extra geld toe aan het sociaal domein. Wel hebben we in de meerjarenbegroting een behoedzaamheidsmarge opgenomen, net als in vorige jaren. In 2025 verhogen we deze met € 2,2 miljoen, zodat de omvang overeenkomt met de resterende taakstelling binnen het "hek". Als we in de komende jaren van de rijksoverheid extra geld krijgen voor het sociaal domein, kunnen we daarmee de taakstelling binnen het "hek" verlagen. Mocht de nood aan de man komen, dan biedt de opgenomen behoedzaamheidsmarge soelaas om ongewenste bezuinigingen te voorkomen. We laten niemand vallen, zoals dat een sociale stad betaamt.

Kennis, economie, cultuur en ondernemerschap

We constateerden het al bij de programmabegroting van afgelopen jaar: de pijlers 'Internationale kennis' en 'Historische cultuur' bieden een sterke uitgangspositie om als stad sterker terug te veren uit deze crisis. De visie 'Leiden, Stad van Ontdekkingen' geeft richting aan de samenwerking tussen de gemeente en partners, zoals de Universiteit Leiden, andere kennisinstellingen, bedrijven, instellingen en groepen bewoners. De focus op kennis heeft ons veel gebracht; de recente successen met innovaties als de vaccinontwikkeling in Leiden zijn daarvan een sprekend voorbeeld.

Voor ondersteuning van Leidse sectoren die zwaar door corona zijn getroffen, zoals horeca en cultuur, zetten we de lijn voort die we een jaar geleden hebben ingezet. Hier horen maatregelen bij zoals verruiming van terrassen en het faciliteren van een ruimere opzet van de woensdag- en zaterdagmarkt. De verantwoordelijkheid voor financiële ondersteuning van bedrijven en culturele instellingen die te lijden hebben onder de coronacrisis ligt in eerste instantie bij de rijksoverheid. Wel is het soms mogelijk iets extra's te doen. Het Leids stimuleringsfonds is daarvan een voorbeeld. Met dit in 2020 opgerichte fonds ondersteunen we samen met het bedrijfsleven samenwerkingsinitiatieven van ondernemers die gericht zijn op versterking van de Leidse economie. Ook stellen we voor om in 2021 en 2022 twee maal € 350.000 beschikbaar te stellen om culturele instellingen te ondersteunen in hun huisvestingslasten.

De huidige bijzondere omstandigheden (corona, uitblijven van financiële zekerheid vanuit "Den Haag") maken dat we op dit moment in de kaderbrief geen structurele dekking kunnen opnemen voor activiteiten die tijdelijk gefinancierd zijn. Voorbeelden hiervan zijn het programma Leiden Kennisstad, deelname aan Economie071, structurele subsidie voor Leiden Bio Science Park, het gebiedsmanagement voor de ontwikkeling naar een innovatiedistrict LBSP, budget voor uitvoering van woonbeleid, continuering van inzet cultuurcoaches, continuering van het Leids Mediafonds en inzet van het zogenoemde Preventie interventie team. Wanneer de financiële situatie dat toelaat, kunnen we bepalen welke activiteiten alsnog voor financiering in aanmerking komen en welk bedrag we daarvoor uittrekken.

Organisatie en financiën

Afgelopen jaar hebben veel medewerkers van de gemeente zich buitengewoon ingezet om telkens in te spelen op veranderende omstandigheden. In de jaarrekening hebben we daarvoor onze dank uitgesproken. In intensief overleg met betrokkenen in de stad hebben we telkens naar passende oplossingen gezocht voor beperkingen die voortkwamen uit de coronabestrijding.

Ondanks deze grote inzet zijn er ook allerlei activiteiten die in 2020 (nog) geen doorgang kon vinden of die slechts gedeeltelijk uitgevoerd konden worden. In het bestemmingsvoorstel bij de jaarrekening wordt voorgesteld om budgetten met een omvang van € 7,3 miljoen over te hevelen naar 2021, zodat activiteiten dit jaar alsnog uitgevoerd kunnen worden. Het omvat onder meer budgetten voor crisisdienstverlening in de bestrijding van werkloosheid, re-integratie van onder andere jongeren en statushouders, schuldenbeleid, inburgering, re-integratie van jongeren en statushouders, landelijke aanpak dak- en thuislozen, coronasteun cultuursector en internationaal georiënteerd basisonderwijs (IGBO).

Om Leiden goed van dienst te kunnen zijn, hebben we een kwalitatief sterke ambtelijke organisatie nodig, die werkt vanuit de opgaven in de stad en die flexibel en wendbaar kan meebewegen met politieke prioriteiten. Ontwikkeling, onderhoud en beheer van zo een dynamische stad vergt veel van onze organisatie. Voor uitvoering van alle taken is meer ambtelijke capaciteit nodig dan wij nu hebben. In overleg met het directieteam hebben wij besloten te voorzien in 50% van de extra benodigde ambtelijke capaciteit, en om voor de overige 50% onszelf te beperken in beleidsambities. Dit laatste werken we verder uit in aanloop naar de programmabegroting. Dit kan betekenen dat we bepaalde activiteiten uitstellen, met lagere intensiteit uitvoeren of zelfs beëindigen. Dit kan ook gevolgen hebben voor ambities die de raad heeft uitgesproken; daarover gaan wij graag met u in gesprek tijdens de behandeling van de programmabegroting. Daarnaast stellen we extra geld beschikbaar voor capaciteit bij Servicepunt71 om knelpunten in de bedrijfsvoering te verhelpen.

Ook in de komende jaren blijft het belang om wendbaar te blijven en voldoende capaciteit en de juiste competenties in huis te hebben. Dat geldt ook voor nieuwe uitdagingen: we worden verantwoordelijk voor uitvoering van de Omgevingswet (vanaf 1 juli 2022) en voor taken in (inter)nationale duurzaamheidsopgaven zoals de energietransitie. Hiervoor is bekostiging nodig; in de VNG-lobby bij het rijk is dit een belangrijk aandachtspunt.

De vele investeringen van de komende jaren leiden tot een hogere schuldquote in het gemeentelijke huishoudboekje. "Behoedzaam begroten" is hierbij ons devies. In de berekening van jaarlijkse kapitaallasten bij deze investeringen gaan we uit van een rekenrente van 3%. In de praktijk leent de gemeente nu echter tegen een tarief van gemiddeld 0,5%. Dit verschaft ons een buffer die met 2,5% aanzienlijk ruimer is dan bij veel andere steden.

Tot slot,

Wij zijn trots op de ontwikkelingen die Leiden doormaakt, en op de inzet van Leidenaren om elkaar door de zware coronaperiode heen te helpen. We kijken verlangend uit naar het moment waarop we alle beperkende coronamaatregelen achter ons kunnen laten. Ondertussen blijven we met vereende krachten doorwerken aan een mooie toekomst met brede welvaart en welzijn voor al onze inwoners. De meerjarenbegroting in deze kaderbrief vormt daarvoor het financiële fundament. Daarover gaan we graag in gesprek met de gemeenteraad, waarvoor we – hopelijk – weer fysiek bijeen kunnen komen, als opmaat naar een mooie zomer van herstel na corona.

Hoofdstuk 2

2 Financiële samenvatting

Deze kaderbrief geeft een update van de lopende begroting 2021 en schetst de financiële kaders voor de periode 2022-2025. Ook nu zorgen we ervoor dat ons investeringsprogramma en voorzieningenniveau in de stad op peil blijven. Dit geeft de stad een goede basis om de coronacrisis uit te komen. Het financiële hek rond het sociaal domein helpt hierbij om scherp te blijven sturen op de financiën van het sociaal domein en onze investeringen in de stad te kunnen blijven uitvoeren. In deze paragraaf gaan we in op de uitgangspunten die we hebben gehanteerd, het uiteindelijke financiële beeld en de ontwikkeling van de financiële positie.

2.1. Context en uitgangspunten

Deze kaderbrief is opgesteld binnen een onzekere context. Hoewel het vertrekpunt een sluitende programmabegroting 2021 is, staat de financiële positie op onderdelen onder druk. Daarnaast spelen buiten de directe invloedssfeer van de gemeente meerdere onzekerheden maar liggen er ook kansen. Dit hebben we in de onderstaande SWOT-analyse gevisualiseerd:

SWOT-analyse structureel evenwicht en financiële positie

	Voordelig	Nadelig
Intern	1. Vorige Programmabegroting 2020-2024 over geheel structureel sluitend 2. Structurele behoedzaamheidsruimte (€ 4,5 mln.) 3. Behoudende renteverwachting op nieuwe geldleningen (3% in 2025) 4. Met geactualiseerde MJOP's nu goede informatie lasten / liquiditeitsvraag vervangingsinvesteringen en groot onderhoud. 5. Het weerstandsvormogen is op orde voor opvangen incidentele schommelingen.	1. Nog niet toebedeelde taakstelling sociaal domein (€ 4,7 mln.) 2. In begroting toebedeelde taakstellingen waarvan realisatie risico is (Jeugdhulp, formatie SO / Veiligheid, aanmelding SP71 enz.) 3. Ruimte inkomstenkant is beperkt (heffingen kostendekkend, OZB niet-woningen op-1-na hoogste van Nederland, woonlasten iets bovengemiddeld, leges niet geheel kostendekkend). 4. Op termijn hoge schuldpositie = evenwicht op lange termijn is relatief kwetsbaar voor rentestijgingen. 5. Meerdere huidige activiteiten zijn structureel gewenst maar incidenteel gedekt. 6. Gesloten systemen maken de begroting inflexibel.
Extern	1. Eerste uitkomsten herijking gemeentefonds pakken voor Leiden structureel voordelig uit (+/- € 5 mln. voordelig o.b.v. 2017); 2. Bij kabinetsonderhandelingen ligt financiële problematiek gemeenten op tafel. In ieder geval voor jeugdhulp op lange termijn al aankondiging van fundamentele keuzes 'combinatie van maatregelen en structureel extra geld'; 3. In verschillende rapporten liggen waarschuwingen tegen 'weeffouten' als bij decentralisaties op tafel (Omgevingswet, Energietransitie etc.). 4. Het nieuwe kabinet zal mogelijk ook met nieuw uitgaven / prioriteiten komen (stimuleringspakket economie)	1. Veel discussie rondom herijking gemeentefonds vanuit nadeelgemeenten / ROB over gehanteerde uitgangspunten. Voorlopig voordeel zwakt mogelijk nog af; 2. Tragere woningproductie / demografische ontwikkeling zorgen op korte termijn voor lagere Algemene uitkering. 3. Steunmaatregelen tijdens corona-epidemie leiden mogelijk voor langere termijn tot rijksbezuinigingen om staatsschuld terug te brengen; 4. Stijging van bouwkosten, mede door stijging materiaalkosten, hetgeen hogere inschrijvingen bij aanbesteding van projecten kan opleveren.

Bij het opstellen van deze kaderbrief is rekening gehouden met deze context. De provinciaal toezichthouder geeft aan dat nog niet gerekend mag worden met een eventueel positief effect van de herijking van het Gemeentefonds. Ook de uitkomsten van de arbitrage tussen gemeenten en het rijk rondom de jeugdhulp en de uitkomsten van de kabinetsonderhandelingen (waarbij financiële problematiek van gemeenten prominent op tafel ligt) kunnen we nu nog niet als positieve ontwikkeling meenemen. Daarnaast is dit de laatste kaderbrief van dit college, waardoor we terughoudend zijn met het oppakken van nieuwe initiatieven. Op hoofdlijnen hebben we daarom onderstaande uitgangspunten gehanteerd:

- We streven voor 2024-2025 naar een **reëel en structureel begrotingsevenwicht**. Het hek rond het sociaal domein houden we in stand door nieuwe tekorten in afwachting van de uitkomsten van de kabinetsonderhandelingen taakstellend op te nemen. Hiertegenover verhogen we echter ook de structurele behoedzaamheidsruimte. Zo blijft de begroting als geheel in 2024-2025 structureel sluitend.
- Veel zaken zijn in de begroting nu structureel goed geregeld, zoals de verstedelijkingsopgave met het Financieel Perspectief Duurzame Stad en het Integraal Huisvestingsplan voor de onderwijshuisvesting. In het verleden zijn daarnaast echter ook activiteiten die naar opvatting van het college in kern **structureel van aard zijn, incidenteel van dekking voorzien**. Verderop in deze paragraaf worden deze activiteiten toegelicht. Met deze Kaderbrief hebben we deze activiteiten tenminste tot en met 2022 gedekt. Gezien de financiële

problematiek is het nu niet haalbaar om vanaf 2023 deze activiteiten van *structurele* dekking te voorzien. Dit zal moeten worden afgewogen als meer duidelijk is over het precieze financiële beeld voor de toekomst.

- We zien in de stad diverse opgaven die we nu zouden willen oppakken, zoals het project duidelijke taal (verbetering dienstverlening aan laaggeletterden). Gezien de financiële problematiek hebben we er echter voor gekozen om **geen nieuw beleid** op te nemen, anders dan het voortzetten van lopende en urgente zaken. Dit betekent dus dat deze wensen geparkeerd worden totdat er meer duidelijkheid is over het financieel kader voor de toekomst.
- Om de financiële problematiek in deze kaderbrief op te lossen, hebben we gekozen voor het **bijsturen op ambities** en het inzetten van de ruimte in **reserves** en onderuitputting in de begroting. Deze inzet van reserves draagt er wel aan bij dat de schuldpositie van de gemeente verder oploopt. Dit is te verantwoorden omdat hiermee het tijdelijk tekort in de eerste jaren wordt opgevangen, er nu geen ingrijpende maatregelen hoeven te worden genomen en de meerjarenbegroting in 2024 en 2025 structureel sluitend is.

De uitkomsten van de meicirculaire van het Gemeentefonds en de extra incidentele middelen voor de Jeugdhulp in 2022 hebben we nog niet in de cijfers van deze kaderbrief kunnen verwerken. Deze nemen we mee bij het opstellen van de Programmabegroting 2022. In een aparte collegebrief informeren we u hier verder over.

2.2. Financieel beeld

Ten opzichte van het huidige meerjarenbeeld 2021-2025 hebben we te maken met een aantal financiële tegenvallers. Deze staan toegelicht per begrotingsprogramma.

Belangrijke tegenvaller is een lagere uitkering uit het Gemeentefonds door een lagere inwoneraantal dan eerder geraamd. Ook als we op basis van de woningbouwplannen kritisch kijken naar de aantallen inwoners en woningen in de ramingen en naar onze indexeringsystematiek, treedt in vooral de eerste jaren een stevig nadeel op. Meer analyse leest u in de paragraaf 'ontwikkeling algemene uitkering Gemeentefonds'. Tegenvallers treden daarnaast op door hogere lasten voor bedrijfsvoering (SP71, informatievoorziening, vervanging financieel systeem) en hogere beheerlasten uit de geactualiseerde beheerplannen voor gemeentelijk vastgoed en de kapitaalgoederen in de openbare ruimte. Binnen het sociaal domein treden met name op de Jeugdhulp en de Wmo (niet realiseren compensatie abonnementstarief) forse tegenvallers op. Tegenover deze tegenvallers staan ook een meevaller op het rijksbudget voor bijstandsuitkeringen, een meevaller op de Wmo maatwerkvoorzieningen en voordelen op de rentelasten en kapitaallasten.

Door financiële keuzes uit te stellen en ambities te temperen is de financiële problematiek teruggebracht. Hierbij is bijvoorbeeld gekozen om financiële knelpunten die voortkomen uit werkdruk en een disbalans tussen formatie en takenpakket deels financieel in te vullen. Voor het ander deel gaat het college richting de begroting met de organisatie aan de slag om door duidelijke prioritering de werkdruk en beschikbare formatie in balans te brengen.

Naast deze bijsturing wordt de resterende problematiek opgelost door reserves, onderuitputting en risicobuffers in te zetten. Hiermee is het financiële beeld en de bijsturing als volgt:

(x € 1.000, - = voordeel)	2021	2022	2023	2024	2025
Autonome ontwikkelingen (buiten het 'hek')	4.633	3.735	2.342	-1.484	-6.729
Mee- / tegenvallers (buiten het 'hek')	-5.658	-327	-1.348	645	3.042
Nieuwe uitgaven (buiten het 'hek')	1.555	2.492	780	495	344
Saldo binnen het 'hek' sociaal domein	-	-	-	2.895	2.219
Totale opgave Kaderbrief	530	5.900	1.774	2.551	-1.124
a. Verhogen stelpost kapitaallasten (AD.09)	-	-400	-400	-400	-400
b. Inzet structurele behoedzaamheidsruimte 2023 (AD.10)	-	-	-1.000	-	-
c. Inzet concernreserve (AD.11)	-530	-5.500	-374	-2.151	1.516
d1. Resultaat sociaal domein na inzet reserve SD (= verhogen taakstelling SD)	-	-	-	-2.895	-2.219
d2. Verhogen structurele behoedzaamheidsruimte 2024-2025	-	-	-	2.895	2.219
Saldo na bijsturing	0	0	0	0	-8

Om na het aanpassen van de aanmeldingen tot een sluitend beeld te komen, worden de volgende maatregelen ingezet:

- a. Jaarlijks worden investeringen later in gebruik genomen dan oorspronkelijk gepland, waardoor de kapitaallasten ook later in de begroting komen dan vooraf begroot. Hierdoor ontstaat jaarlijks incidentele

ruimte in de begroting. Met de 'stelpost onderuitputting kapitaallasten' houden we hier jaarlijks rekening mee. Gezien de forse investeringsvolumes de komende jaren en de ervaring met onderuitputting in recente jaren achten we het verantwoord om deze stelpost met € 400.000 te verhogen. Verdere toelichting leest u in de paragraaf 'ontwikkeling kapitaallasten en schuldquote'.

- b. In 2023 is een structureel behoedzaamheidsbudget geraamd van € 1 miljoen. We stellen voor om dit budget in te zetten voor de het incidentele tekort 2023.
- c. In de concernreserve zit in deze kaderbrief een marge van € 7,0 miljoen ten opzichte van het minimale benodigde weerstandsvermogen. We stellen voor om dit in te zetten voor de problematiek 2021-2024. Met een storting in 2025 wordt de concernreserve eind 2025 weer op het vereiste niveau van 150% van het benodigd weerstandsvermogen gebracht.
- d. In het bovenstaande saldo is ook het saldo binnen het hek sociaal domein verwerkt. In 2021-2023 worden de tekorten opgevangen vanuit de reserve sociaal domein. Zie voor meer toelichting het inleidend hoofdstuk over het sociaal domein.

(x € 1.000, - = voordeel)	2021	2022	2023	2024	2025
Mee- / tegenvallers	121	3.245	3.025	2.895	2.219
Nieuwe uitgaven	0	280	0	0	0
Verrekenen tekort met reserve sociaal domein	-121	-3.525	-3.025	0	0
Saldo SD Kaderbrief	0	0	0	2.895	2.219
Taakstelling Programmabegroting 2021	0	0	2.630	4.700	4.700
Inzet surplus reserve SD voor 2023	0	0	-1.009	0	0
Nieuwe taakstelling SD	0	0	1.621	7.595	6.919

De ontwikkeling van de Algemene uitkering is niet toegerekend aan het deel binnen of buiten het hek van het sociaal domein. Mogelijk is over de herijking van de verdeling hiervan al meer bekend bij de totstandkoming van de komende begroting. Deze informatie nemen we dan mee bij de samenstelling van de Programmabegroting 2022-2025.

Zoals toegelicht in de eerste tabel verhogen we de taakstelling sociaal domein met het aanvullend tekort 2024-2025. Gelijktijdig verhogen we de structurele behoedzaamheidsruimte met hetzelfde bedrag. Hierdoor staat er in 2024 een behoedzaamheidsbudget van € 7,4 miljoen en in 2025 een structureel behoedzaamheidsbudget van € 6,7 miljoen in de begroting. Met deze bijsturingsmaatregelen is de Kaderbrief als geheel in 2024 en 2025 structureel sluitend.

(x € 1.000, - = voordeel)	2021	2022	2023	2024	2025
Struct. Saldo PB2021	-1.593	-2.255	-1.717	-2.184	-415
Structureel saldo kaderbrief	5.802	4.811	2.480	1.783	-1.028
Structureel saldo na KB	4.209	2.556	763	-401	-1.443

2.3. Incidenteel gedekt beleid

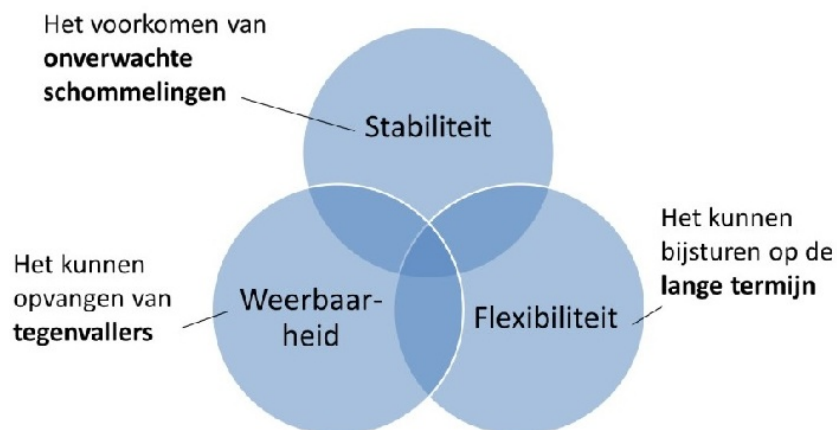
In deze Kaderbrief hebben we in ieder geval tot en met 2022 dekking voor de onderstaande activiteiten opgenomen, Als na herijking gemeentefonds en afronding kabinetsonderhandelingen extra middelen beschikbaar komen voor gemeenten is deze ruimte mogelijk wel aanwezig en is het (waarschijnlijk) aan de nieuwe raad en college om af te wegen of en in welke mate deze activiteiten vanaf 2023 structureel gedekt kunnen worden.

(x € 1.000)	2023	2024	2025
Deelname Economie071	250	250	250
Structurele subsidie voor Leiden Bio Science Park	gedekt	340	340
programma Leiden Kennisstad	559	559	559
Gebiedsmanagement LBSP	625	625	625
Aanvraag structureel budget voor uitvoering woonbeleid	gedekt	100	100
Programma cultuur; continuering inzet cultuurcoaches	110	110	110
Leidse Media Fonds – continuering na meerjarige incidentele dekking	100	100	100
Preventie interventie team	230	230	230
Totaal	1.874	2.313	2.313

2.4. Financiële positie

In de SWOT-analyse aan het begin van deze paragraaf benoemden we al dat de financiële positie van de gemeente onder druk staat. Hieronder werken we aan de hand van de begrippen 'stabiliteit', 'flexibiliteit' en 'robuustheid' de financiële positie verder uit.

Drie brillen voor de financiële positie

2.4.1. Flexibiliteit

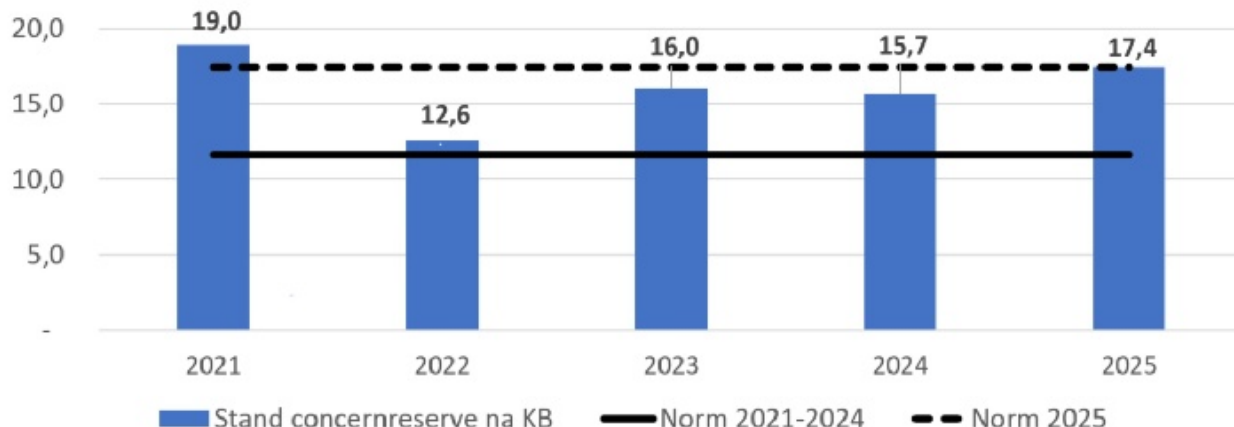
De huidige meerjarenbegroting is in 2021 is structureel sluitend en ook na deze kaderbrief zijn in de meerjarenbegroting 2024 en 2025 structureel sluitend. Dit is een goede uitgangspositie, zeker aangezien naast de structurele taakstelling binnen het sociaal domein ook een behoedzaamheidsbudget van gelijke omvang staat. Als naar aanleiding van de kabinetsonderhandelingen of herijking van het gemeentefonds extra middelen naar de gemeente komen, levert dit hierdoor ook daadwerkelijk 'extra' structurele ruimte op doordat een deel van het behoedzaamheidsbudget vrijvallen. Indien deze extra middelen niet of in mindere mate komen dan verwacht, is meerjarig sprake van een structureel sluitend beeld. De kaderbrief geeft hiermee een solide basis voor een sluitende begroting.

Wat betreft de mogelijkheden om bij structurele tegenvallers bij te sturen, is de ruimte via het verhogen van de inkomsten beperkt. De afvalstoffenheffing en rioolheffing groeien naar kostendekkende tarieven. De OZB niet-woningen is één van de hoogste van Nederland, de OZB woningen ligt 18,5% boven het landelijk gemiddelde. Aan de uitgavenkant zijn de gestegen kapitaallasten een beperkende factor in het snel structureel kunnen bezuinigen, al is dit in de besluitvorming over (vervangings)investeringen op langere termijn zeker mogelijk.

2.4.2. Weerbaarheid

De concernreserve voldoet aan de hiervoor vastgestelde norm. Het benodigd weerstandsvermogen van de gemeente is in de financiële verordening vastgesteld op ratio weerstandsvermogen 1 voor 2021-2024 en ratio weerstandsvermogen 1,5 voor 2025. In deze kaderbrief wordt het *surplus* hierboven ingezet om de korte-termijn-problematiek op te vangen. Dit zorgt ervoor dat de concernreserve in alle jaren aan de norm voldoet, maar dat de ruimte om een eventuele stijging van het risicoprofiel niet meer in de concernreserve aanwezig is.

Verloop concernreserve t.o.v. norm weerstandsvermogen (per 31/12 in € mln.)

2.4.3. Stabiliteit

Voor het voorkomen van onverwachte schommelingen heeft vooral de toenemende schuldpositie van de gemeente de aandacht. In deze en vorige raadsperiodes is besloten om te investeren in de stad. Hierbij is steeds de politieke afweging gemaakt wat nodig is voor de stad. Als gevolg van dit investeringsprogramma van de afgelopen jaren in met name bereikbaarheid (parkeergarages, Leidse Ring Noord etc.), onderwijshuisvesting, wijkvervangingen, riolering en sportaccommodaties stijgt de (geprognosticeerde) liquiditeitsbehoefte van de gemeente. De verhouding tussen de netto schuld (schuld - vorderingen) en de totale baten is eind 2020 97%. Door de geactualiseerde cashflow binnen de projecten uit de programmabegroting 2021, de inzet van reserves voor korte-termijnproblematiek en met name het aanvullend investeringsvolume vanuit de vervangingsinvesteringen uit de onderhoudsplannen voor de openbare ruimte, neemt de geprognosticeerde schuldquote in deze kaderbrief toe tot 193% eind 2025 met een piek van 197% in 2024. In de paragraaf 'ontwikkeling kapitaallasten en schuldquote' wordt de ontwikkeling van de schuldpositie verder geanalyseerd.

De hoge schuldpositie is geen acuut probleem, maar wel een stijgende kwetsbaarheid voor de toekomst. Deze kwetsbaarheid zit vooral op de rente. De rentelasten van de geldleningen zijn gedekt in de meerjarenbegroting en door het rekenen met een stijgend rentepercentage op nieuwe geldleningen tot 3% in 2025 is in de begroting een structurele buffer voor rentestijging beschikbaar die oploopt tot ongeveer € 7 miljoen in 2025. Als de rente echter structureel stijgt, betekent dit dat de gemeente op langere termijn (ook na 2025) relatief kwetsbaar is voor verdere tegenvallers op de (her)financiering van zijn schulden, waardoor bijsturing op de schulden en ombuiging om de rentelasten te kunnen dekken noodzaak kunnen worden.

Hoofdstuk 3

3 Inleidende hoofdstukken

3.1 Financieel perspectief “Duurzame stad”

In het Beleidsakkoord ‘Samen maken we de Stad’ is besloten om te investeren in verstedelijking en duurzaamheid om de stad zo nog toekomstbestendiger, natuurlijker en veiliger te maken. In februari 2019 heeft het college besloten om de gemeentelijke duurzaamheidsambities te organiseren in vier duurzaamheidsopgaven: duurzame mobiliteit, energietransitie, klimaatadaptatie en biodiverse vergroening, circulaire economie en afval. Sindsdien zijn de volgende vijf hoofdpogaven opgenomen in het Financieel Perspectief Duurzame Stad (FPDS):

1. Verstedelijking (zie ook [Uitvoeringsagenda Wonen Leiden 2020-2023](#));
2. Mobiliteit (zie ook [Uitvoeringsprogramma Leiden Duurzaam Bereikbaar 2020-2030](#));
3. Energietransitie (zie ook [Uitvoeringsagenda Energietransitie gebouwde omgeving 2020-2023](#));
4. Klimaatadaptatie en biodiverse vergroening (zie ook [Uitvoeringsprogramma Leiden Biodivers en klimaatbestendig 2020-2023](#));
5. Circulaire economie en afval (zie ook [Uitvoeringsprogramma Circulaire economie en afval 2020-2021](#)).

Met de investeringen in duurzaamheidsopgaven draagt Leiden bij aan verscheidene Global Goals van de Verenigde Naties:

Om de vijf opgaven financieel mogelijk te maken is structureel € 3 miljoen per jaar beschikbaar gesteld en is in 2019 het eerste FPDS opgesteld. Daarin wordt met een periode van 10 jaar vooruit gekeken omdat de tijdshorizon en ambities op het gebied van duurzame verstedelijking een lange adem vergen. Het doel van het FPDS is om jaarlijks een integraal inhoudelijk en vooral financieel beeld te bieden van de invulling van de ambities uit de opgave. Voor elk van de vijf hoofdpogaven van het FPDS wordt geschetst waar de investeringen op gericht zijn en hoe deze bekostigd worden. Onderdeel daarvan is de inzet van de reserve Duurzame stad voor de periode tot en met 2030. Het FPDS is daarmee een middel om overzicht te hebben op de financiën, risico's en kansen van de ambities rondom de duurzame stad. De vijf hoofdpogaven voor een duurzame stad hebben een sterke inhoudelijke relatie, in het FPDS worden ze toch ook apart beschouwd om het inzicht per thema scherp te houden en de relatie met bestuurlijke portefeuilles goed in beeld te kunnen brengen. Ook de relatie met de programmagroting wordt zo gelegd.

Het nu voorliggende FPDS heeft als doel om het vorige financieel perspectief te actualiseren door aan te geven waar de plannen voor de verschillende opgaven zijn gewijzigd, zowel financieel als inhoudelijk. De Uitvoeringsbesluiten en Uitvoeringsprogramma's die zijn ontwikkeld hebben de gelden vanuit het fonds Duurzame Stad als financiële kaders gebruikt. Dat betekent dat er geen grote wijzigingen plaatsvinden in de claim vanuit het fonds.

Voor deze tweede actualisatie van het FPDS betekent het dat er is gekozen voor een hoofdzakelijk instrumentele update met een aantal verschuivingen in de planning. De belangrijkste aandachtspunten bij de actualisatie van het FPDS 2021 zijn hieronder weergegeven.

Onrendabele toppen verstedelijkingsprojecten

In het FPDS is een reservering opgenomen voor de dekking van niet rendabele projecten. Dit gaat in de periode 2021-2025 om incidenteel € 3,5 miljoen en structureel om € 500.000 per jaar. Omdat deze middelen structureel beschikbaar zijn kunnen zij (grotendeels) worden benut om kapitaallasten te dekken en zo mogelijk een grotere investering dekken. Wanneer de bovengenoemde middelen in het FPDS-Verstedelijking maximaal

kunnen worden benut voor het dekken van investeringen, ontstaat een investeringsvolume van €14,3 miljoen met langjarige verplichtingen en daarnaast is een incidenteel investeringsvolume van €4 miljoen beschikbaar. In de reserve Grondexploitaties en reserve Herontwikkeling Stationsgebied is daarnaast – rekening houdend met opbrengsten uit erfpacht en grondverkoop tot 2025 – in totaal nog eens ruim €13 miljoen beschikbaar.

Elk voorjaar worden de business cases van alle projecten in de portefeuille Duurzame Verstedelijking en daarmee samenhangende ongedekte investeringen geactualiseerd en in één overzicht geplaatst, zodat positieve en negatieve resultaten met elkaar in verband kunnen worden gebracht. De conclusie in het FPDS van vorig jaar was dat onvoldoende middelen beschikbaar waren voor het dekken van alle tekorten op gebiedsontwikkeling. Om die reden is het afgelopen jaar flink ingezet op het aanspreken van externe financieringsmogelijkheden, vooral via de Regeling Woningbouwimpuls van BZK. En met succes, want Leiden heeft 14 miljoen aan subsidies toegekend gekregen voor de projecten Lammenschansstrip, Wernink en het Stationsgebied. Met deze subsidies is in het FPDS 2021 rekening gehouden, waardoor ook een completer beeld kon worden gevormd van de bekostiging van de totale verstedelijkingsopgave. Daarover is de nodige informatie toegevoegd in het hoofdstuk 'Verstedelijking'.

Deel aanvullende bekostiging ingevuld: verstedelijking – nota kostenverhaal

Begin 2021 is de nota kostenverhaal afgerond. Onderdeel van de nota kostenverhaal is de werkwijze bijdrage ruimtelijke ontwikkelingen. Deze werkwijze houdt in dat als standaardbepaling in de anterieure overeenkomst met private initiatiefnemers van bouwplannen wordt opgenomen dat zij een bijdrage à €4.800,- per woningbouwequivalent doen, met uitzondering van middenhuurwoningen, waarvoor een bijdrage van €3.600,- geldt. De bijdragen worden gestort in de reserve Duurzame Stad, waarmee nagenoeg de gehele taakstelling voor het financieel perspectief is ingevuld. Na besluitvorming door de raad medio 2021 is de verwachting dat de eerste stortingen in 2022 zullen plaatsvinden.

In het voorgaande Financieel Perspectief Duurzame Stad is reeds verwerkt dat om de modal shift en de doelen voor duurzame mobiliteit te bereiken de gemeente de opbrengsten vanuit de hogere parkeertarieven via het FPDS investeert in de stad, en met name in duurzame mobiliteit.

Hiermee is nagenoeg de gehele taakstelling vanuit het FPDS ingevuld.

Regionale samenwerking op de opgave energietransitie

Binnen de opgave energietransitie zal vanaf 2021 regionaal worden samengewerkt om gezamenlijk betaalbare en duurzame warmte uit de Rotterdamse haven via het transportnetwerk (WarmtelinQ+) te kunnen gaan benutten, hiervoor is incidenteel € 900.000 vrijgespeeld vanuit de gereserveerde middelen voor de energietransitie vanuit latere jaren.

Vrijval kapitaallasten: Leiden Verbindt

Leiden Verbindt is onderdeel van het maatregelenpakket 'Oude Lijn plus Knooppunten' van het programma MoVe van de MRDH. Dit pakket werkt toe naar een reeks startbesluiten in het kader van het MIRT, zodat de formele MIRT-verkenning kan starten in de tweede helft van 2021. Deze MIRT-verkenning vraagt de komende jaren om de dekking van plankosten. Vorig jaar is besloten die plankosten voor 2021 (€ 500.000) te dekken uit het FPDS. Het voorstel is de vrijval van kapitaallasten uit het FPDS dit jaar (€ 480.000) in te zetten voor de dekking van een deel van deze plankosten. Daarmee zijn de plankosten tot medio 2022 gedekt. Voor de investeringen en vervolgpakosten voor Leiden Verbindt zal buiten het FPDS gekeken moeten worden.

Reserve Duurzame Stad

Het geactualiseerde verloop van de in de reserve Duurzame stad beschikbare middelen met een doorkijk tot 2030 is opgenomen in bijlage van het FPDS.

Reserve duurzame stad	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Beginstand reserve duurzame stad	4.449.458	948.148	153.694	204.265	145.248	105.176
<i>Dotatie:</i>						
Dotatie reserve duurzame stad	3.000.000	3.000.000	3.000.000	3.000.000	3.000.000	3.000.000
Dotatie Integraal Waterketenplan	533.178	511.233	489.287	489.287	489.287	489.287
Dotatie modal shift	630.000	1.260.375	1.260.375	1.260.375	1.260.375	1.260.375
Dotatie vrijval kapitaallasten 2021	84.445	82.000	171.000	304.000	-159.000	
<i>Begrote dotatie reserve duurzame stad</i>	<i>4.247.623</i>	<i>4.853.608</i>	<i>4.920.662</i>	<i>5.053.662</i>	<i>4.590.662</i>	<i>4.749.662</i>
<i>Aanvullende bekostiging :</i>						
Bijdrage ruimtelijke ontw. private partijen	-	144.000	450.000	600.000	600.000	600.000
Ruimtereservering energie revolverend	-	-	-	-	6.945	15.619
<i>Aanvullende bekostiging:</i>	<i>-</i>	<i>144.000</i>	<i>450.000</i>	<i>600.000</i>	<i>606.945</i>	<i>615.619</i>
<i>Kredieten (kapitaallasten begroot):</i>						
Verstedelijking	-	65.608	65.139	64.670	64.202	63.733
Duurzame mobiliteit	-	102.196	190.332	376.089	586.540	653.369
Energietransitie	-	277.302	279.151	290.679	294.837	303.634
Klimaatadaptatie	-	102.367	179.466	552.870	614.701	935.648
Circulaire economie	-	36.954	36.954	36.954	184.975	184.975
Overige kapitaallasten (ivm vrijval)	742.855	532.511	723.924	281.592	-142.400	
Kapitaallasten FPDS	742.855	1.116.937	1.474.966	1.602.854	1.602.854	2.141.359
<i>Exploitatie FPDS</i>						
Verstedelijking	750.000	615.000	615.000	520.000	370.000	370.000
Duurzame mobiliteit	1.100.000	830.000	350.000	150.000	150.000	150.000
Energietransitie	2.821.078	1.525.125	1.300.125	1.150.125	1.050.125	850.125
Klimaatadaptatie	795.000	410.000	285.000	214.700	214.700	214.700
Circulaire economie	790.000	545.000	545.000	545.000	500.000	500.000
<i>Exploitatie FPDS</i>	<i>6.256.078</i>	<i>3.925.125</i>	<i>3.095.125</i>	<i>2.579.825</i>	<i>2.284.825</i>	<i>2.084.825</i>
<i>Reserveringen</i>						
Reservering verstedelijking - incidenteel	750.000	750.000	750.000	750.000	500.000	
Reservering verstedelijking - investeringen				500.000	500.000	500.000
Reservering - energietransitie investeringsbudget				280.000	350.000	420.000
<i>Reserveringen</i>	<i>750.000</i>	<i>750.000</i>	<i>750.000</i>	<i>1.530.000</i>	<i>1.350.000</i>	<i>920.000</i>
Eindstand reserve	948.148	153.694	204.265	145.248	105.176	324.273

3.2 Inleiding en financieel perspectief sociaal domein: iedereen telt mee en doet mee

Leiden is een sociale stad voor iedereen, van jong tot oud en met inwoners uit alle windstreken. Iedereen telt mee en doet mee. Om die visie te realiseren continueren we de doorontwikkeling van het sociaal domein, waarbij bestaanszekerheid, kansengelijkheid en gezondheid belangrijke opgaves zijn. Op die manier kunnen we kwaliteit van zorg en ondersteuning voor onze inwoners blijven bieden. De urgente financiële situatie in het sociaal domein, de maatschappelijke effecten van corona en de druk op de beschikbare ruimte in de stad maken de opgave om een sociale stad te zijn en blijven waarin iedereen meetelt en meedoet groter. Ook is er veel beweging op rijksniveau. Een nieuw regeerakkoord met een kabinet leidt waarschijnlijk tot andere inhoudelijke keuzes en aanpassing van de koers voor sociale onderwerpen. Ook de herverdeling van het gemeentefonds heeft waarschijnlijk grote impact op (de financiën) het sociaal domein.

In deze inleiding gaan we in op een aantal actuele onderwerpen voor het sociaal domein, om zo een algemeen beeld te geven van de stand van zaken en opgaves voor de komende jaren. Dit zijn achtereenvolgens:

- Impact corona;
- Overige actuele ontwikkelingen;
- Visie sociaal domein: duidelijke sturing in het sociaal domein;
- Financieel perspectief.

Impact corona en maatschappelijke effecten

De gevolgen van corona voor de sociale stad zijn tweeledig. Enerzijds moeten we, ook al is er licht aan het einde van de tunnel, ons dagelijks aanpassen aan de regels die er zijn om de verspreiding van corona te beperken. Mensen zijn meer thuis, hebben minder sociale contacten, er is meer financiële stress in huishoudens, we sporten op andere manieren en maken meer gebruik van de openbare ruimte. Anderzijds zien we ook dat corona op de langere termijn effecten heeft op onze inwoners. Zo leidde de sluiting van scholen tot grotere leerachterstanden bij kinderen, leidde minder sociaal contact tot meer eenzaamheid, tot meer psychosociale en psychiatrische problematiek en ook tot meer huiselijk geweld. Corona leidt ook tot kansen, zoals het vormgeven van beroepsonderwijs met digitale en fysieke onderdelen, en tot het ontstaan van nieuwe digitale vormen van (jeugd)participatie. Ook de aandacht voor gezondheid als thema neemt toe. We houden de ontwikkelingen als gevolg van corona goed in beeld via de corona monitor van het Social Impact Team. Hierover wordt u binnenkort via een collegebrief geïnformeerd.

Het vraagstuk hoe goede hulp en ondersteuning voor onze burgers te organiseren, is al moeilijk te beantwoorden vanwege de grote tekorten. Vanwege corona wordt dit alleen maar ingewikkelder. We zien in 2021 een toename in de vraag naar zorg en ondersteuning bij de Sociale Wijkteams, Jeugd- en Gezinsteams en specialistische jeugdhulp.

Overige actuele ontwikkelingen

Er is een aantal andere ontwikkelingen die we hier willen benoemen, omdat ze van invloed zijn op de doorontwikkeling van het sociaal domein de komende jaren.

Een gezond en vitaal Leiden

De landelijke aandacht voor gezondheid neemt toe, mede als gevolg van corona. In de propositie 'De winst van het sociaal domein' (VNG, G40 ea., maart 2020) is gezondheid, tegelijk met bestaanszekerheid en kansengelijkheid, benoemd als een van de kernopgaven waar rijk en gemeenten de komende jaren samen aan moeten werken. Daarbij spelen vraagstukken als hoe zorgen we voor een openbare ruimte die bewegen stimuleert? In hoeverre wil het rijk de consumptie van ongezonde producten meer ontmoedigen? Hoe maken we afspraken met verzekeraars over het verdelen van de opbrengsten van preventie? En hoe organiseren we zorg en preventie (in brede zin) in de toekomst?

We willen dat alle Leidenaren zich gezond voelen, zo vitaal mogelijk leven en voldoende bewegen. Alleen door voldoende te investeren in de gezondheid van onze inwoners kunnen we de vraag naar duurdere hulp en ondersteuning voorkomen. Dit geldt voor alle inwoners, vanaf min negen maanden. Het gaat niet alleen om fysieke gezondheid (een gezond gewicht en voldoende bewegen) maar ook over mentale gezondheid. Hieronder vallen bijvoorbeeld het hebben van voldoende veerkracht om tegenslagen op te vangen, het voldoende weerbaar zijn om verleidingen (zoals drugs en alcohol) te kunnen weerstaan en het hebben van voldoende sociaal contact om eenzaamheid te voorkomen).

De aandacht voor gezondheid en preventie is in Leiden al verankerd in diverse besluiten, zoals het Beleidskader Sport & Gezondheid 2019-2023, het Leids Preventieakkoord en het Leids Sportakkoord. Ook werken we met onze kennispartners aan meer kennis over gezondheid en leefstijl, onder meer via het Healthy Society Centre.

Landelijke ontwikkelingen

De samenstelling van het nieuwe kabinet en de inhoud van het komende regeerakkoord zullen van grote invloed zijn op het sociaal domein. Het kan gaan om een duidelijk andere politieke koers en er zal richting worden gegeven aan een aantal actuele dossiers zoals het abonnementstarief in de Wet maatschappelijke ondersteuning en de jeugdhulp.

De vraag naar jeugdhulp neemt nog steeds toe, en daarmee worden ook de tekorten in de jeugdhulp groter. De dialoog die gemeenten en rijk het afgelopen jaar hebben gevoerd over de organisatie en financiering van de jeugdhulp hebben geleid tot een onderzoek door AEF. AEF concludeerde dat gemeenten € 1,7 miljard tekortkomen. Vervolgens heeft de Commissie Sint een aantal scenario's uitgewerkt die zouden kunnen leiden tot lagere uitgaven. Uiteindelijk heeft de VNG een arbitrage ingeroepen. Deze commissie adviseert het rijk om gemeenten vanaf 2022 extra middelen toe te kennen (in 2022 € 1,9 miljard) maar ook om voor het eind van dit jaar gezamenlijk een ontwikkelagenda te maken waarmee de rijksbijdrage in een periode tot 2028 af kan nemen en de kwaliteit van de jeugdzorg toe kan nemen. In de ontwikkelagenda jeugdhulp spelen ook onderwerpen als het schaalniveau van organiseren van de meest specialistische vormen van jeugdhulp, verplichte regionale samenwerking voor bepaalde vormen van jeugdhulp en een discussie over wat wel en wat geen jeugdhulp zou moeten zijn. Ook in de discussie over de houdbaarheid van het stelsel van de Wet maatschappelijke ondersteuning speelt de vraag wat de reikwijdte van de WMO in de toekomst zou moeten zijn. Landelijk, en mogelijk ook in Leiden, zal er gesproken moeten worden over waar de overheid voor zorgt en waar inwoners zelf verantwoordelijk voor zijn en waar ze zich op voor kunnen bereiden. Ook deze discussie zal nodig zijn om de WMO beheersbaar te maken. We verwachten dat er in een regeerakkoord of door een nieuw kabinet een antwoord gegeven gaat worden over onder meer de effecten van het abonnementstarief. Tot slot is de herverdeling van het gemeentefonds per 2023 nog in volle gang.

Visie sociaal domein

In 2019 is de Visie Sociaal Domein 'Iedereen telt mee en doet mee' vastgesteld (RV 19.0029). We voeren deze visie al een aantal jaar uit: onder meer bijsturingsmaatregelen uit 2019 en 2020 zijn getoetst aan deze visie en ook hebben we geïnvesteerd in de basisinfrastructuur via de Sterke Sociale Basis en open wijkspportparken. Ook zijn bijvoorbeeld beweegleutels voor de inrichting van de openbare ruimte vastgesteld. We adviseren een nieuw college de komende jaren deze visie blijven uitvoeren, waarbij de visie leidend kan zijn bij de te maken keuzes in houden van grip op en het betaalbaar houden van het sociaal domein. Wij geloven erin dat preventie werkt en een kostenbesparend effect heeft.

In deze context is ook een dialoog met de stad van belang, waarbij er tussen bestuur en stad een gesprek gevoerd wordt over waar de grens loopt tussen verantwoordelijkheden van de gemeente om bepaalde voorzieningen te bieden en verantwoordelijkheden van inwoners om bepaalde voorzieningen zelf te organiseren.

Door de investeren in een goed stadsklimaat en een goede basisinfrastructuur kunnen we ook de best mogelijke ondersteuning aan onze kwetsbare inwoners blijven bieden. Voor Wmo en jeugdhulp werken we aan een nieuwe inrichting van de toegang, waarvoor we met het nieuwe kabinet waarschijnlijk ook nieuwe mogelijkheden krijgen.

Financieel perspectief: binnen en buiten het hek

In 2020 hebben we activiteiten binnen en buiten het hek rond het sociaal domein uitgevoerd. Dit hek is rond een deel van het sociaal domein geplaatst in de [Programmabegroting 2019](#). Voorbeelden van activiteiten/beleidssterreinen die buiten het hek vallen zijn speelplekken, onderwijsbeleid, onderwijshuisvesting, sport, en de BUIG (rijksgeld voor bijstandsuitkeringen).

Voor inspanningen binnen het hek geldt dat positieve effecten van beleid, zoals collectiveren, direct terecht komen bij het sociaal domein. Een voorbeeld hiervan is de Sterke Sociale Basis. Door een sterke sociale basisinfrastructuur te realiseren verwachten we dat minder mensen een beroep doen op individuele Wmo-voorzieningen en/of het sociaal wijkteam. Op deze manier sluit het hek aan bij de Visie sociaal domein (zie eerder in dit hoofdstuk). Naast deze inhoudelijke keuze leidt het hek er ook toe dat er een financieel gesloten systeem ontstaat.

Belangrijkste financiële ontwikkelingen

Startsituatie

De begroting van het sociaal domein binnen het hek is voorafgaand aan deze Kaderbrief meerjarig niet sluitend. Er is in de Programmabegroting 2021-2025 een stelpost voor het sociaal domein binnen het hek opgenomen van incidenteel € 2,6 miljoen in 2023 en structureel € 4,7 miljoen vanaf 2024, zoals besloten in de kaderbrief 2020-2024. De nieuwe ontwikkelingen staan in onderstaande tabel. De nieuwe ontwikkelingen in het sociaal domein, die op de programma's zijn toegelicht, leiden tot een verslechtering van het financiële meerjarenbeeld. Het structurele tekort stijgt van € 4,7 miljoen naar € 6,9 miljoen vanaf 2025 als er geen aanvullende maatregelen worden genomen of extra middelen door het kabinet beschikbaar worden gesteld.

Tabel: ontwikkelingen sociaal domein (x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025
Programma 7 Jeugd & Onderwijs					
PBG Jeugdzorg	700	700	700	700	700
TWO begroting 2021-2025	1.177	2.087	1.754	1.584	908
uitvoeringskosten jeugdhulp	108	80			
extra rijksmiddelen jeugdhulp	-2.600				
storting reserve sociaal domein	615				
onttrekking reserve sociaal domein		-2.867	-2.454		
Programma 9 Maatschappelijke ondersteuning					
niet compenseren kosten Wmo-abonnementstarief	900	1.150	1.400	1.650	1.650
niet volledig realiseren bezuiniging SWT door corona	250				
Jeugdparticipatie		134	134	134	134
doorontwikkeling clientondersteuning	200	200			
extra rijksmiddelen clientondersteuning	-200	-200			
Wmo maatwerkvoorzieningen	-834	-1.059	-1.234	-1.335	-1.335
Eigen bijdrage	-250				
preventie interventie team		230			
monitor sociaal domein	55	60	110		
healthy society		50			
huisvestingslasten Telderskade			68	68	68
extra plankosten team BMO (binnen hek)		94	94	94	94
onttrekking reserve sociaal domein	-121	-658	-571		
Programma 10 Werk en Inkomen					
TONK uitkeringen en uitvoeringskosten	605				
TONK rijksmiddelen	-605				
totaal saldo aanmeldingen	0	0	0	2.895	2.219
taakstelling sociaal domein oud			2.630	4.700	4.700
onttrekking reserve sociaal domein			-1.009		
taakstelling sociaal domein nieuw			1.621	7.595	6.919

Onzekere factoren

Er is een aantal ontwikkelingen waarvan de financiële consequenties op dit moment nog niet bekend zijn, zoals de structurele doorwerking na 2022 van de arbitrage inzake jeugdhulp, de herijking van het gemeentefonds en het nieuwe regeerakkoord (zie ook beschrijving onder 'Overige actuele ontwikkelingen' hierboven). De uitkomsten van de meicirculaire 2021 en de extra middelen jeugdhulp voor 2022 konden niet meer in deze paragraaf worden opgenomen. Ook de daling van het aantal inwoners zal invloed hebben op de budgetten. Dit leidt immers tot een lagere algemene uitkering en dus minder middelen voor het sociaal domein.

Jeugdhulp

Recent heeft het Rijk € 613 miljoen extra beschikbaar gesteld voor jeugdhulp. Leiden zal circa € 2,6 miljoen ontvangen. Het Rijk heeft ook toegezegd dat er structureel extra middelen beschikbaar zullen komen in combinatie met maatregelen die er toe moeten leiden dat de uitgaven houdbaar blijven. De provincie heeft in de begrotingsuitgangspunten laten opnemen dat de toezegging van extra structurele middelen niet in de ramingen mag worden verwerkt. De arbitrage jeugdhulp lijkt te leiden tot een compensatie voor alle gemeenten van de tekorten in de jeugdhulp. Vooralsnog heeft het kabinet alleen voor 2022 besloten om extra middelen beschikbaar te stellen. De structurele doorwerking hiervan is nog onzeker.

De huidige meerjarenbegroting kent een tweetal forse taakstellingen/stelposten op de jeugdhulp. Ten eerste is er een stelpost opgenomen voor de extra middelen jeugdhulp van landelijk € 300 miljoen (Leiden € 1,946

miljoen) die zijn toegezegd voor de periode 2019 t/m 2022. Ten tweede is er een gemeentelijke taakstelling op de toegang en inkoop van € 1,92 miljoen. Beide ontwikkelingen staan in tabel 2 hieronder weergegeven. Vanwege de extra beschikbaar gestelde rijksmiddelen voor 2021 / 2022 en de toezegging dat er structureel extra middelen beschikbaar komen (uitkomst arbitrage), worden de hierboven genoemde stelpost en taakstelling als minder risicovol beschouwd.

Tabel: majeure taakstellingen in het sociaal domein (bedragen x € 1.000)

	2021	2022	2023	2024	2025
Taakstelling toegang en inkoop jeugdhulp	864	1.081	1.449	1.923	1.923
Stelpost jeugdhulp Rijk	0	0	1.946	1.946	1.946
totaal	0	1.081	3.395	3.869	3.869

Conclusie: keuze van het College

We streven voor 2024-2025 naar een reëel en structureel begrotingsevenwicht. Het hek rond het sociaal domein houden we in stand door nieuwe tekorten in afwachting van de uitkomsten van de kabinetsonderhandelingen taakstellend op te nemen. Hiertegenover verhogen we echter ook de structurele behoedzaamheidsruimte. Zo blijft de begroting in 2024-2025 structureel sluitend. Na de nu nog onzekere factoren, maar naar verwachting positieve uitkomsten van herijking van de verdeling van het gemeentefonds en de kabinetsonderhandelingen voor het sociaal domein zal door het nieuwe college opnieuw moeten worden gekeken naar de algehele financiële situatie in het sociaal domein.

Uitkomsten jaarrekening 2020

In de jaarrekening 2020 is een voordeel op het sociaal domein (binnen het hek) behaald van afgerond € 7,9 miljoen en daarvan heeft € 3,54 miljoen een regionale bestemming. Dit regionale deel kan niet worden aangewend voor het tekort van Leiden. Het grootste deel van het lokale voordeel van € 4,34 miljoen is incidenteel van karakter. De structurele effecten uit de jaarrekening 2020 zijn verwerkt in de kaderbrief 2021-2025. De twee grootste lokale voordelige afwijkingen in het sociaal domein uit de jaarrekening 2020 worden hieronder toegelicht.

Voordeel DZB (€ 1.352.000)

WSW. Gedurende het jaar is vooruitlopend op de financiële effecten van de Coronacrisis € 730.000 overgeheveld vanuit het weerstandvermogen van DZB naar de begroting. Dit bleek achteraf maar ten dele nodig, waardoor er in 2020 een positief begrotingsresultaat van € 516.000 is geboekt. Er is sprake van een lagere instroom in dienstverbanden via de Participatiewet en er is sprake van financiële voordelen uit voorgaande jaren, zoals de nabetaling van het UWV voor de afgelopen jaren door DZB uitbetaalde transitievergoedingen en een aantal te hoog ingeschatte verplichtingen. De inkomsten van de leerwerkbedrijven zijn als gevolg van de maatregelen fors lager uitgevallen, hetgeen deels is gecompenseerd door het Rijk.

Re-integratie. Het ontstane voordeel van € 516.000 is incidenteel. Een aantal vacatures is in 2020 niet vervuld, er zijn minder opstapsubsidies verstrekt en er zijn minder kosten gemaakt voor opleidingen voor werkzoekenden. Corona heeft hieraan deels bijgedragen. Daarnaast zijn er een paar verplichtingen (€ 320.000) vrijgevallen: de teveel begrote opstapsubsidies uit 2019 en de belastingverplichting over 2016-2019 (als gevolg van uitspraak Hoge Raad over compenseerbaarheid BTW op kosten in het re-integratieproces).

Voordeel PGB Begeleiding (€ 680.000)

De SVB is niet in staat om de PGB-bestedingen te splitsen in begeleiding en beschermd wonen. Begin oktober is het eerste bestedingsoverzicht over 2020 van het SVB ontvangen. Met behulp van eigen bestanden is vervolgens de splitsing gemaakt in begeleiding en beschermd wonen. Daaruit is gebleken dat de kosten begeleiding € 680.000 structureel lager waren dan verwacht.

Voor een nadere specificatie van het voordeel wordt verwezen naar de Bijzondere paragraaf Doorontwikkeling sociaal domein en de toelichting op de programmabudgetten van de programma's 7, 9 en 10 in de jaarrekening 2020.

Stand en verloop van de reserve sociaal domein

Na bestemming resultaat 2020 zit er € 8,56 miljoen in de reserve. Afgesproken is dat de reserve tenminste € 1,5 miljoen bevat om risico's af te dekken. Daardoor is er voldoende ruimte om de incidentele tekorten in 2022 af te dekken. Daarnaast wordt € 1,0 miljoen ingezet voor de taakstelling van 2023.

Tabel: stand en verloop reserve sociaal domein (bedragen x € 1.000)

Stand na bestemming resultaat 2020	€ 7.965
Nodig voor opvang risico's	-/- € 1.500
Beschikbaar voor incidentele tekorten	€ 6.465
Incidentele tekorten 2021 t/m 2023	-/- € 5.455
Nog beschikbaar	€ 1.009
Inzetten voor taakstelling sociaal domein oud 2023	-/- € 1.009

Hoofdstuk 4

4 Kaders programma's

1

Bestuur en dienstverlening

Bestuur en dienstverlening

<i>Programmanummer</i>	1
<i>Commissie</i>	Leefbaarheid en Bereikbaarheid
<i>Portefeuille(s)</i>	Bestuur, Veiligheid en Handhaving Kennis, Onderwijs, Sport en Financiën Duurzaamheid, Mobiliteit & Beheer Openbare Ruimte Werk, Inkomen, Economie & Cultuur

De missie van het programma Bestuur en dienstverlening luidt:

De gemeente Leiden staat voor een betrouwbaar bestuur: open en transparant en in samenwerking met en voor partners en burgers in de stad en regio. De gemeente Leiden staat voor een klantgerichte dienstverlening, waarbij de klanten betrouwbaar, duidelijk, snel en op maat worden bediend.

4.1.1 Wijzigingen indeling programmabegroting

Voor programma 1 zijn er geen wijzigingen in de doelenboom.

4.1.2 Financiële ontwikkelingen

Ontwikkeling	Nr.	Onderwerp	L/B	I/S	2021	2022	2023	2024	2025
Budgettair neutraal	01.01	Formatie project administratieve leegstand	B	S	-125	-250	-250	-250	-250
			L	S	125	250	250	250	250
Mee/Tegenvaller	01.02	Reserve raad	L	I	20	50			
	01.03	Aanbesteding RIS/BIS	L	I	15				
	01.04	Kosten websites raad en rekenamer	B	I	-20				
			L	I	80				
	01.05	Lagere inkomsten rijbewijzen	B	S	114	114	114	114	114
	01.06	Kosten referendum Roomburgerpark	L	I	172				
Tot.					381	164	114	114	114

Bedragen x € 1.000,-

Mee / tegenvaller

01.01 Formatie project administratieve leegstand

Eén van de omhuigingsvoorstellen in het kader van de invulling van de structurele taakstelling Programmabegroting 2021 was om het grote aantal woningen aan te pakken waar geen bewoners op geregistreerd staan door een integrale aanpak met datavergelijking en controles aan huis. Het aanpakken hiervan levert de stad veel op, zoals: iedereen betaalt voor datgene wat hij in onze stad krijgt (OZB, afvalstoffenheffing, illegaal gebruik en illegale verbouw wordt duidelijk en kan worden aangepakt, er gaat een preventieve werking vanuit, etc.. Het te besparen bedrag ad € 100.000 was een voorzichtige inschatting op grond van extra opbrengst door meer geregistreerde inwoners en heffingen op bewoonde woningen minus de kosten die aan deze aanpak verbonden zijn. Op grond van praktische ervaring zouden we dit later beter kunnen schatten.

We zijn in september 2020 begonnen met de aanpak. Deze heeft tot nog toe geleid tot ongeveer 225 leegstaande woningen minder. Dat levert nu al ongeveer € 500.000 extra op. De resultaten tot nog toe hebben we behaald met een organische opbouw van het project met bestaande mensen en middelen. We hebben nu een beter beeld van de potentiële winst en willen dit bestendigen en uitbreiden. Concreet dus: deze € 500.000 jaarlijks blijven realiseren en proberen uit te breiden tot circa € 750.000. Daarvoor willen we formatie inzetten die zichzelf dus terug kan verdienen.

01.02 Reserve raad

De reserve Raad heeft als belangrijkste doel de financiering van de uitgaven voor verkiezingen. Daarnaast kunnen ook de kosten voor opleiding en begeleiding van (nieuwe) raadsleden, raadsonderzoek, een second opinion bij voorstellen uit de reserve worden bekostigd. De afgelopen jaren stond de reserve Raad rond het maximale bedrag van € 150.000 en bestond er geen minimum bedrag. Na de verrekening van het resultaat over het jaar 2020 zou de reserve uitkomen op een bedrag van circa € 104.400. We willen als kader meegeven om de reserve niet volledig op te maken maar een reserve van minimaal € 50.000 te behouden om eventuele kleinere tekorten zoals gebruikelijk via de reserve te kunnen verrekenen.

In voorbereiding op de komende gemeenteraadsverkiezingen wordt in 2021 rekening gehouden met € 20.000 aan extra kosten. De meerderheid van de te verwachten kosten komen in 2022 (de vorige verkiezing en inwerkprogramma kosten ca. € 120.000). Met het uitgangspunt dat de reserve Raad minimaal € 50.000 bedraagt zal in 2022 de helft van de kosten voor de verkiezingen (€ 50.000) opgenomen moeten worden voor de Kaderbrief.

01.03 Aanbesteding RIS/BIS

Het project inzake de aanbesteding van het raadsinformatie- en bestuurlijk informatiesysteem (RIS/BIS) is nog gaande. De kosten hiervan zijn tot nu toe opgevangen in de begroting van de Raad. Naar verwachting wordt nog een bedrag van € 15.000 besteed aan de aanbesteding. Dit bedrag kan niet meer worden opgevangen binnen de begroting van de Raad. De verwachte kosten voor de implementatie zijn nog niet duidelijk, maar kunnen eveneens niet opgevangen worden binnen de huidige begroting. Zodra duidelijk is hoeveel kosten de implementatie met zich meebrengt zal worden gezien of extra budget bij de tweede voortgangsrapportage noodzakelijk is.

01.04 Kosten websites Raad en Rekenamercommissie

Het ontwikkelen, bouwen en beheer van de nieuwe websites voor Raad en Rekenamercommissie zal in 2021 plaatsvinden, waarbij de Raad 75% van de kosten voor zijn rekening neemt (€ 60.000) en de Rekenamercommissie de overige 25% (€ 20.000). Bij het voorbereiden van de aanbesteding is gebleken dat het bouwen en beheren van de websites naar verwachting € 80.000 tot € 120.000 zal gaan kosten. Hierdoor is het niet mogelijk om het deel van de Raad te dekken uit de reserve Raad. Het bedrag bestaat uit een eenmalige investering voor de bouw van de sites en jaarlijkse kosten voor beheer en onderhoud. De kosten voor de website van de Rekenamercommissie worden gedekt door middel van een onttrekking uit de reserve Rekenkamer. Voorgesteld wordt de bouwkosten die in dit lopende jaar gemaakt worden voor de Raad als nadeel te nemen.

01.05 Lagere inkomsten rijbewijzen

De begroting van de baten rijbewijzen is gebaseerd op een tarief uit 2011 ad € 49,65. Vanaf 2014 is het tarief gemaximeerd en bedraagt voor 2021 € 41. Tot nu toe konden de lagere inkomsten van de rijbewijzen worden opgevangen door hogere inkomsten op andere producten, waaronder de reisdocumenten. Nu echter ook de looptijd van de reisdocumenten is verlengd van 5 jaar naar 10 jaar (en de inkomsten van de reisdocumenten vanaf 2019 tot en met 2023 daardoor een stuk lager zijn), is het tekort op de inkomsten rijbewijzen niet meer binnen de legesinkomsten te dekken.

01.06 Kosten referendum Roomburgerpark

Bij het raadsvoorstel over het te houden referendum over de toekomst van het Roomburgerpark heeft de raad besloten om de kosten (geprognoseerd op € 230.000 incidenteel) te betrekken bij de Kaderbrief 2021-2025. Deze kosten zijn nog niet geheel inzichtelijk, maar op basis van een voorlopige inschatting (gebaseerd op reeds geboekte kosten en nog te verwachten kosten) heeft het referendum totaal € 172.000 gekost.

2

Veiligheid

Veiligheid

<i>Programmanummer</i>	2
<i>Commissie</i>	Leefbaarheid en Bereikbaarheid
<i>Portefeuille(s)</i>	Bestuur, Veiligheid en Handhaving Gezondheid, Jeugdzorg & Welzijn

De missie van het programma Veiligheid luidt:

De gemeente Leiden staat voor een stad die veilig is en voelt op het gebied van wonen, werken en leven in samenwerking met bewoners en partners.

4.2.1 Wijzigingen indeling programmabegroting

Voor programma 2 zijn er geen wijzigingen in de doelenboom.

4.2.2 Financiële ontwikkelingen

Ontwikkeling	Nr.	Onderwerp	L/B	I/S	2021	2022	2023	2024	2025
Mee/Tegenvaller	02.01	Restitutie Veiligheidsregio Hollands Midden	L	I	-350				
	02.02	Niet realiseren taakstelling Veiligheid	L	S		50	50	50	50
Nieuwe uitgave	02.03	Voldoende basis voor uitvoering juridische taken in het domein openbare orde en veiligheid	L	S		41	41	41	41
	02.04	Bibob naar minimum niveau	L	S		79	79	79	79
	02.05	Voortzetten regisseur intensieve wijkaanpak	L	S		47	47	47	47
Tot.					-350	217	217	217	217

Bedragen x € 1.000,-

Mee / tegenvaller

02.01 Restitutie Veiligheidsregio Hollands Midden

Het positieve jaarresultaat 2020 van de Veiligheidsregio Hollands Midden bedraagt € 2.150.619. Het positieve rekeningresultaat is incidenteel van aard, waarbij COVID-19 een grote invloed heeft gehad. Er kon minder worden opgeleid, minder worden getraind en geoefend. Activiteiten als korpsavonden, open dagen en wedstrijden zijn grotendeels stilgelegd. Door het jaar heen zijn er vacatures ontstaan die minder snel konden worden ingevuld. Ook moesten er projecten in tijd naar achter worden geschoven. Dit alles is van grote invloed geweest op het incidentele rekeningresultaat van 2020. Als het positieve resultaat wordt gerestitueerd aan de deelnemende gemeenten ontvangt Leiden daarvan ca. € 350.000. Het Algemeen Bestuur van de VRHM neemt daarover in juni een besluit. Het is hoogstwaarschijnlijk dat het AB besluit dat er een restitutie plaatsvindt. De accountant van de VRHM is voornemens om een goedkeurende verklaring af te geven. Ook is er bij de Veiligheidsregio voldoende financieel weerstandsvermogen, waardoor het resultaat niet aan de algemene reserve hoeft te worden toegevoegd.

02.02 Niet realiseren taakstelling Veiligheid

De werkzaamheden in het domein Openbare orde en Veiligheid zijn veelzijdig en veeleisend. De afgelopen jaren zijn de werkzaamheden vanuit de gemeente voor dit domein sterk verbreed. In samenwerking met onze belangrijkste partners om de openbare orde en veiligheid in de stad zo goed mogelijk te waarborgen, zoals het OM en de politie, wordt per onderwerp nauwgezet bekeken wie in welk geval het beste instrumentarium heeft om op te treden. De mogelijkheden om op te treden liggen met regelmaat ook in het bestuursrecht. Door inzet van burgemeestersbevoegdheden zoals bijv. het uitreiken van lasten onder dwangsom voor drugsdealers en het sluiten van panden waar handelshoeveelheden drugs zijn aangetroffen, kan effectief opgetreden worden tegen situaties die schadelijk zijn voor de stad.

Daarnaast worden de burgers van de stad mondiger en zijn er meer signalen (zoals demonstraties) waarbij ook de bevoegdheid van de burgemeester (preventief) moet worden ingezet om verstoring van de openbare orde te voorkomen. Door bijv. in nauwe samenwerking met de lokale driehoek noodverordeningen en noodbevelen op te stellen en waar nodig in te zetten. Het team veiligheid heeft dan ook zijn handen vol om in deze veranderende maatschappij de burgemeester in voldoende mate te ondersteunen bij het handhaven van de openbare orde en veiligheid.

Omdat de financiële ruimte in deze kaderbrief beperkt is, stellen we voor om slechts 50% (€ 50.000) van deze taakstelling structureel af te boeken. Richting de begroting gaat het college met het bewuste organisatieonderdeel verder aan de slag om met duidelijke prioritering formatie en ambitie in balans te brengen. Hierover rapporteren we in de Programmabegroting 2022.

Nieuwe uitgave

02.03 Voldoende basis voor uitvoering juridische taken in het domein openbare orde en veiligheid

De werkzaamheden in het domein Openbare orde en Veiligheid zijn veelzijdig en veeleisend. Bij aanmelding 02.02 zijn recente ontwikkelingen op dit gebied al toegelicht. Vanuit deze ontwikkelingen is het wenselijk om het budget voor deze activiteiten uit te breiden.

Omdat de financiële ruimte in deze kaderbrief beperkt is, stellen we voor om het budget voor deze taken structureel met € 41.000 te verhogen, 50% van het benodigde bedrag om deze taken ten volle uit te voeren. Richting de begroting gaat het college met het bewuste organisatieonderdeel verder aan de slag om met duidelijke prioritering formatie en ambitie in balans te brengen. Hierover rapporteren we in de Programmabegroting 2022.

02.04 Bibob naar minimumniveau

Wij zien dat criminele geldstromen en activiteiten de samenleving en economie in Leiden ontwrichten. Met de uitvoering van het programma ondermijning is door verbeterde bewustwording en informatiepositie het zicht op deze ontwrichting versterkt. Het voorkomen van deze ondermijnende criminaliteit behoort tot de wettelijke taak van de gemeente. Het belangrijkste instrument in het voorkomen van ondermijning is de inzet van de Wet Bibob. In de huidige situatie zijn wij niet in staat de samenleving voldoende te beschermen tegen deze vorm van criminaliteit. Daarbij loopt de gemeente een integriteitsrisico doordat wij ongewild en ongemerkt betrokken kunnen raken bij criminele activiteiten. Zonder investering kan de bedreiging die deze vorm van criminaliteit vormt voor de samenleving en de integriteit van de gemeente, niet of nauwelijks worden aangepakt.

Omdat de financiële ruimte in deze kaderbrief beperkt is, stellen we voor om het budget voor deze taken structureel met € 79.000 te verhogen, 50% van het benodigde bedrag om deze taken ten volle uit te voeren. Richting de begroting gaat het college met het bewuste organisatieonderdeel verder aan de slag om met duidelijke prioritering formatie en ambitie in balans te brengen. Hierover rapporteren we in de Programmabegroting 2022.

02.05 Voortzetten regisseur intensieve wijkaanpak

De intensieve wijkaanpak bestaat uit een samenwerking tussen diverse partners en is er op gericht om veiligheid en leefbaarheid te herstellen. De wijkaanpak bestaat uit twee elementen: gebiedsgericht (inrichting van de wijk) en persoonsgericht (plan van aanpak van inwoners op onder andere zorg, participatie, veiligheid). Kwetsbare wijken en haar inwoners hebben een integrale aanpak nodig, waarbij interventies afgestemd en gecoördineerd worden. De regisseur Intensieve wijkaanpak is het gemeentelijk aanspreekpunt voor de collega's in het Zorg- en Veiligheidshuis, alle samenwerkingspartners en coördineert de gebiedsgerichte en persoonsgerichte aanpak. De persoonsgerichte aanpak is in veel zaken breder dan alleen de wijk, omdat er bijvoorbeeld bewoners van de wijken zijn die in andere delen van de stad of zelfs in een groter deel van de regio overlast veroorzaken en criminele feiten plegen. Integraal werken betekent samen optrekken en dat is niet vanzelfsprekend, zeker niet bij een aanpak waarbij gebiedsgericht werken en het vormgeven van persoonlijke aanpakken door elkaar heen lopen. Er zijn veel partners betrokken, zoals woningcorporaties, scholen, welzijnswerk, jongerenwerk, politie en openbaar ministerie. In de afgelopen jaren is gebleken dat de intensieve wijkaanpak niet kan worden opgezet als kortdurend project, er is duurzame betrokkenheid nodig van alle partijen. Deze betrokkenheid moet worden georganiseerd en worden geregisseerd. In wijken waar de afgelopen jaren veel aandacht voor geweest is zien we dat er veel verbetering zichtbaar is, maar we merken ook weer achteruitgang zodra die aandacht verslapt. Het is daarom noodzakelijk om regie te blijven voeren vanuit gemeente. Er zijn altijd wijken/gebieden die deze aandacht vragen. Dat hoeft niet in elk gebied altijd intensief te zijn, de regisseur kan per wijk neerzetten wat nodig is. Op dit moment loopt er een intensieve wijkaanpak in het Jacques Urlusplantsoen en de Slaaghwijk waarvoor vanaf 2022 geen middelen zijn om dit voort te zetten. De regisseur zal naast de coördinerende taken ook operationele taken uitvoeren in complexe casuïstiek die in deze wijken speelt als daar noodzaak toe is.

Omdat de financiële ruimte in deze kaderbrief beperkt is, stellen we voor om het budget voor deze taken structureel met € 47.000 te verhogen, 50% van het benodigde bedrag om deze taken ten volle uit te voeren. Richting de begroting gaat het college met het bewuste organisatieonderdeel verder aan de slag om met duidelijke prioritering formatie en ambitie in balans te brengen. Hierover rapporteren we in de Programmabegroting 2022.

3

Economie

Economie

<i>Programmanummer</i>	3
<i>Commissie</i>	Werk en Middelen
<i>Portefeuille(s)</i>	Kennis, Onderwijs, Sport en Financiën Werk, Inkomen, Economie & Cultuur

De missie van het programma Economie en toerisme luidt:
De gemeente Leiden staat voor een vitale en duurzame economische structuur in samenwerking met haar stadspartners en de regio.

4.3.1 Wijzigingen indeling programmabegroting

Voor programma 3 zijn er geen wijzigingen in de doelenboom.

4.3.2 Financiële ontwikkelingen

Ontwikkeling	Nr.	Onderwerp	L/B	I/S	2021	2022	2023	2024	2025
Budgettair neutraal	03.01	Programma Kennisstad	B	I	-226				
			L	I	226				
Mee/Tegenvaller	03.02	Kosten tijdelijke verplaatsing van de woensdag- en zaterdagmarkt (corona)	L	I	304				
	03.03	Prognose toeristenbelasting	B	S		-329	-121	-244	-244
			L	S		155	319	203	203
Nieuwe uitgave	03.04	Coronasteun huren statiegeldbikers Leidens Ontzet	L	I	74				
	03.05	Gebiedsmanagement LBSP	L	I		625			
Tot.					378	452	198	-41	-41

Bedragen x € 1.000,-

Budgettair neutraal

03.01 Programma Kennisstad - voorbereiden van investeringen in de publieke buitenruimte, in de directe omgeving van onze kennisinstellingen en musea

In de Reserve Economische Impulsen Kennisstad staat een voor programma Kennisstad geoormerkt bedrag van € 225.616 voor de voorbereiding van investeringen in de publieke buitenruimte (zoals places to meet, kenniskunst, Eduroam e.d.) in de directe omgeving van onze kennisinstellingen / musea. Voorgesteld wordt dit bedrag te onttrekken aan de reserve en beschikbaar te stellen binnen het uitvoeringsbudget Kennisstad. Dit bedrag zal dienen als cofinanciering voor de samenwerking tussen gemeente, de universitaire Onderzoeksgroep 'Musea, Collecties en Samenleving' / LeidenGlobal en de uitrol van Eduroam in de publieke buitenruimte. De voorbereiding en uitvoering van deze werkzaamheden zijn voorzien in de afgesloten samenwerkingsovereenkomst Leiden Kennisstad.

Mee / tegenvaller

03.02 Kosten tijdelijke verplaatsing van de woensdag- en zaterdagmarkt (corona)

Door de coronacrisis was het niet mogelijk om reden van veiligheid de woensdag- en zaterdagmarkt in het Nieuwe Rijngebied te laten plaatsvinden. Dit heeft er toe geleid dat de Lammermarkt, de Beestenmarkt en de Nieuwe Beestenmarkt tijdelijk als marktterrein zijn aangewezen, in eerste instantie alleen op de woensdag later (ook) op de zaterdag. De kosten 2021 vallen hierdoor € 304.000 hoger uit.

03.03 Prognose toeristenbelasting conform raadsinformatiebrief, Evaluatie en verantwoording regeling overdracht toeristenbelasting, verwerken

In de brief aan uw gemeenteraad over de evaluatie van regeling overdracht toeristenbelasting aan Ondernemersfonds Leiden is vermeld op welke wijze invulling gegeven wordt aan het besluit om vanaf 2023 jaarlijks € 400.000 van de opbrengsten toeristenbelasting via een tariefsverhoging te bestemmen voor de algemene middelen (RV.nr. 20.0097). In afstemming met het Hoteloverleg en Leiden Marketing wordt voorgesteld om het tarief voor de toeristenbelasting voor het jaar 2022 en volgende jaren te verhogen naar € 3,50 per overnachting. Hierbij geldt dat in 2021 de totale opbrengsten toeristenbelasting naar het Ondernemers-fonds Leiden/Hoteloverleg worden overgedragen t.b.v. de citymarketing door Leiden Marketing, vanwege de gemeentelijke bezuinigingen vloeit voor 2022 en 2023 van de opbrengsten toeristenbelasting 15% naar de gemeente en 85% naar Ondernemersfonds/Hoteloverleg t.b.v. de citymarketing. Vanaf 2024 vloeit van de opbrengsten toeristenbelasting 30% naar de gemeente en 70% naar Ondernemersfonds/Hoteloverleg t.b.v. de citymarketing. Voor 2022 betekent dit een voordeel (€ 173.250), in 2023 een nadeel (€ 197.875) en een voordeel in 2024 (€ 41.000). In de kaderbrief 2021-2025 wordt deze prognose verwerkt. In 2024 wordt een nieuwe evaluatie van de regeling uitgevoerd.

Nieuwe uitgave

03.04 Coronasteun huren statiegeldbikers Leidens Ontzet

Tijdens de viering van 3 oktober 2019 is er voor het eerst in Leiden met een gemeenschappelijk statiegeldbikersysteem gewerkt, waaraan alle ondernemers met een vergunning deelnamen. Hierbij werd er door iedere ondernemer met een beperkt aantal dezelfde soorten bikers gewerkt, die overal ingeleverd konden worden. Ook werd er een zelfde statiegeldbedrag gehanteerd bij elke ondernemer. Het statiegeldbedrag van 1 euro in samenspel met het gezamenlijk systeem heeft geleid tot een zeer lage uitval van bikers. Het behouden van het huidige integrale systeem wordt door de werkgroep, de ondernemers, de bezoekers en gemeente als cruciaal gezien voor een succesvolle voortzetting van het gebruik van statiegeldbikers tijdens stadsbrede evenementen in de toekomst. Ten aanzien van de dekking van de kosten

zijn er financiële bijdragen geweest van de Provincie Zuid-Holland, het Hoogheemraadschap, Coca-Cola, Heineken, Grolsch en de gemeente Leiden. Op deze manier zijn de hogere kosten die gepaard gaan met het invoeren van de statiegeldbikers op dit evenement gedekt. Voor 2020 was het plan om de horecaondernemers in de stad gedeeltelijke te laten bijdragen in de kosten van de statiegeldbikers, toewerkend naar uiteindelijk volledige bekostiging. Hier was draagvlak voor. Door het coronavirus zijn er in 2020 geen stadsbrede evenementen geweest. Wellicht is het rond de viering van 3 oktober 2022 weer (gedeeltelijk) mogelijk om een stadbreed evenement in Leiden te hebben. Aan de horecaondernemers kan, gezien hun financiële situatie veroorzaakt door de coronacrisis, in 2021 niet gevraagd worden om hier substantieel aan bij te dragen. Terug vallen op de wegwerpbikers is vanuit duurzaamheidsoverwegingen ook geen optie. Het voorstel is dan ook dat de gemeente Leiden de huurkosten van de statiegeldbikers tijdens Leidens Ontzet 2021 op zich neemt. Dit betekent een verhoging van lasten met € 73.750.

03.05 Gebiedsmanagement Leiden Bio Science Park

Het Leiden Bio Science Park is de motor van de economie in de Leidse regio en cruciaal voor de ontwikkeling van de welvaart en het welzijn in Leiden, de regio, Zuid-Holland en Nederland maar ook wereldwijd. Samen met de kennisinstellingen, het LUMC, en de ondernemers is een groeistrategie opgesteld richting een innovatiedistrict waar wordt gewerkt, gewoond en gerecreëerd. De transformatie is in gang gezet via de thema's Verdichten, Verbinden, Vermengen en Versterken. Voor de uitvoering van deze strategie dient de gemeente te blijven investeren, zowel in de profilering, positionering, acquisitie en community vorming (belegd in de stichting Leiden Bio Science Park) als in programmatisch gebiedsmanagement.

Het Leiden Bio Science Park (LBSP) maakt onderdeel uit van de identiteit van Leiden als internationale kennisstad. De ontwikkelingen in dit gebied leveren een belangrijke bijdrage aan brede welvaart van Nederland. Zowel in termen van economische groei als in het gezond houden van Nederland en het verkleinen van gezondheidsverschillen tussen Nederlanders. De afgelopen 35 jaar hebben Leidse gemeenteraden de ontwikkeling van deze hotspot voor medicijnontwikkeling altijd gesteund. En dat heeft de regio geen windeieren gelegd, zo concludeerde in 2020 de Rekenkamer Leiden/Leiderdorp. De samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven en onderzoek en onderwijs is in 2019 verder versterkt met de vorming van een gezamenlijke stichting. Er wordt samengewerkt vanuit één gedragen visie, met een duidelijke positionering en profilering én met een gedragen ruimtelijke vertaling naar het volgende niveau, van campus naar innovatiedistrict. De vele kranen boven het gebied tonen de dynamiek van de ontwikkeling, dat zal de komende jaren ook het beeld blijven bepalen. Denk aan de ontwikkeling van het Entreegebied en de Kop van Leeuwenhoek bijvoorbeeld. Maar ook aan de mobiliteit in het gebied, waar ruim baan wordt gegeven aan schoon vervoer. En aan kwaliteit en leefbaarheid in de vorm van interessante ontmoetingsplekken (Pesthuiscomplex), biodiversiteit en klimaatadaptatie.

Teneinde deze strategische ontwikkeling in goede banen te blijven leiden en het succes te blijven borgen is aandacht, afstemming en begeleiding vanuit de gemeente een noodzakelijke randvoorwaarde. De vele ruimtelijke projecten en de ontwikkeling van een veilige, groene en leefbare openbare ruimte blijven vragen om een integrale, programmatische benadering. Dit geeft meerwaarde, zo blijkt sinds 2009 de start van het LBSP project. Daarom is het verstandig om door te gaan met investeren in programmatisch gebiedsmanagement vanuit de gemeente.

Vanwege de beperkte financiële ruimte in deze kaderbrief wordt in 2022 € 625.000 vrijgemaakt om het programmamanagement in ieder geval voor 2022 voort te kunnen zetten. Structurele voortzetting vanaf 2023 zal moeten worden afgewogen als de financiële context voor de komende jaren bekend is.

4

Bereikbaarheid

Bereikbaarheid

Programmanummer	4
Commissie	Leefbaarheid en Bereikbaarheid
Portefeuille(s)	Duurzaamheid, Mobiliteit & Beheer Openbare Ruimte Duurzame Verstedelijking, Ruimte & Wonen

De missie van het programma Bereikbaarheid luidt:

De gemeente Leiden wil goed bereikbaar zijn. De komende jaren wordt ingezet op duurzame mobiliteit, waarbij voetgangers, fietsers en het openbaar vervoer voorrang krijgen. Door de aanleg van een goede hoofdontsluitingsstructuur, het zoeken naar nieuwe vormen van vervoer, het optimaal gebruiken van parkeervoorzieningen en het autoluw maken van de binnenstad wil de gemeente Leiden de leefbaarheid, duurzaamheid en bereikbaarheid verbeteren.

4.4.1 Wijzigingen indeling programmabegroting

Voor programma 4 zijn er de volgende wijzigingen in de doelenboom:

Oude naam	Nieuwe naam	Toelichting
4A1.1 Opstellen fietsbeleid	4A1.1 Opstellen en uitvoeren fietsbeleid	Het betreft niet alleen opstellen van beleid, maar ook uitvoeren van beleid.
4A2.1 Opstellen voetgangersbeleid	4A2.1 Opstellen en uitvoeren voetgangersbeleid	Het betreft niet alleen opstellen van beleid, maar ook uitvoeren van beleid.
Doel 4A2 Betere looproutes	Doel 4A2 Stimuleren lopen	In het nieuwe voetgangersbeleid is het stimuleren van lopen als beleidsdoel geformuleerd. Het oorspronkelijke doel van 4A2 had te maken met de aanlooproutes van de bronpunten (parkeergarages, stations) naar het centrum. De aanlooproutes naar de bronpunten zijn opgenomen in het voetgangersbeleid.
4B1.1 Opstellen openbaar vervoer beleid	4B1.1 Opstellen en uitvoeren openbaar vervoer beleid	Het betreft niet alleen opstellen van beleid, maar ook uitvoeren van beleid.
4B1.4 Verbeteren kwaliteit busstation en aanrijroutes	4B1.4 Knooppunt Leiden Centraal	De oorspronkelijke opgave om een nieuw busstation te realiseren is verbreed naar het ontwikkelen van een integraal OV knooppunt. Hierdoor wordt de benaming van het krediet "nieuwe OV terminal CS" gewijzigd in "OV Knoop Leiden CS". De oude prestatienaam legt de focus op het busstation en de aanrijroutes. De titel Knooppunt Leiden Centraal dekt beter de lading en wordt ook als zodanig benoemd in beleidsdocumenten.
4C1.1 Opstellen beleid autoverkeer	4C1.1 Opstellen en uitvoeren beleid autoverkeer	Het betreft niet alleen opstellen van beleid, maar ook uitvoeren van beleid.
4D1.1 Opstellen parkeerbeleid	4D1.1 Opstellen en uitvoeren parkeerbeleid	Het betreft niet alleen opstellen van beleid, maar ook uitvoeren van beleid.

Doelenboom begroting 2021:

Beleidsterrein	Doel	Prestatie
4A Fietzers en voetgangers	4A1 Meer fietsgebruik	4A1.1 Opstellen fietsbeleid
		4A1.2 Verbeteren fietsroutes
		4A1.3 Noord-zuid verbindingssas Leiden Bio Science Park
	4A2 Betere looproutes	4A2.1 Opstellen voetgangersbeleid
4B Openbaar vervoer	4B1 Meer gebruik van het openbaar vervoer	4B1.1 Opstellen openbaar vervoer beleid
		4B1.2 Realisatie afspraken HOV-overeenkomst Z-Holland Noord
		4B1.3 Verbeteren OV infrastructuur
		4B1.4 Verbeteren kwaliteit busstation en aanrijroutes
4C Autoverkeer	4C1 Betere doorstroming op het Leidse wegennet	4C1.1 Opstellen beleid autoverkeer
		4C1.2 Autoluwe binnenstad
		4C 1.3 RijnlandRoute
		4C 1.4 Leidse Ring Noord
		4C 1.5 Verbeteren knelpunten wegennet
		4C 1.6 Herinrichten centrale infrastructuur Leiden Bio Science Park
4D Parkeren	4D1 Meer parkeerquantiteit en betere parkeerqualiteit	4D1.1 Opstellen parkeerbeleid
		4D1.2 Parkeermanagement
		4D1.34 Uitvoeren maatregelen autoparkeren
		4D1.45 Uitvoeren maatregelen fietsparkeren
4E Leefomgeving	4E1 Betere leefomgeving door verkeersmaatregelen	4 E.1.1 Verkeersveiligheidsbeleid
		4 E.1.2 Uitvoeren verkeersmaatregelen op wijkniveau
		4 E.1.3 Verkeersmanagement
	4E2 Verduurzaming mobiliteit	4 E2.1 Uitvoeren maatregelen verduurzaming mobiliteitsbeleid

Doelenboom begroting 2022:

Beleidsterrein	Doel	Prestatie
4A Fietzers en voetgangers	4A1 Meer fietsgebruik	4A1.1 Opstellen en uitvoeren fietsbeleid
		4A1.2 Verbeteren fietsroutes
		4A1.3 Noord-zuid verbindingssas Leiden Bio Science Park
	4A2 Stimuleren lopen	4A2.1 Opstellen en uitvoeren voetgangersbeleid
4B Openbaar vervoer	4B1 Meer gebruik van het openbaar vervoer	4B1.1 Opstellen en uitvoeren openbaar vervoer beleid
		4B1.2 Realisatie afspraken HOV-overeenkomst Z-Holland Noord
		4B1.3 Verbeteren OV infrastructuur
		4B1.4 Knooppunt Leiden Centraal
4C Autoverkeer	4C1 Betere doorstroming op het Leidse wegennet	4C1.1 Opstellen en uitvoeren beleid autoverkeer
		4C1.2 Autoluwe binnenstad
		4C 1.3 RijnlandRoute
		4C 1.4 Leidse Ring Noord
		4C 1.5 Verbeteren knelpunten wegennet
		4C 1.6 Herinrichten centrale infrastructuur Leiden Bio Science Park
4D Parkeren	4D1 Meer parkeerquantiteit en betere parkeerqualiteit	4D1.1 Opstellen en uitvoeren parkeerbeleid
		4D1.2 Parkeermanagement
		4D1.34 Uitvoeren maatregelen autoparkeren
		4D1.45 Uitvoeren maatregelen fietsparkeren
4E Leefomgeving	4E1 Betere leefomgeving door verkeersmaatregelen	4 E.1.1 Verkeersveiligheidsbeleid
		4 E.1.2 Uitvoeren verkeersmaatregelen op wijkniveau
		4 E.1.3 Verkeersmanagement
	4E2 Verduurzaming mobiliteit	4 E2.1 Uitvoeren maatregelen verduurzaming mobiliteitsbeleid

4.4.2 Financiële ontwikkelingen

Ontwikkeling	Nr.	Onderwerp	L/B	I/S	2021	2022	2023	2024	2025
Budgettair neutraal	04.01	Kruispunt Sweelincklaan - Debussystraat met de Vijf Meilaan	L	S		7	7	7	7
						-7	-7	-7	-7
	04.02	Marketing en communicatie bereikbaarheid parkeergarages	B	I	-50	-50	-50	-50	
			L	I	50	50	50	50	
	04.03	Vervangen brandmeldinstallatie Haarlemmerstraatgarage	B	S	0	-12	-12	-12	-12
			L	S	0	12	12	12	12
	04.04	Masterplan Houtkwartier	L	S		7	45	44	44
						-7	-45	-44	-44
	04.05	Reconstructie Churchillaan	L	S		10	60	151	150
						-10	-60	-151	-150
	04.06	Infra Lammenschansweg-Zuid	L	S			15	95	95
							-15	-95	-95
	04.07	Dekking van incidentele kosten voor maatregelen uit programma autoluw	B	I	-482	482			
			L	I	482	-482			
	04.08	Ontsluiting Intratuin	L	I					
	04.09	Centrumroute deeltracé Schutterveld	L	I					
	04.10	Plankosten definitiefase infra	B	I	-5.544				
				S			80	80	141
			L	I	5.544				
				S		0	-80	-80	-141
	04.11	Aanvullend krediet voor verdere planstudie restopgave fietsparkeren Leiden CS	B	I	-200				
			L	I	200				
Mee/Tegenvaller	04.12	Lagere parkeerinkomsten als gevolg van corona	B	I	1.000	0			
	04.13	Restant meevaller Leidse Ring Noord	L	S		-3	-8	-48	-48
Nieuwe uitgave	04.14	Kapitaallasten zero emissie zone	L	S		10	176	174	173
						-10	-176	-174	-173
	04.15	Bestuurlijk commitment knooppunt Leiden	L	I		1.020			
Tot.					1.000	1.017	-8	-48	-48

Bedragen x € 1.000,-

Budgettair neutraal:

04.01 Kruispunt Sweelincklaan - Debussystraat met de Vijf Meilaan

Het kruispunt Sweelincklaan - Debussystraat met de Vijf Meilaan staat in de top10 van ongevalslocaties op gemeentelijke wegen in Leiden. Tussen 1 jan 2014 en 1 jan 2021 zijn er op dit kruispunt 21 ongevallen geregistreerd waarbij 18 gewonden zijn gevallen. Bij deze ongevallen zijn veel fietsers, snorfietsers en bromfietsers betrokken. Het verkeersveilig herinrichten van dit kruispunt is daarom noodzakelijk. Hiervoor is een aanvullend krediet benodigd van € 528.035 dat wordt gedekt uit een subsidiebijdrage van de Provincie (€ 328.035) en het UVP Wijkcirculatie (€ 200.000)

04.02 Marketing en communicatie bereikbaarheid parkeergarages

De komende jaren blijft de gemeente Leiden samen met de stadspartners structureel de bereikbaarheid en het parkeergemak van de garages onder de aandacht brengen. Bij de evaluatie van de marketingcampagne van de afgelopen jaren (commissie leefbaarheid en bereikbaarheid 7 juli 2020) is al benoemd dat deze samenwerking verlengd zou worden. Vanzelfsprekend heeft het college meer dan gemiddelde aandacht voor

duurzame vervoersvormen. Voor het fietsparkeren wordt na vaststelling van de Parkeervisie gekeken welke gedragsbeïnvloeding het beste werkt. In de nieuwe parkeercommunicatie richten we ook meer op de directe omgeving van Leiden om mensen te verleiden om te kiezen voor duurzame en schone vervoersalternatieven. Deze campagne draagt bij aan de ambities uit de Agenda Autoluwe binnenstad door het zoekverkeer te verminderen. Voorstel is om voor de komende 4 jaren jaarlijks € 50.000 beschikbaar te stellen. In totaal € 200.000. Dit budget wordt gedekt door een onttrekking aan de reserve Parkeren ter hoogte van € 200.000.

04.03 Vervangen brandmeldinstallatie Haarlemmerstraatgarage

Op dit moment laat de brandveiligheid niet toe dat de brandweer in geval van brand de parkeergarage Haarlemmerstraat betreedt. Het was in het voortraject niet duidelijk dat dit niet meegenomen is de raming bij het kaderbesluit. Nu blijkt bij de voorbereiding van de ophoging van de Parkeergarage Haarlemmerstraat dat het installeren van een brandmeldinstallatie in het bestaande deel niet langer op zich kan laten wachten wordt nu voorgesteld een krediet van € 09.000 beschikbaar te stellen vooruitlopend op de renovatie.

04.04 Masterplan Houtkwartier

Op 13 maart 2014 is motie M140010/1 (aanpak verkeersproblemen Houtkwartier) vastgesteld door de gemeenteraad. Sindsdien zijn er op 7 plekken in de wijk verkeersmaatregelen uitgevoerd. Rond de zomer van 2021 is het Masterplan Verkeer Houtkwartier gereed. Hierin staat hoe het verkeer door het Houtkwartier gaat rijden en welke maximum snelheid waar gewenst is. Ook wordt duidelijk op welke manier de weginrichting aangepast kan worden. In het plan is er ook aandacht voor de verkeersveiligheid en voor parkeren. We doen dit in samenhang met alle ontwikkelingen in en om het Houtkwartier. Het Masterplan Verkeer Houtkwartier geeft inzicht in de toekomstige verkeersprojecten, de benodigde financiële middelen en de prioritering met de planning. De benodigde financiële middelen worden in de Kaderbrief 2021-2025 beschikbaar gesteld. De investeringskosten voor het Houtkwartier zijn geraamd op € 2.022.068. Voor het Houtkwartier is een reeds beschikbare dekking van € 275.000, die deels al is besteed. Verder komen de dekkingen vanuit de Fietscorridor Katwijk (€ 75.000), Veiligheid en quickwin fietsverbeteringen Boerhaavedistrict (€ 200.000), meevaller Leidse Ring Noord (€ 500.000) en een dekking vanuit de UVP wijkcirculatie (€ 500.000). Tevens bestaat het voornemen om duurzaam veilig subsidies aan te vragen in 2022 en 2023 (totaal € 500.000).

04.05 Reconstructie Churchilllaan

De Churchilllaan is verouderd en functioneert niet meer voldoende, en is daarom toe aan een grootschalige reconstructie. De reconstructie van de Churchilllaan bestaat uit de volgende opgaven, wensen en ambities:

- Vervanging en onderhoud aan wegdek, tussen 2021 en 2023;
- Vervanging van alle verkeersregelinstallaties en bekabeling daarvan uiterlijk 2022;
- Aanpassingen aan kruispunten en wegvakken om de verkeersveiligheid te verbeteren, doorstroming te verbeteren en ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk te maken.
- Verbeteren van de langzaamverkeersinfrastructuur door tweerichtingenfietspaden aan weersijden van de Churchilllaan, opgenomen in het Beleidsprogramma Fiets 2020-2030.
- ambities uit het Ontwikkelperspectief Leiden Zuidwest voor de uitstraling van de Churchilllaan meenemen;
- De Churchilllaan is onderdeel van de Groene Hoofdstructuur;
- Ruimtereservering voor duurzame-energie-infrastructuur, als onderdeel van Leiden Zuid-West als eerste aardgasvrije wijk in Leiden.

We stellen voor om het krediet Churchilllaan in het meerjareninvesteringsplan te verhogen met € 4.499.560. Dit kan worden gedekt door het in het meerjareninvesteringsplan verlagen van de kredieten "Leiden Duurzaam Bereikbaar" (€ 700.000), "no-regret maar fysieke aanpassing brug" (€ 1,0 miljoen) en "fiets op 1" (€ 1,0 miljoen). Daarnaast wordt € 171.000 aan baten verwacht uit een SRM subsidie. Verder komt de dekking van € 1.2 miljoen (met een kapitaallast van € 42.000) uit de reserve bereikbaarheidsprojecten en vrijval uit het project Leidse Ring Noord.

04.06 Infra Lammenschansweg-Zuid

De kosten voor de herinrichting van de Lammenschansweg-Zuid zijn geraamd op € 6,2 miljoen. Ter dekking hiervan wordt € 0,8 miljoen bijgedragen vanuit het project De Ananas. Daarnaast is een bedrag van € 0,94 miljoen beschikbaar uit middelen voor de reconstructie van het kruispunt Tomatenstraat / Lammenschansweg en een provinciale subsidie. Bij de Kaderbrief 2021-2024 is een krediet van € 4,5 miljoen. In het meerjareninvesteringsplan opgenomen ter dekking van het resterende tekort. De kapitaallasten van € 157.500 zijn gedekt door verlaging van de dotatie aan de reserve Duurzame Stad met € 52.500 en door verlaging van de dotatie aan de reserve Bereikbaarheidsprojecten vanaf 2024 met € 105.000.

Parallel aan de behandeling van de Kaderbrief heeft het college voor de ontwikkeling van de Lammenschansstrip een subsidieaanvraag gedaan in het kader van de eerste tranche van de Regeling Woningbouwimpuls. In deze aanvraag is een onrendabele top van € 5,4 miljoen opgenomen voor herinrichting Lammenschansweg-Zuid, namelijk de geraamde kosten minus de bijdrage vanuit het project De Ananas. Op

basis van de regeling kan BZK de helft dit tekort subsidiëren. Afgelopen september heeft BZK deze aanvraag gehonoreerd en een subsidie toegekend van € 2,7 miljoen.

Voorgesteld wordt om € 2,7 miljoen (vanuit de Woningbouw Impuls Subsidie) ter dekking op te nemen voor het krediet Lammenschansweg-Zuid. Tevens wordt voorgesteld om de verlaging aan de dotatie van de reserve duurzame stad (FPDS) terug te draaien met € 52.500 en de verlaging van de dotatie aan de reserve bereikbaarheidsprojecten vanaf 2024. terug te draaien voor een bedrag van € 42.000 structureel

04.07 Dekking van incidentele kosten voor maatregelen uit programma autoluw

Voor maatregelen van 2021 en 2022 van Agenda Autoluwe Binnenstad worden incidentele kosten (planuren voor kaderbesluit en onderzoekskosten) gemaakt. Het gaat onder andere om de proef van de Rijzichtbrug, de uitbreiding voetgangersgebied en afsluiting Steenschuur West, de afsluiting en herinrichting Oude Rijn en afsluiting verkeer Langebrug en fase 1 herinrichting, het vergroenen van het Havenhoofd en de verkeersveiligheidsmaatregelen Zijlsingel. Grotendeels zijn deze kosten wel begroot en door uw raad beschikbaar gesteld, maar omdat het kapitaallasten betreft, zijn deze middelen niet geschikt voor het dekken van dit type kosten. Bij de vaststelling van Agenda Autoluwe Binnenstad is besloten tot deprioritering van het openbare ruimteproject Zijlsingel. Hiervoor was een investeringsbedrag van € 482.231 gereserveerd. Deze middelen kunnen worden ingezet voor de dekking van deze kosten. De deprioritering van het openbare ruimteproject Zijlsingel staat los van de beheeropgave die aan de Zijlsingel zal worden uitgevoerd waarbij kleine wijzigingen en wensen uit de wijk kunnen worden meegenomen.

04.08 Ontsluiting Intratuin

Gemeente Leiden en Voorschoten stellen zich tot doel om op basis van verschillende aspecten (o.a. stedenbouwkundige, financiële en maatschappelijke) te onderzoeken en de randvoorwaarden uit te werken voor de haalbaarheid van de nieuwe ontsluiting van de Intratuinlocatie op het wegennet van Leiden. De kosten die gemeente Leiden maakt in dit traject worden geheel verhaald op de gemeente Voorschoten. Op basis van een eerste inventarisatie en schets is duidelijk geworden dat het bestemmingsplan voor deze ontsluiting dient te worden gewijzigd. Er moeten nog overeenkomsten worden opgesteld om de kosten voor onderzoek, voorbereiding en ontwerp, als voor de uitvoering te verhalen. Een eerste intentieovereenkomst is in voorbereiding. Voorgesteld wordt om voor de eerste onderzoeken een krediet beschikbaar te stellen van € 25.000 en dit te dekken door een bijdrage van gemeente Voorschoten.

04.09 Centrumroute deeltracé Schuttersveld

Voor de Centrumroute, deeltracé Schuttersveld wordt na de zomer een uitvoeringsbesluit verwacht. Hiervoor moeten nog een aantal werkzaamheden uitgevoerd worden en wordt voorgesteld het voorbereidingskrediet te verhogen met € 550.000. Dit past binnen de voorlopige raming van de herinrichting van het Schuttersveld en voorgesteld wordt de investering in het meerjareninvesteringsplan voor Centrumroute, deeltracé Schuttersveld te verlagen met € 550.000.

04.10 Plankosten definitiefase infra

We stellen voor om een budget van € 5.5 miljoen vrij te maken voor de voorbereidingskosten van infrastructurele projecten in de definitiefase. Kosten in definitiefase kunnen niet afgeschreven worden, deze hebben namelijk geen directe koppeling met een specifiek actief. Dit is opgenomen in de Nota waarderings- en afschrijvingsbeleid 2019-2022. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om onderzoek, ontwikkeling en uren, kosten die nog geen direct verband hebben met de uitvoering maar wel benodigd zijn om een gedegen plan te maken voor het project. De infra-investeringen in het kader van de Mobiliteitsnota, Leiden Duurzaam Bereikbaar, Autoluwe Binnenstad, Fiets op 1 etc. zijn opgenomen in de meerjareninvesteringsplanning van de gemeente Leiden en gedekt door kapitaallasten. Een deel van deze kapitaallasten worden ingezet om dit incidentele budget van € 5.5 miljoen te kunnen dekken. Daartoe wordt een budget van € 5.5 miljoen onttrokken aan de reserve afschrijving en investering en gestort in de reserve bereikbaarheidsprojecten. Voor de dekking van de kapitaallasten van investeringen die voorheen werden gedekt uit de reserve afschrijving investeringen wordt een stelpost opgenomen in programma 4. Deze stelpost wordt ingevuld op het moment dat voor de investeringen uit de mobiliteitsnota, Leiden Duurzaam Bereikbaar, Autoluwe Binnenstad etc. een krediet voor plankosten in definitiefase beschikbaar wordt gesteld.

04.11 Aanvullend krediet voor verdere planstudie restopgave fietsparkeren Leiden CS

Ten behoeve van de verdere planuitwerking fietsparkeren is aanvullend krediet van € 200.000 nodig voor externe plankosten. Met name moet voor de uitbreiding van de Zeezijde een planstudie worden uitgevoerd, om te komen tot een Voorlopig Ontwerp-plus, benodigd om een aanvraag voor cofinanciering van de investeringskosten te kunnen doen. Het aangevraagde bedrag betreft de gemeentelijke bijdrage in de plankosten (50%), de andere helft wordt door ProRail gefinancierd. Bedrag is gebaseerd op offerte uitvoerend Ingenieursbureau (raamcontract ProRail). Uitvoering van de planstudie start naar verwachting tweede helft van 2021. Het aanvullend krediet wordt gedekt door een onttrekking uit de reserve Parkeren.

Mee- en tegenvallers:

04.12 Lagere parkeerinkomsten als gevolg van corona

Als gevolg van corona is de verwachting dat de parkeerinkomsten in 2021 voor de gemeente lager zijn. In de periode januari tot en met maart zijn de gerealiseerde parkeerinkomsten circa € 900.000 lager ten opzichte van de begrote parkeerinkomsten, per maand wordt € 300.000 minder aan parkeerinkomsten gerealiseerd. Onduidelijk is hoe Corona zich ontwikkeld en wat voor gevolgen dit heeft voor de 2e helft van 2021. De verwachting is dat vanaf Q3 de parkeerinkomsten weer gaan stijgen. Dit is gebaseerd op een verwachting van versoepelingen ten opzichte van de huidige situatie. Wij verwachten echter dat er wel sprake is van een groeiproces, waarbij de inkomsten in 2021 totaal nog onder het normale niveau zullen zijn. Dit betekent dat de prognose einde jaar van de parkeerinkomsten € 2.000.000 lager is dan begroot. In de meerjarenprognose van de reserve Parkeren (zie de bijlage bij deze Kaderbrief 2021-2025) is vanwege het coronavirus rekening gehouden met een inkomstenderving van € 1.000.000 voor 2021. Per saldo een tegenvaller van € 1.000.000. In hoeverre in 2021 een regeling vanuit het Rijk komt op gelijke wijze als 2020 is op dit moment nog niet helder.

04.13 Restant meevaller Leidse Ring Noord

Ten opzichte van de ramingen voor de Leidse Ring Noord valt een investeringsvolume vrij van € 7,6 miljoen. In het geactualiseerde kaderbesluit Leidse Ring Noord zijn veel maatregelen voor de HOV Leiden - Katwijk - Noordwijk opgenomen en aan de kostenkant geraamd maar is de dekking vanuit de bijdrage van de Provincie Zuid-Holland niet meegenomen. Om indertijd de Leidse Ring Noord binnen budget te houden zijn zoveel mogelijk middelen uit de portefeuille mobiliteit ingezet. Uit analyse blijkt nu dat, van de € 12,8 miljoen bijdrage van de Provincie Zuid-Holland aan de doorstromingsmaatregelen ten behoeve van de HOV Leiden - Katwijk - Noordwijk reeds € 7,6 miljoen is gedekt vanuit dat kaderbesluit. In deze kaderbrief worden de vrijgevallen middelen ingezet voor de projecten Houtkwartier, Churchilllaan en zero-emissie-zone. Het restant valt vrij.

Nieuwe uitgaven:

04.14 Kapitaallasten zero-emissie zone

De zero-emissie zone stadsdistributie voor bestel- en vrachtverkeer binnenstad wordt per 1 januari 2025 in gemeente Leiden ingesteld, als 1 van de 40 gemeenten in Nederland. De Zero-emissie zone vloeit voort uit verplichtingen in het Klimaatakkoord en de landelijke uitvoeringsagenda stadslogistiek. Het college heeft principebesluit tot invoering genomen en Convenant Stadsdistributie071 is met lokaal bedrijfsleven afgesloten. Daarbij is het doel belevering goederen en afvoer afvalstromen binnenstad door elektrische voer- en vaartuigen via onder meer stadsdistributiepunten. Voor de invoering van de zero-emissie zone is een beperkt aantal middelen voor de eerste fase gereserveerd die grotendeels uitgeput zijn. Teneinde aan verplichtingen tegemoet te komen en de ambities waar te maken op het gebied van een schone, duurzame en leefbare stad d.m.v. een mobiliteitstransitie op gebied van stadsdistributie stellen we voor om voor de opzet en inrichting van de zero-emissie zone (investeringskosten) een deel van de vrijval Leidse Ring Noord in te zetten. Voor de handhaving zijn onder meer kentekencamera's benodigd om een ingewikkeld en complex toelatingsregime te reguleren. Deze camera's kunnen overigens ook worden gebruikt in kader van het reguleren van de toekomstige autoluwe binnenstad.

04.15 Bestuurlijk commitment knooppunt Leiden

Als onderdeel van het programma Mobiliteit en verstedelijking waarin Rijk en Regio samenwerken aan de Oude Lijn en knooppunten werkt gemeente Leiden aan het knooppunt Leiden zoals verwoord in Leiden Verbindt. Via het Nationaal Groeifonds komt onder voorwaarden € 1 miljard beschikbaar voor de Oude Lijn. Het ministerie van I&W en de regio zullen nu voor de nodige cofinanciering moeten zorgen. In een periode van 10-15 jaar gaat het bij knooppunt Leiden om een de publieke investering van € 250 tot € 285 miljoen., op te brengen door rijk, provincie en gemeente. Het lijkt realistisch uit te gaan van een verdeelsleutel voor het publieke deel van 50% rijk, 25% provincie, 25% gemeente. We gaan uit van een programmabebodering die bekostiging in drie fasen mogelijk maakt. De komende periode zullen rijk, provincie en gemeente een gezamenlijk besluit moeten nemen over de benodigde investeringen en de financiering daarvan. De komende jaren zullen we voorstellen doen voor het gemeentelijke aandeel daarin.

Als de overheden met elkaar voldoende financieel perspectief kunnen realiseren is het de bedoeling dat gemeente Leiden in het najaar van 2021 of begin 2022 de Startbeslissing voor de MIRT-Verkenning Oude Lijn en knooppunten samen met de andere overheden ondertekent. Op dat moment moet er perspectief zijn dat de gemeente haar aandeel in een eerste fase op de meerjarenbegroting kan inpassen. Voor een belangrijk deel van de eerste tranche bestaat reeds dekking in gemeentelijke middelen (€ 17,7 mln.). Onderdeel van deze dekking is € 0,5 mln., beschikbaar gesteld uit de reserve FPDS bij de 1e actualisatie van de begroting 2021 voor plankosten OV Knoop.

In deze kaderbrief 2021-2025 wordt voorgesteld éénmalig € 1,5 miljoen beschikbaar te stellen t.b.v. voorbereidende plankosten. Dit bedrag bestaat uit twee onderdelen:

- € 0,48 mln. vrijval 2021 – 2025 uit het FPDS als éénmalig bedrag te onttrekken uit de reserve PFDS;
- € 1,02 mln. voor plankosten geraamd in 2022

5

Omgevingskwaliteit

Omgevingskwaliteit

Programmanummer	5
Commissie	Leefbaarheid en Bereikbaarheid
Portefeuille(s)	Duurzame Verstedelijking, Ruimte & Wonen Bestuur, Veiligheid en Handhaving Duurzaamheid, Mobiliteit & Beheer Openbare Ruimte

De missie van het programma Omgevingskwaliteit luidt:

De gemeente Leiden staat voor een stad met een openbare ruimte die schoon, heel en veilig is, waar mensen graag vertoeven en die uitnodigt tot verantwoordelijk gedrag. Zij doet dit samen met alle gebruikers. Om de stad leefbaar en aantrekkelijk te houden moet Leiden zich aanpassen om de gevolgen van klimaatverandering aan te kunnen en de biodiversiteit te vergroten.

4.5.1 Wijzigingen indeling programmabegroting

Voor programma 5 zijn er de volgende wijzigingen in de doelenboom:

Aanleiding

Op 2 december 2020 heeft u het onderzoeksrapport 'Evaluatie duurzaamheidsbeleid gemeente Leiden' van de Rekenkamercommissie Leiden-Leiderdorp ontvangen. In zijn reactie hierop heeft het college ([Z/20/1693737](#)) aangegeven u bij de kaderbrief een voorstel te doen voor het aanscherpen van de indicatoren in de begroting. Met het *Uitvoeringsprogramma 2020-2023 Leiden biodivers en klimaatbestendig. Samen maken we de stad groener!* (RV 20.0027) is onze ambitie bepaald: in 2050 is Leiden een klimaatbestendige stad, is de stad zichtbaar groener geworden en is de biodiversiteit vergroot. Deze ambitie sluit aan op de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie, waarin als doel is gesteld dat Nederland in 2050 zo goed mogelijk klimaatbestendig is ingericht voor wateroverlast, droogte, hitte en overstromingen. De doelen om de ambitie te concretiseren zijn in het uitvoeringsprogramma gekoppeld aan verschillende inspanningen. De opgave voor klimaatadaptatie en biodiverse vergroening vindt u in de begroting terug in programma 5 "Omgevingskwaliteit". Naast deze opgave vindt u hier ook andere doelen voor de omgevingskwaliteit van de stad, zoals bijvoorbeeld een schone, hele en veilige openbare ruimte. Met het vaststellen van het uitvoeringsprogramma is er de wens om de doelenboom aan te passen, zodat de doelen met betrekking tot klimaatadaptatie en biodiverse vergroening explicieter zijn terug te lezen.

Wijzigingen programma 5

Betreft	Wijziging	Toelichting
Prestatie 5A1.2 Openbare ruimte projecten programma Binnenstad	Prestatie 5A1.2 vervalt.	De activiteiten van deze prestatie zijn nu opgenomen in prestatie 4C1.2 Autoluwe binnenstad. De kostenplaatsen kunnen worden overgeheveld naar prestatie 4C1.2.
Prestatie 5B1.1 Klimaatadaptatie en ontwikkelen beleid waterkwaliteit	De prestatie wordt hernoemd tot 5B1.1 Ontwikkelen en uitvoeren beleid waterkwantiteit en waterkwaliteit.	De nieuwe naam van de prestatie sluit beter aan op het gestelde doel.
Prestatie 5C2.1 Ontwikkelen en uitvoeren beleid dierenwelzijn en biodiversiteit	De prestatie wordt hernoemd tot 5C2.1 Ontwikkelen en uitvoeren beleid biodiversiteit en dierenwelzijn	De nieuwe naam van de prestatie sluit beter aan op het gestelde doel.
Prestatie 5C2.2 Aanleggen Singelpark	De prestatie wordt hernoemd tot prestatie 5C1.5 Aanleggen Singelpark	De prestatie wordt hiermee verplaatst in de doelenboom. Het aanleggen van het Singelpark dient meer het doel 5C1 "ontwikkelen en beheren van het openbaar groen" dan het doel 5C2 "Bevorderen biodiversiteit en dierenwelzijn".
Prestatie 5C2.3 Uitvoeren ontwikkelplan Oostvlietpolder	De prestatie wordt hernoemd tot prestatie 5C1.6 Beheren Oostvlietpolder	De prestatie wordt hiermee verplaatst in de doelenboom. Het uitvoeren van het ontwikkelplan Oostvlietpolder komt nu in de beheerfase en dient meer het doel 5C1 "ontwikkelen en beheren van het openbaar groen" dan het doel 5C2 "Bevorderen biodiversiteit en dierenwelzijn". De voor de Oostvlietpolder gestelde doelen m.b.t. biodiversiteit blijven behouden en maken onderdeel uit van deze prestatie.
Nieuw Beleidsterrein 5E Klimaatadaptatie	Beleidsterrein 5E Klimaatadaptatie is nieuw. Doel wordt "Beperken van effecten van extreme neerslag, langdurige droogte en hittestress; betrekken bewoners en ondernemers bij klimaatverandering."	Een eigen beleidsterrein voor klimaatadaptatie geeft invulling aan het explicieter terug laten komen in de begroting van de gestelde doelen uit het uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie en biodiverse vergroening.
Nieuwe prestatie "5E.1 Ontwikkelen en uitvoeren beleid klimaatadaptatie"	De prestatie "5E1.1 Ontwikkelen en uitvoeren beleid klimaatadaptatie" komt onder de het nieuwe beleidsterrein 5C te vallen.	Een eigen prestatie voor klimaatadaptatie geeft invulling aan het explicieter terug laten komen in de begroting van de gestelde doelen uit het uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie en biodiverse vergroening.

Doelenboom begroting 2021:

Beleidssterrein	Doel	Prestatie
5A Verharde openbare ruimte	5A1 Schoon, heel en veilig	5A1.1 Ontwikkelen beleid openbare ruimte
		5A1.2 Openbare ruimte projecten programma Binnenstad
		5A1.3 Beheren openbare ruimte
		5A1.4 Inzamelen huishoudelijk afval
		5A1.5 Beheren contracten buitenreclame
		5A1.6 Handhaven gebruik openbare ruimte
		5A1.7 Werken voor derden cluster beheer
5B Openbaar water en klimaatadaptatie	5B1 Waterkwantiteit op orde en verbeteren waterkwaliteit	5B1.1 Klimaatadaptatie en ontwikkelen beleid waterkwaliteit
		5B1.2 Beheren openbaar water en riolering
	5B2 Stimuleren van een doelmatig gebruik van het openbaar water	5B2.1 Ontwikkelen beleid gebruik openbaar water
		5B2.2 Exploiteren havens en waterwegen
		5B2.3 Behandelen ligplaatsvergunningen
5C Openbaar groen en biodiversiteit	5C1 Ontwikkelen en beheren van het openbaar groen	5C1.1 Ontwikkelen en uitvoeren beleid stedelijk en regionaal groen
		5C1.2 Renoveren en herinrichten parken
		5C1.3 Beheren openbaar groen
		5C1.4 Behandelen kapvergunningen
	5C2 Bevorderen biodiversiteit en dierenwelzijn	5C2.1 Ontwikkelen en uitvoeren beleid dierenwelzijn en biodiversiteit
		5C2.2 Aanleggen Singelpark
		5C2.3 Uitvoeren ontwikkelplan Oostvlietpolder
5D Milieu en duurzaamheid	5D1 De stad behouden voor toekomstige generaties door het tegengaan en voorkomen van aantasting van het leefmilieu	5D1.1 Milieubeheer algemeen
		5D1.2 Uitvoeren geluidsanering
		5D1.3 Uitvoeren bodemsanering
		5D1.4 Uitvoeren duurzaamheidsbeleid

Doelenboom begroting 2022:

Beleidsterrein	Doel	Prestatie
5A Verharde openbare ruimte	5A1 Schoon, heel en veilig	5A1.1 Ontwikkelen beleid openbare ruimte
		5A1.2 Beheren openbare ruimte
		5A1.3 Inzamelen huishoudelijk afval
		5A1.4 Beheren contracten buitenreclame
		5A1.5 Handhaven gebruik openbare ruimte
		5A1.6 Werken voor derden cluster beheer
5B Openbaar water	5B1 Waterkwantiteit op orde en verbeteren waterkwaliteit	5B1.1 Ontwikkelen en uitvoeren beleid waterkwantiteit en waterkwaliteit
		5B1.2 Beheren openbaar water en riolering
	5B2 Stimuleren van een doelmatig gebruik van het openbaar water	5B2.1 Ontwikkelen beleid gebruik openbaar water
		5B2.2 Exploiteren havens en waterwegen
		5B2.3 Behandelen ligplaatsvergunningen
		5B2.4 Handhaven gebruik openbaar water
5C Openbaar groen en biodiversiteit	5C1 Ontwikkelen en beheren van het openbaar groen	5C1.1 Ontwikkelen en uitvoeren beleid stedelijk en regionaal groen
		5C1.2 Renoveren en herinrichten parken
		5C1.3 Beheren openbaar groen
		5C1.4 Behandelen kapvergunningen
		5C1.5 Aanleggen Singelpark
		5C1.6 Beheren Oostvlietpolder
	5C2 Bevorderen biodiversiteit en dierenwelzijn	5C2.1 Ontwikkelen en uitvoeren beleid biodiversiteit en dierenwelzijn
5E Milieu en duurzaamheid	5D1 De stad behouden voor toekomstige generaties door het tegengaan en voorkomen van aantasting van het leefmilieu	5D1.1 Milieubeheer algemeen
		5D1.2 Uitvoeren geluidsanering
		5D1.3 Uitvoeren bodemsanering
		5D1.4 Uitvoeren duurzaamheidsbeleid
5E Klimaatadaptatie	5E1 Beperken van effecten van extreme neerslag, langdurige droogte en hittestress; betrekken bewoners en ondernemers bij klimaatverandering	5E.1 Ontwikkelen en uitvoeren beleid klimaatadaptatie

4.5.2 Financiële ontwikkelingen

Ontwikkeling	Nr.	Onderwerp	L/B	I/S	2021	2022	2023	2024	2025
Budgettair neutraal	05.01	Lagere opbrengsten papier en glas	B	S	206	206	206	206	206
					-329	-329	-329	-329	-329
			L	S	123	123	123	123	123
	05.02	Kosten havenmeesters passantenhaven	B	S	-45	-45	-45	-45	-45
			L	S	45	45	45	45	45
	05.03	Bijdrage aan de Limes Bubble Barrier (LBB) te Katwijk	B	I	-8	-3	-3	-2	
			L	I	8	8	8	6	4
				S		-5	-5	-5	-4
	05.04	Samenvoeging diverse parken in één krediet Parken	L	S		35	35	35	34
						-35	-35	-35	-34
	05.05	Aanvullend krediet voor herinrichting 'Klimaatbestendige openbare ruimte Noorderkwartier Oost'.	L	I					
				S		2	11	11	11
						-2	-11	-11	-11
Mee/Tegenvaller	05.06	Effecten Corona verwerkingskosten afval restfractie/milieustraat	L	I	268				
	05.07	Hogere inkomsten buitenreclame door nieuw contract per 2022	B	S		-136	-136	-136	-136
			L	S		34	34	34	34
	05.08	Beheerplannen kapitaalgoederen openbare ruimte 2022-2026	L	S		0	0	111	348
	05.09	Beheer en onderhoud ambtelijke huisvesting cluster Beheer	L	I	178	178	178	178	
	05.10	Lagere inkomsten 'fiets fout, fiets weg, door corona	B	I	50				
Nieuwe uitgave	05.11	Inrichten BRO-coördinatorschap	L	I	23				
				S		20	20	20	20
	05.12	Regie bodem en ondergrond	L	S	59	60	60	60	60
Tot.					577	156	157	267	327

Bedragen x € 1.000,-

Budgettair neutraal

05.01 Lagere opbrengsten papier en glas

Stijgende afvalverwerkingskosten zijn een landelijk beeld en veel gemeenten zijn hierdoor gedwongen hun afvalstoffenheffing verhogen. Voor Leiden vallen de baten papier en glas € 206.000 lager uit. Daarnaast zijn de transportkosten gestegen met € 123.000. Vanuit het uitgangspunt van een kostendeckende afvalstoffenheffing stellen we voor om de opbrengst afvalstoffenheffing te verhogen met € 329.00. Dit komt neer op een verhoging van rond de 5 euro per huishouden, afhankelijk van de grootte van het huishouden. De huidige contracten voor glas en papier lopen tot eind 2022. De afvalmarkt is momenteel erg volatiel. Afhankelijk van de marktontwikkelingen zal in 2022 opnieuw worden bekeken of er een nieuwe aanbesteding moet worden uitgevoerd of dat de huidige contracten worden verlengd.

05.02 Kosten havenmeesters passantenhaven

De passantenhaven bij de Zijlpoort is ingericht voor de ontvangst van bezoekers per pleziervaartschip en charterscheppen en is de belangrijkste afmeervoorziening voor watertoeristen, die voor meerdaags verblijf onze stad bezoeken. Tot het vaarseizoen 2020 is het dagelijkse beheer van de passantenhaven verzorgd door de brugwachters van de Schrijversbrug. Met de invoering van de Machinerichtlijn mag de passantenhaven uit veiligheidsoverwegingen voor de weggebruikers niet meer door de brugwachters worden bediend. Voor

het beheer van de passantenhaven moet de functie van Havenmeester worden ingesteld, die ook als gastheer optreedt voor de bezoekers in het vaarseizoen (maart t/m oktober). Omdat in deze periode veel uren worden gedraaid (o.m. in het weekeinde) zijn voor de functie minimaal 2 personen nodig. Voor het seizoen 2020 en 2021 wordt gebruik gemaakt van tijdelijke inhuur van de Havenmeesters, de kosten bedragen op jaarbasis ca. € 65.000. Dit kunnen we dekken door de tarieven voor verblijf omhoog bij te stellen, daarnaast kan wat ruimte gevonden worden binnen de bestaande exploitatie. De komende twee jaar wordt het aantal overnachtingen gemonitord en over 1 of 2 jaar wordt mogelijk nogmaals een tariefswijziging doorgevoerd om kosten en opbrengsten in evenwicht te brengen.

05.03 Bijdrage aan de Limes Bubble Barrier (LBB) te Katwijk

Leiden heeft in 2019 een Samenwerkingsovereenkomst getekend voor het technische haalbaarheidsonderzoek naar de Limes bubble barrier. Dit onderzoek is afgerond. Het is technisch mogelijk een bellesschermbubble (bubble barrier) bij de monding van de Rijn in Katwijk, bij het gemaal, te realiseren. Hiervoor is de Stichting Coast Busters, samen met diverse gemeenten en het Hoogheemraadschap, nog bezig de financiële haalbaarheid rond te krijgen. Leiden is voornemens € 7.500 euro per jaar, gedurende 10 jaar bij te dragen. Voorgesteld wordt de kosten te dekken door het krediet 7100170 Integraal Waterplan met een restantbedrag van € 9.1678 af te sluiten en de vrijval kapitaallasten (€ 4.500) in te zetten ter dekking van de bijdrage. Het restant benodigde bedrag wordt in 2021 en 2022 gedekt vanuit het zwerfafvalbudget en vanaf 2023 FPDS (€ 3.300).

05.04 Samenvoeging diverse parken in één krediet Parken

In de begroting wordt jaarlijks kredieten beschikbaar gesteld voor renovatie diverse parken binnen Leiden. Doordat de aanmeldingen van de parken 4 jaar vooruit gekeken wordt is de verdeling en planning van de parken een inschatting. In de praktijk blijkt dat er vaak met renovatiewerkzaamheden in de parken in tijd en geld geschoven moet worden. Door inspraakprocedures, maar ook door maatschappelijke ontwikkelingen schuiven de investeringswerken naar achter. Gelijktijdig zie je dat renovatiewerkzaamheden steeds vaker gekoppeld worden aan andere werkzaamheden in de openbare ruimte waardoor er tussen parken geschoven wordt. Om de hiervoor genoemde redenen stellen we voor de diverse kredieten voor parken samen te voegen toe 1 krediet.

05.05 Aanvullend krediet voor herinrichting 'Klimaatbestendige openbare ruimte Noorderkwartier Oost'

Het krediet betreft de herinrichting van het projectgebied Noorderkwartier oost van gevel tot gevel, hetgeen resulteert in een klimaat adaptieve openbare ruimte. Hiervoor is in 2019 het Kaderbesluit klimaatbestendige openbare ruimte Noorderkwartier Oost (RV 19 0056) vastgesteld. Het plangebied is opgedeeld in twee fases: Fase 1 is de Anna Paulownastraat en Julianastraat (RB 20.0013). Hier is de kans op wateroverlast in de wijk het grootst, daarom is de urgentie om hier te starten met de uitvoering het hoogst. Fase 2 bestaat uit de rest van het plangebied. Hiervoor is een voorlopig ontwerp (VO) opgesteld, op dit moment loopt de participatie van deze fase. Het voorlopig ontwerp voor fase 2 is geraamd. Dit is de opmaat voor het uitvoeringsbesluit fase 2, naar verwachting in Q3 2021 te nemen door de raad. De SSK-VO-raming van het fase 2 is gebaseerd op de prijzen van de aanbesteding van fase 1 (augustus 2020). Deze SSK raming valt voor de maaiveldinrichting hoger uit dan de raming in het kaderbesluit voor fase 2 (2019). Om alle straten binnen het plangebied van project Noorderkwartier Oost van gevel tot gevel klimaat adaptief in te kunnen richten en om waterlast op straat zoveel mogelijk te voorkomen is een aanvullend krediet van € 218.000 nodig. De kapitaallasten hiervan bedragen gemiddeld € 9.853 per jaar. Voor deze kapitaallasten is dekking beschikbaar op de stelpost "kapitaallasten" omdat bij het actualiseren van de totale kapitaallasten voor de begroting 2022 als onderdeel van de kaderbrief 2021 - 2025 daarmee rekening is gehouden. Hiermee resulteert dit in een budgettair neutrale begrotingswijziging.

Mee / tegenvaller

05.06 Effecten Corona verwerkingskosten afval restfractie/milieustraat

De toename, als gevolg van de coronacrisis, in het afval die we zagen in 2020 zien we nu ook in 2021. In 2020 hadden we een stijging van de kosten met +10% ten opzichte van budget. Deze stijging is voorlopig representatief voor 2021 en is tevens gelijk aan realisatie 2020. Dit levert in 2021 een nadeel op van € 268.000.

05.07 Hogere inkomsten buitenreclame door nieuw contract per 2022

De gemeente is in 2020 een nieuwe overeenkomst aangegaan voor de levering, het beheer en de reclame exploitatie van de bushokjes in de gemeente. In 2021 vindt de verdere uitrol van de bushokjes geleidelijk plaats, waardoor nog niet de volledige baten uit het dit contract kunnen worden gerealiseerd. Vanaf 2022 zijn alle contracten volledige operationeel. De totale contract waarde van de overeenkomsten buitenreclame is voor de gemeente € 818.000. Het huidige begrotingsbudget wordt vanaf 2022 hierop aangepast. Het verschil ten opzichte van het huidige begrotingsbudget is € 136.000. Omdat de gemeente vennootschapsbelastingplichtig is over het resultaat op buitenreclame, gaat de te betalen vennootschapsbelasting ook met € 34.000 omhoog. Voor het lopende begrotingsjaar 2021 worden wellicht iets lagere inkomsten gegeneerd als gevolg van corona.

05.08 Beheerplannen kapitaalgoederen openbare ruimte 2022-2026

In het afgelopen jaar hebben we – conform onze vijfjarige cyclus – de beheerplannen voor kapitaalgoederen geactualiseerd. Die actualisering leidt tot nieuw inzicht over het geldbedrag dat jaarlijks nodig is voor onderhoud en beheer van gemeente-eigendommen in de stad, zoals bruggen, walmuren, straten, walmuren, kortom de kapitaalgoederen. Uit de actualisering van beheerplannen is gebleken dat meer geld nodig is dan tot op heden in de programmabegroting was opgenomen. Het verschil loopt op naar bijna 800.000 euro in 2025 en bijna 1 miljoen euro in 2026. Dit verschil wordt voor het grootste deel veroorzaakt door de toenemende kapitaallasten voor vervangingsinvesteringen. En dat komt omdat dat in het verleden veel investeringen voor kapitaalgoederen in de openbare ruimte betaald zijn met eenmalig geld. Dat betekent dat er bij einde levensduur van de kapitaalgoederen nauwelijks kapitaallasten vrijvallen die als dekking kunnen dienen. Met als doel de stijging in beheerkosten in de nieuwe beheerplanperiode te drukken hebben we het afgelopen jaar naar dekkingsmogelijkheden in en buiten de beheerplannen gezocht. Ook hebben we kostenbesparende maatregelen doorgevoerd. Met de beschikbare dekking uit de stelpost areaaluitbreiding is het tekort teruggebracht naar respectievelijk 348.000 euro en 506.000 euro in 2025 en 2026. In het meerjarenbeeld hebben we de bedragen aangepast. Deze aanpassing verzekert ons ervan dat de stad niet alleen mooier wordt door alle investeringen, maar ook mooi blijft.

05.09 Beheer en onderhoud ambtelijke huisvesting cluster Beheer

De gebouwen die in gebruik zijn door cluster Beheer (met name die op de werf aan de Admiraal Banckertweg en Kenauweg) zijn aan het einde van hun levensduur. Er zijn momenteel concrete plannen voor een nieuwe locatie. Investeren in groot onderhoud of vervanging op deze locaties is daarmee niet doelmatig. Dat betekent dat er alleen nog correctief onderhoud op deze locaties wordt uitgevoerd, gericht op wat er minimaal nodig is om de locaties tot oplevering van de nieuwe werf veilig en bruikbaar te houden. Dit betekent wel dat de kosten voor correctief onderhoud oplopen. Hiervoor is tot ingebruikname van de nieuwe locatie naar verwachting € 177.750 per jaar nodig. Zouden we wel groot onderhoud uitvoeren, dan zou € 343.000 per jaar nodig zijn.

05.10 Lagere inkomsten 'fiets fout, fiets weg, door corona

Bij de activiteiten voor 'Fiets Fout is Fiets Weg' ontstaat in 2021 naar verwachting in het eerste half jaar een financieel tekort van afgerond € 50.000 omdat de inkomsten lager uitvallen. Deze inkomsten betreffen het bestuursdwangbedrag van € 26,00 dat mensen moeten betalen als zij hun fiets komen ophalen en de opbrengst van fietsen die niet meer zijn opgehaald door de eigenaar. Door de corona-uitbraak zijn er in de afgelopen tijd nauwelijks fout geparkeerde fietsen verwijderd waardoor deze inkomsten lager zijn dan in de voorgaande jaren.

Nieuwe uitgaven

05.11 Inrichten BRO-coördinatorschap

De Wet Basisregistratie Ondergrond (Wet BRO) heeft als doel om gegevens over de ondergrond en wat daarin aanwezig is te ontsluiten in één landelijke, digitale en openbare informatiebank. Met de BRO wordt de kennis over de ondergrond vergroot en voor iedereen beschikbaar. Dit betekent ook een verplichting (autonome ontwikkeling) voor de verschillende bronhouders om data aan te leveren voor de BRO en deze data te gebruiken en controleren. Als bronhouder is de gemeente verantwoordelijk om de gegevens over geotechniek, grondwatermonitoring, bodemopbouw en warmte-koude opslag aan te leveren. Gezien de drukte in de ondergrond en de maatschappelijke opgaven worden deze onderdelen steeds belangrijker. Ten aanzien van informatieveiligheid worden ook landelijke eisen gesteld. Dat betekent het uitvoeren van zelfevaluatie over de kwaliteit van de basisregistratie en het opstellen van rapportages over o.a. de BRO. Overigens worden andere gegevens waar we als gemeente bronhouder voor zijn, zoals informatie over kabels en leidingen (via WION) en archeologie of niet-gesprongen explosieven via andere registraties of databases aangeleverd. Voor regie en begeleiding van het gebruik van de bodem in het kader van de energietransitie is een aparte aanmelding gedaan, met als onderwerp 'Regie bodem en ondergrond'.

Omdat de financiële ruimte in deze kaderbrief beperkt is, stellen we voor om het budget voor deze taken vanaf 2022 structureel met € 20.000 te verhogen en incidenteel in 2021 incidenteel € 22.500 beschikbaar te stellen. Dit is 50% van het benodigde bedrag om deze nieuwe taak ten volle te kunnen uitvoeren. Richting de begroting gaat het college met het bewuste organisatieonderdeel verder aan de slag om met duidelijke prioritering formatie en ambitie in balans te brengen. Hierover rapporteren we in de Programmabegroting 2022.

05.12 Regie bodem en ondergrond

De Leidse bodem en ondergrond worden steeds intensiever gebruikt en haast alle maatschappelijke opgaven in de fysieke leefomgeving hebben ruimte nodig in de bodem. Daarom is er afstemming nodig over de ruimte die elke opgave nodig heeft in de stad: boven- en ondergronds. Ter illustratie: zo is er bodem nodig voor woningbouw en bijbehorende intensivering van het aantal kabels en leidingen (elektra, warmte, datakabels, gescheiden riool etc). Verder is er ook voor de energietransitie steeds meer ruimte in de bodem nodig (warmtenet, koude-warmte opslag, geothermie, elektrisch verwarmen). Als laatste heeft Leiden een opgave om klimaatadaptief te zijn en biodivers te vergroenen, ook dit vergt ruimte in de bodem (waterinfiltratie, extra vergroening voor vasthouden van water, stimulans van biodiversiteit en versterking leefbaarheid).

Daarmee is regie op bodem en ondergrond noodzakelijk voor het realiseren van bestaand beleid aangaande energietransitie, klimaatadaptatie en woningbouw. Hiermee is meer regie op de bodem en ondergrond noodzakelijk. Kosten voor de volledige extra capaciteit (partime functionaris regisseur bodem en ondergrond en een partime ondersteuner) zouden € 120.000 per jaar bedragen. Zo speelt dat we in samenspraak met de afdelingen Integraal Beheer en Vergunningen Openbare Ruimte (cluster LPH) over 2021 extra inzet gepleegd moet worden voor toezicht aanleg warmte net Vattenfall voor de benodigde netwerkregie. Extra kosten over 2021 bedragen € 117.500. Toezicht is noodzakelijk om problemen in de ondergrond als gevolg van de aanleg van het warmtenet te voorkomen (bijvoorbeeld voorkomen conflict warmtenet en waterleiding, die niet te dicht bij elkaar mogen liggen in de ondergrond).

Omdat de financiële ruimte in deze kaderbrief beperkt is, stellen we voor om het budget voor deze taken in 2021 te verhogen met € 58.750 en vanaf 2022 structureel met € 60.000. Dit is 50% van het benodigde bedrag om deze nieuwe taak ten volle te kunnen uitvoeren. Richting de begroting gaat het college met het bewuste organisatieonderdeel verder aan de slag om met duidelijke prioritering formatie en ambitie in balans te brengen. Hierover rapporteren we in de Programmabegroting 2022.

6

Stedelijke ontwikkeling

Stedelijke ontwikkeling

Programmanummer	6
Commissie	Stedelijke Ontwikkeling
Portefeuille(s)	Duurzame Verstedelijking, Ruimte & Wonen Bestuur, Veiligheid en Handhaving

De missie van het programma Stedelijke ontwikkeling luidt:

De gemeente Leiden staat voor een optimale ruimtelijke ontwikkeling van de beschikbare, schaarse ruimte van stad en regio die gericht is op een kwalitatief hoogwaardige woon-, werk- en leefomgeving.

4.6.1 Wijzigingen indeling programmabegroting

Voor programma 6 zijn er de volgende wijzigingen in de doelenboom:

Betreft	Wijziging	Toelichting
Doel 6A4 Aantrekkelijke binnenstad door ruimtelijke ontwikkeling	Doel 6A4 en onderliggende prestaties vervallen.	De kostenplaatsen worden overgeheveld naar prestatie 6C1.4 (Laten) uitvoeren van woningbouwprojecten .
Doel 6C3 Beter leefklimaat Leiden-Noord	Doel 6C3 en onderliggende prestaties vervallen.	De kostenplaatsen worden overgeheveld naar prestatie 6C1.4 (Laten) uitvoeren van woningbouwprojecten .
6B1.2 Opstellen MPG 2022 en Vermogensbeheer grondexploitaties 2022-2026	Prestatie wordt: 6B1.2 Opstellen MPG en Vermogensbeheer grondexploitaties	Bij de prestatie 6B1.2 Opstellen MPG 2022 en Vermogensbeheer grondexploitaties 2022-2026 staan de jaartallen genoemd. Voorgesteld wordt deze voortaan weg te laten.
6C1.1 Woonvisie Leiden 2020-2030 en Woonvisie uitvoeringsagenda 2020-2023	Prestatie wordt: 6C1.1 Implementatie Woonvisie Leiden 2020-2030 en uitvoeringsagenda wonen	Bij de "uitvoeringsagenda wonen" staan de jaartallen genoemd. Voorgesteld wordt deze voortaan weg te laten .
6C1.2 Prestatieafspraken met corporaties	Prestatie wordt: 6C1.2 Uitvoering prestatieafspraken 2020-2025	Bij de "prestatieafspraken" staat geen tijdvak genoemd. Voorgesteld wordt om het tijdvak toe te voegen.

Doelenboom begroting 2021:

Beleidsterrein	Doel	Prestatie
6A Ruimtelijke planvorming en plantoetsing	6A1 Toedelen van Ruimte	6A1.1 Opstellen kaderstellende visies voor de ruimtelijke ontwikkeling van regio, stad en stadsgebieden
		6A1.2 Stimuleren ruimtelijke initiatieven en ruimtelijke kwaliteit
		6A1.3 Opstellen en actualiseren ruimtelijk instrumentarium
		6A1.4 Implementatie Omgevingswet
	6A2 Ruimtelijke kwaliteit van de bebouwde ruimte	6A2.1. Behandelen verzoeken om omgevingsvergunning
		6A2.2. Het voeren van vooroverleg
	6A3 Veilig bouwen en veilig gebruiken van bebouwde ruimte	6A3.1 Toezicht en handhaving op veilig bouwen en gebruiken
	6A4 Aantrekkelijke binnenstad door ruimtelijke ontwikkeling	6A4.1 Wonen boven winkels
		6A4.2 Ontwikkeling stationsgebied
		6A4.3 Ontwikkeling Meelfabriek
6B Gemeentelijke gronden en gebouwen	6B1 Optimale exploitatie van gemeentelijke gronden en gebouwen	6B1.1 Voeren van een erfpachtbedrijf
		6B1.2 Opstellen Meerjaren Perspectief Grondexploitaties 2019 en Vermogensbeheer Grondexploitaties 2019 - 2023
		6B1.3 Exploiteren van gemeentelijke gebouwen
6C Wonen	6C1 Hogere kwaliteit en toename van de woningvoorraad	6C1.1 Woonvisie Leiden 2020-2030 en Woonvisie uitvoeringsagenda 2020-2030
		6C1.2 Prestatieafspraken met corporaties
		6C1.3 Regionale woonvisie en woonruimteverdeling
		6C1.4 (Laten) uitvoeren van projecten (inclusief studentenhuisvesting)
	6C2 Opheffen illegale huisvesting	6C2.1 Toeziën en handhaven op onrechtmatige bewoning
	6C3 Beter leefklimaat in Leiden Noord	6C3.1 Kooiplein
		6C3.2 Groenordhallen e.o.
		6C3.3 Oude Kooi
6D Energietransitie	6D1 Klimaatneutrale gebouwde omgeving in 2050	6D1.1 Meer energie besparen
		6D1.2 Meer duurzame opwekking energie
		6D1.3 Realisatie aardgasvrije stad

Doelenboom begroting 2022:

Beleidssterrein	Doel	Prestatie
6A Ruimtelijke planvorming en plantoetsing	6A1 Toedelen van Ruimte	6A1.1 Opstellen kaderstellende visies voor de ruimtelijke ontwikkeling van regio, stad en stadsgebieden
		6A1.2 Stimuleren ruimtelijke initiatieven en ruimtelijke kwaliteit
		6A1.3 Opstellen en actualiseren ruimtelijk instrumentarium
		6A1.4 Implementatie Omgevingswet
	6A2 Ruimtelijke kwaliteit van de bebouwde ruimte	6A2.1. Behandelen verzoeken om omgevingsvergunning
		6A2.2. Het voeren van vooroverleg
6B Gemeentelijke gronden en gebouwen	6A3 Veilig bouwen en veilig gebruiken van bebouwde ruimte	6A3.1 Toezicht en handhaving op veilig bouwen en gebruiken
		6B1.1 Voeren van een erfpachtbedrijf
		6B1.2 Opstellen Meerjaren Perspectief Grondexploitaties en Vermogensbeheer Grondexploitaties
		6B1.3 Exploiteren van gemeentelijke gebouwen
6C Wonen	6C1 Hogere kwaliteit en toename van de woningvoorraad	6C1.1 Implementatie Woonvisie Leiden 2020-2030 en uitvoeringsagenda wonen
		6C1.2 Uitvoering prestatieafspraken 2020-2025
		6C1.3 Regionale woonvisie en woonruimteverdeling
		6C1.4 (Laten) uitvoeren van projecten (inclusief studentenhuysvesting)
	6C2 Opheffen illegale huisvesting	6C2.1 Toeziën en handhaven op onrechtmatige bewoning
6D Energietransitie	6D1 Klimaatneutrale gebouwde omgeving in 2050	6D1.1 Meer energie besparen
		6D1.2 Meer duurzame opwekking energie
		6D1.3 Realisatie aardgasvrije stad

4.6.2 Financiële ontwikkelingen

Ontwikkeling	Nr.	Onderwerp	L/B	I/S	2021	2022	2023	2024	2025
Budgettair neutraal	06.01	Opleidingsklas plantoetsers Omgevingsvergunningen	B	I	-200	-200	-200		
			L	I	200	200	200		
	06.02	Inpassen nieuwe software VTH in gemeentelijke IT omgeving.	B	I	-400	-125	-125		
			L	I	400	125	125		
	06.03	Uitvoeringskosten project Ter Haarkade	B	I	-100				
			L	I	100				
	06.04	Actualisatie FPDS	B	I	-900				
				S		60	60	60	60
			L	I	900				
				S	0	-60	-60	-60	-60
Mee/Tegenvaller	06.05	Versterken plantoets formatie Omgevingsvergunningen	L	S	88	88	88	88	88
	06.06	Verlenging uitvoeringscapaciteit VTH voor de (nieuwe) huisvestingsverordening en beleidsregels onttrekking	L	I		78	113	35	
	06.07	Actualiseren beheerplannen gemeentelijk vastgoed	L	S		707	707	707	707
	06.08	Lagere huurinkomsten vastgoed niet beleidsmatig ondersteund als gevolg van corona	B	I	250				
	06.09	Ontwikkeling brandweerlocatie Gooimeerlaan	B	S			217	217	217
			L	S			-19	-19	-19
	06.10	Gebiedsontwikkeling Telderskade tekort vastgoedexploitatie	B	S			61	110	110
			L	S			-10	-51	-51
	06.11	Onrendabele top en plankosten Trien Semlerstraat	L	I	210	490			
	06.12	Vrijval egalisatiereserve bouwleges	B	I	-3.149				
Tot.					-2.602	1.362	1.157	1.087	1.052

Bedragen x € 1.000,-

Budgettair neutraal

06.01 Opleidingsklas plantoetsers Omgevingsvergunningen

Bij de bouwaanvraagbehandeling is het tekort aan capaciteit groot, en personeel is niet te krijgen. Daarom starten we met een opleidingsklas voor HBO/WO-ers Bouwkunde of Rechten zonder werkervaring of met weinig relevante werkervaring. De instromers komen in dienst van de gemeente in een juniorfunctie en zullen in de komende jaren in het vak van de bouwplanttoetsing worden opgeleid. Op dit moment wordt het tekort aan behandelcapaciteit opgevangen met de inzet van inhuurmedewerkers (maar ook die zijn niet meer te krijgen en het is een kostbare oplossing). Op termijn is dan afbouw van de inhuurcapaciteit mogelijk. Voor de opleidingsklas trekken we incidenteel in de periode 2021-2023 € 200.000 per jaar uit. Deze uitgave wordt gedekt uit het surplus in de egalisatiereserve bouwleges.

06.02 Inpassen nieuwe software VTH in gemeentelijke IT omgeving.

De vervanging van de software voor VTH (Vergunningen, Toezicht en Handhaving) blijkt een grote opgave te zijn, aanmerkelijk groter dan aanvankelijk was ingeschat. Ook financieel, naast de contractprijs waarvoor in de exploitaties voldoende dekking was, zijn er meerkosten ontstaan die maar ten dele zijn voorzien. De inpassing in de verouderde IT infrastructuur van de gezamenlijke gemeenten is oorzaak geworden van veel verstoringen en vertragingen in de afhandeling van aanvragen. Door het instellen van crisismanagement wordt gewerkt aan het oplossen van de IT problemen. Gebleken is dat er extra consultancy nodig is van diverse software leveranciers, extra projectleidingskosten, hogere conversiekosten omdat van een maatwerkpakket naar een standaardpakket geconverteerd moest worden. De hogere kosten 2021-2023 van in totaal € 700.000 incidenteel worden gedekt uit het surplus in de egalisatiereserve bouwleges.

06.03 Uitvoeringskosten project Ter Haarkade

Recentelijk is gebleken dat bij het project Ter Haarkade een duiker onder het terrein/gebouw loopt die verlegd moet worden. De kosten voor verlegging moeten vanuit het project betaald worden. Eveneens is onlangs gebleken dat een trafo-kast en gasverdeelstation verplaatst moeten worden naar de openbare ruimte. De verplaatsing van de trafokast houdt verband met het verleggen van de duiker. De kosten hiervoor zijn voor rekening van het project (gemeente). Het gasstation moet vanwege strengere veiligheidseisen verplaatst worden. Hierdoor moet het ontwerp van de openbare ruimte (weer) aangepast worden. Mogelijke bezwaren tegen vergunningaanvragen en plannings van nutsbedrijven zorgen voor projectvertraging. Dit alles leidt tot extra inzet van het projectteam, plankosten en onvoorziene investeringskosten ter hoogte van € 100.000. De kosten worden gedekt middels een onttrekking aan de reserve Grondexploitaties.

06.04 Actualisatie FPDS

Het financieel perspectief duurzame stad 2021 (FPDS) heeft als doel om het eerste financieel perspectief te actualiseren door aan te geven waar de plannen voor de verschillende opgaven zijn gewijzigd, zowel financieel als inhoudelijk. Als bijlage bij deze kaderbrief is deze actualisatie toegevoegd. Wijzigingen zijn de uitvoeringslasten warmetlinQ in 2021 waarvoor € 900.000 aan de reserve duurzame stad wordt onttrokken, welke al gereserveerd was voor de energietransitie en de vrijval van de kapitaallasten (door verschuiven van investeringen) à € 480.000 welke gereserveerd worden voor de plankosten voor Leiden Verbindt (de OV-knoop) (zie ook aanmelding 04.15.)

Mee- / tegenvaller

06.05 Versterken plantoetsformatie

Het maatwerk softwarepakket voor VTH (Vergunningen, Toezicht en Handhaving) moest vervangen worden om redenen van rechtmatigheid en het verkleinen van het bedrijfsvoeringsrisico. Na een Europese aanbesteding is een standaard softwarepakket voor VTH aangeschaft dat ook geschikt is voor het Digitaal Stelsel Omgevingswet. In het oude maatwerkpakket waren veel processtappen geautomatiseerd. Een standaardpakket kan niet hetzelfde niveau aan 'custom made' inrichting bieden. Nu een half jaar ervaring is opgedaan met het nieuwe pakket moet geconcludeerd worden dat de aanvraagbehandeling aanzienlijk bewerkelijker is geworden, en dat is structureel. De bestaande behandelcapaciteit is niet meer toereikend voor het bijhouden van de aanvragenstroom. De uitvoerende formatie bij Omgevingsvergunningen moet vergroot worden.

Omdat de financiële ruimte in deze kaderbrief beperkt is, stellen we voor om het budget voor deze taken structureel met € 87.500 te verhogen, 50% van het benodigde bedrag om deze taken ten volle uit te voeren. Richting de begroting gaat het college met het bewuste organisatieonderdeel verder aan de slag om met duidelijke prioritering formatie en ambitie in balans te brengen. Hierover rapporteren we in de Programmabegroting 2022.

06.06 Verlenging uitvoeringscapaciteit VTH voor de (nieuwe) huisvestingsverordening en beleidsregels onttrekking

Met ingang van 1 januari 2020 is nieuwe regelgeving van kracht rondom verkamering. In de regelgeving wordt gewerkt met een quotum van het aantal verkamerde woningen in een straat, verder mogen naast een verkamerd pand twee panden niet worden verkamerd. Daarnaast blijven fysieke maatregelen van kracht. Om het quotum goed te kunnen handhaven, is het noodzakelijk dat de basis op orde is. In 2020 is een start gemaakt en heeft de focus gelegen op vergunningverlening. Handhaving was nog beperkt aan de orde in verband met de afspraken over de informele termijnen. Voor vergunningverlening is extra capaciteit ingezet, evenals extra toezichtcapaciteit voor advisering rondom het quotum en de begeleiding van de informele trajecten. Wij hebben nu een derde van alle adressen die verkamerd zijn, actief in beeld (vergund overgangsregeling, vergund regulier, in (informele) handhaving). Bij de kaderbrief 2020 is voor 2 jaar € 225.000 opgenomen, dit betekent dat er vanaf 2022 geen dekking meer is voor de extra capaciteit die we op dit project hebben gezet. Gezien het aantal nog te onderzoeken verkamerde adressen en de voortgang van 2020 verwachten wij in ieder geval nog een doorlooptijd tot en met 2024. Zeker omdat vanaf nu de focus meer komt te liggen op de (arbeidsintensieve en langdurige) handhavingstrajecten.

Omdat de financiële ruimte in deze kaderbrief beperkt is, stellen we voor om het budget voor deze taken voor de jaren 2022-2024 bij elkaar opgeteld incidenteel met € 225.000 te verhogen, 50% van het benodigde bedrag om deze taken ten volle uit te voeren. Richting de begroting gaat het college met het bewuste organisatieonderdeel verder aan de slag om met duidelijke prioritering formatie en ambitie in balans te brengen. Hierover rapporteren we in de Programmabegroting 2022.

06.07 Actualiseren beheerplannen gemeentelijk vastgoed

Eind 2020 zijn nieuwe MJOP's opgesteld voor het onderhoud aan het gemeentelijk vastgoed zodat een nieuw beheerplan kan worden vastgesteld. De MJOP's zijn opgesteld door externe adviseurs op basis van een gebrekenrapport conform de NEN 2627 systematiek. Het uitgangspunt voor de MJOP's is dat het vastgoed sober en doelmatig wordt onderhouden. Uit de analyse is gebleken dat extra budget van € 707.000 per jaar nodig is om het vastgoed in stand te houden, waarbij rekening is gehouden met de historische onderbesteding op

dit budget. De kostenstijging is gevolg van stijgende bouwkosten in de periode 2016-2021 van 14,2% (bron: bouwkostenkompas). In tegenstelling tot de oude beheerplannen is ook het onderhoud aan installaties van de monumentale gebouwen en het onderhoud en vervanging van de brandmeldinstallaties meegenomen.

06.08 Lagere huurinkomsten vastgoed niet beleidsmatig ondersteund als gevolg van corona

Voor de eerste coronagolf heeft de gemeente een steunpakket vastgesteld voor huurders die niet beleidsmatig worden ondersteund. Een aantal huurders in de sectoren horeca, winkels, commercieel en gezondheid heeft hier een beroep op gedaan. De gemeente wil ook een steunpakket vaststellen voor de tweede lockdown die op 13 oktober 2020 is in gegaan.

De afgelopen periode is jurisprudentie ontstaan over de steun die commerciële vastgoedeigenaren moeten bieden aan hun huurders. Er is een trend zichtbaar dat de schade gelijkmatig wordt verdeeld tussen huurders en verhuurders. De verwachting is dat hier nog meer juridische procedures over gevoerd gaan worden. De intentie van de gemeente is om aansluiting te vinden bij de huidige jurisprudentie.

Bij de verhuur van het gemeentelijk vastgoed moet onderscheid worden gemaakt tussen huurders die beleidsmatig worden ondersteund en huurders die niet beleidsmatig worden ondersteund. Het uitgangspunt bij huurders die beleidsmatig worden ondersteund is dat eventuele maatregelen via de subsidielijnen lopen en niet via kortingen op de huur. Dit omdat huurders die subsidie ontvangen deze subsidie - ten dele - inzetten voor hun huisvesting. Huurders van het gemeentelijk vastgoed die niet beleidsmatig worden ondersteund, kunnen worden ondersteund in lijn met de huidige jurisprudentie.

Hierbij zullen we de (mate van) compensatie koppelen aan een toets op de daadwerkelijke omzetsderving van de huurder. In een collegevoorstel werken we nadere criteria hiervoor uit. Voorgesteld wordt om voorlopig een budget van € 250.000 beschikbaar te stellen voor de gedeeltelijke huurkijtschelding. Dit budget is gebaseerd op de huurders die steun hebben aangevraagd in de eerste coronagolf en op een aanname dat een steunpakket nodig is tot 30 juni 2021.

06.09 Ontwikkeling brandweerlocatie Gooimeerlaan

De veiligheidsregio is momenteel gevestigd op de locatie Gooimeerlaan. De gemeente is voornemens om deze locatie te ontwikkelen waardoor het pand waar de brandweer nu gevestigd is gesloopt gaat worden (op zijn vroegst in 2023). Dit betekent dat het positieve exploitatieresultaat van afgerond € 198.748 structureel afgehaald moet worden. Voorstel is nu om het wegvallen van het positieve exploitatieresultaat van € 198.748 als tegenvaller te betrekken bij de Kaderbrief 2021-2025.

06.10 Gebiedsontwikkeling Telderskade tekort vastgoedexploitatie

Conform het raadsvoorstel Gebiedsvisie Telderskade (RB21.0014) worden de exploitaties van de panden Meerhof 33 en Boshuizerlaan 5 structureel afgehaald. In het raadsvoorstel is opgenomen dat deze wegvallende exploitatieopbrengsten worden betrokken bij de Kaderbrief 2021-2025. In de gebiedsontwikkeling Telderskade is opgenomen dat deze panden gesloopt gaan worden. Planning is om Meerhof 33 in 2023 te slopen en Boshuizerlaan 5 in 2024. In de huidige gemeentelijke begroting is het resultaat van deze twee panden jaarlijks € 59.262 positief. Na sloop vallen deze opbrengsten weg.

06.11 Onrendabele top en plankosten Trien Semlerstraat

In maart 2021 is met De Sleutels een samenwerkingsovereenkomst met het oog op de nieuwbouw van woonwagens aan de Trien Semlerstraat ondertekend. Tegelijkertijd willen we dat De Sleutels het volledige beheer, onderhoud en het eigendom overneemt. De gemeente is daarmee geen partij meer in de verhuur van woonwagens en standplaatsen, behoudens beleidsmatig. Eerder heeft een dergelijke overdracht plaatsgevonden aan Portaal voor wat betreft het beheer, onderhoud en eigendom van het woonwagencentrum Trekvaartplein. Vooruitlopend op de uitkomsten van een haalbaarheidsonderzoek dat nu recent is ingezet, wordt voorgesteld een mogelijke bijdrage voor de overdracht en nieuwbouw voor de woonwagens aan de Trien Semlerstraat op te nemen in de kaderbrief. Daarnaast worden er plankosten gemaakt voor dit project. Voor de fase tot aan kaderbesluit wordt € 170.000 aangevraagd en voor de fase na Kaderbesluit € 40.000.

06.12 Vrijval egaliseriereserve bouwleges

De egaliseriereserve bouwleges heeft als functie om jaarlijkse schommelingen in de opbrengsten van bouwleges te verevenen. De reserve is in afgelopen jaren in omvang toegenomen, waardoor in de reserve een grotere buffer aanwezig is dan voor inkomstenegalisatie noodzakelijk lijkt. Een deel zou dus redelijkerwijs kunnen vrijvallen.

In deze Kaderbrief wordt een aantal nadelen rondom de vergunningverlening uit deze reserve gedekt. Daarnaast stellen we voor om een deel te laten vrijvallen in het resultaat. In de begroting 2021 is een structurele opbrengst aan bouwleges van € 3,4 miljoen geraamd. Ervan uitgaande dat een buffer van 50% van deze inkomsten voldoende is om schommelingen op te vangen en exclusief het voor de Rijnlandroute benodigde deel kan in 2021 een bedrag van € 3 miljoen uit de reserve vrijvallen.

7

Jeugd en onderwijs

Jeugd en onderwijs

<i>Programmanummer</i>	7
<i>Commissie</i>	Onderwijs en Samenleving
<i>Portefeuille(s)</i>	Gezondheid, Jeugdzorg & Welzijn Kennis, Onderwijs, Sport en Financiën Bestuur, Veiligheid en Handhaving

De missie van het programma Jeugd en onderwijs luidt:

In Leiden krijgen kinderen en jongeren de kans gezond en veilig op te groeien in een stimulerende omgeving, zodat zij hun talenten kunnen ontwikkelen en volwaardig aan de samenleving kunnen deelnemen.

4.7.1 Wijzigingen indeling programmabegroting

Voor programma 7 zijn er geen wijzigingen in de doelenboom.

4.7.2 Financiële ontwikkelingen

Ontwikkeling	Nr.	Onderwerp	L/B	I/S	2021	2022	2023	2024	2025
Budgettair neutraal	07.01	Beheerplan 2022-2026 onderdeel spelen	L	S			2	6	6
							-2	-6	-6
	07.02	Uitbreiding schoolgebouwen OZB	B	S	-418	-495	-520	-520	-520
			L	S	418	495	520	520	520
Mee/Tegenvaller	07.03	Correctie budget Jeugdparticipatie (SD)	L	S		134	134	134	134
	07.04	PGB Jeugdzorg (SD)	L	S	700	700	700	700	700
	07.05	Ontwikkeling kosten regionale Jeugdhulp (SD)	L	S	1.177	2.087	1.754	1.584	908
	07.06	Regionale uitvoeringskosten Jeugdhulp Leidse regio (SD)	L	I	108	80			
	07.07	Extra rijksmiddelen jeugdhulp 2021	B	I	-2.600				
			L	I	615				
	07.08	Schoonmaakkosten gymzalen	L	S	120	120	120	120	120
	07.09	Vrijval structureel budget IGBO	L	S	-225	-258	-258	-258	-258
Bijsturing	07.10	Verrekening reserve Sociaal domein programma 7	B	I		-2.867	-2.454		
Tot.					-105	-4	-4	2.280	1.604

Budgettair neutraal

07.01 Beheerplan 2022-2026 onderdeel spelen

In het afgelopen jaar is – conform onze vijfjarige cyclus – het financiële effect voor de nieuwe beheerplannen 2022-2026 voor de kapitaalgoederen geactualiseerd. In het beheerplan van Spelen zit ook een deel voor Programma 7 (Beheer speeltuinen). Het nieuwe beheerplan kan budgetneutraal binnen de beschikbare budgetten worden opgevangen.

07.02 Uitbreiding schoolgebouwen ozb

De gemeente heeft wettelijke verplichting tot het vergoeden van de ozb schoolgebouwen. Gedurende 2020, 2021, 2022 zijn en worden schoolgebouwen en gymzalen nieuw gebouwd en opgeleverd. Dit is areaaluitbreiding en leidt tot € 418.000 extra ozb-uitgaven voor de gemeente waartegenover ook gelijke inkomsten staan.

Mee / tegenvaller

07.03 Correctie budget Jeugdparticipatie (SD)

Bij de vorming van het budget Sterke sociale basis is budget overgeheveld van programma 7 naar programma 9. Nu is gebleken dat er vanaf 2022 € 134.000 teveel is overgeheveld. Dit zal binnen het sociaal domein moeten worden opgelost.

07.04 PGB Jeugdzorg (SD)

In de periode voor 2020 werd de hoogte van het PGB-budget mede bepaald door de verwachte kosten op basis van de regionale solidariteit. In 2020 is het budget incidenteel verhoogd met € 0,45 miljoen naar € 1,8 miljoen. De kosten zijn in 2020 uitgekomen op afgerond € 2,1 miljoen en zijn structureel van aard. Oorzaak hiervan is een toename in het aantal en de hoogte van verstrekte PGB's o.a. als gevolg van de recente nadere inkadering van de inzet van ambulante zorg in natura. Het structurele budget vanaf 2021 bedraagt € 1,4 miljoen. Daarom moet het budget structureel met € 0,7 miljoen worden verhoogd. Dit zal binnen het sociaal domein moeten worden opgelost.

07.05 Ontwikkeling kosten regionale Jeugdhulp (SD)

Uit de geactualiseerde TWO-begroting 2021-2025 blijkt dat de lasten voor de Jeugdhulp hoger uitpakken dan vooraf begroot. De begroting laat voor Leiden in de periode 2021-2024 jaarlijks een tekort zien tussen € 1,2 en € 2 miljoen. Vanaf 2025 betekent de begroting een structureel nadeel van € 908.000. Oorzaken van deze kostenstijging zijn de toenemende hulpvraag, complexiteit van hulpvragen en beperkte door- en uitstroom.

07.06 Regionale uitvoeringskosten Jeugdhulp Leidse regio (SD)

Voor 2021 en 2022 vallen de uitvoeringskosten van het jeugdhulpprogramma hoger uit dan de raming. Dit wordt veroorzaakt doordat uit de praktijk is gebleken dat extra formatie nodig is om de doorontwikkeling van

de inkoopstructuur en de rol van accountmanager van beleidsambtenaren effectief vorm te geven. Daarnaast is in het portefeuillehoudersoverleg van december 2020 besloten tot de inzet van extra middelen om aanvullende maatregelen uit te voeren die het regionaal geprognosticeerde begrotingsoverschrijding voor 2021 zouden moeten terugdringen. Dit brengt voor 2021 een verhoging van de uitvoeringskosten met zich mee.

07.07 Extra rijksmiddelen Jeugdhulp (SD)

Het Rijk heeft voor 2021 € 2,6 miljoen extra beschikbaar gesteld voor jeugdhulp. Dit bedrag zal ingezet worden ter dekking van de verwachte extra uitgaven jeugdhulp 2021, zoals PGB jeugdhulp (€ 0,7 miljoen) en extra uitvoeringskosten jeugdhulp (€ 0,1 miljoen). Het restant wordt in de reserve sociaal domein gestort.

07.08 Schoonmaakkosten gymzalen

In 2020 is een nieuw contract gesloten aangaande schoonmaakkosten gemeentelijke gymzalen. De schoonmaakkosten vallen hierdoor hoger uit dan het budget dat beschikbaar is in de begroting. Het huidige budget was gebaseerd op het uitvoeren van schoonmaak op afroep en door diverse kleine schoonmaakbedrijven. Er is een efficiency slag gedaan in de schoonmaak behoefte van de gymzalen gebaseerd op een structurele schoonmaakprogramma waarin de vereiste schoonmaaknormen zijn opgenomen. Dit heeft er toe geleid dat de kosten zijn toegenomen die niet in het oorspronkelijk budget waren opgenomen. Bij de jaarrekening 2020 is een tekort gemeld van € 120.000. Het verschil tussen contract en beschikbaar budget in de begroting is nu structureel opgenomen in deze kaderbrief.

07.09 Vrijval structureel budget IGBO

Deze vrijval is mogelijk omdat voor huisvesting gebruik gemaakt kan worden van een aantal leegstaande lokalen in een bestaand schoolgebouw. In 2021 wordt een deel van het beschikbare jaarbudget ingezet voor gemeentelijke plankosten.

Bijsturing

07.10 Inzet reserve sociaal domein voor tekort 2021-2023

We stellen voor om de tekorten 2021-2023 'binnen het hek' te dekken uit de reserve sociaal domein. Na inzet van de reserve sociaal domein voor het afdekken van deze tekorten resteert in de reserve nog een buffer van € 1,5 miljoen om toekomstige tegenvallers op te vangen. Zie ook het inleidend hoofdstuk sociaal domein.

8

Cultuur, sport en recreatie

Cultuur, sport en recreatie

<i>Programmanummer</i>	8
<i>Commissie</i>	Werk en Middelen, Onderwijs en Samenleving
<i>Portefeuille(s)</i>	Werk, Inkomen, Economie & Cultuur Kennis, Onderwijs, Sport en Financiën Bestuur, Veiligheid en Handhaving Duurzaamheid, Mobiliteit & Beheer Openbare Ruimte

De missie van het programma Cultuur, sport en recreatie luidt:

Cultuur, cultuurhistorie, sport, recreatie en evenementen zijn belangrijk voor de sociale structuur van de stad. Cultuur, cultuurhistorie en evenementen zijn van grote waarde voor de versterking van de positie van Leiden in de Randstad. Het aanbod van voorzieningen zal toegankelijk zijn om de ontwikkeling en ontspanning van inwoners te verzekeren en, voor wat betreft cultuur, cultuurhistorie en evenementen, onderscheidend om de centrumfunctie voor bezoekers te benutten.

4.8.1 Wijzigingen indeling programmabegroting

Voor programma 8 zijn er geen wijzigingen in de doelenboom.

4.8.2 Financiële ontwikkelingen

Ontwikkeling	Nr.	Onderwerp	L/B	I/S	2021	2022	2023	2024	2025
Budgettair neutraal	08.01	Renovatatie buitenbad de Vliet	L	S		8	7	7	7
						-8	-7	-7	-7
	08.02	Verplaatsen FC Boshuizen	B	I	-187				
					-26	-26	-26	-26	-26
			L	I	187				
					26	26	26	26	26
				S	7	6	6	6	6
					-7	-6	-6	-6	-6
	08.03	Beheerplan Sport 2022-2026	B	S			-40	-40	-40
			L	I		259			
				S		17	93	117	98
						-276	-53	-77	-58
	08.04	Beschikbaar stellen programmagelden museum De Lakenhal	B	I	-149				
			L	I	149				
	08.05	Inzet rijksmiddelen voor cultuur i.v.m. corona-epidemie	B	I	558				
			L	I	-558				
Mee/Tegenvaller	08.06	Sportpark de Mors	B	I	-500				
			L	I	500				
				S			212	210	208
	08.07	Aanpassen krediet korfbalvelden Montgomery	B	S		-15	-15	-15	-15
			L	I	-34				
				S		15	15	15	15
	08.08	Programmamanager grote sportprojecten	L	I	39	20	20		
	08.09	Herstel dubbel begrote cultuurcoaches	B	S	108	108	108	108	108
			L	S			-110	-110	-110
	08.10	Huisvestingslasten culturele instellingen	L	I	350	350			
	08.11	Vrijval investering hockeyveld Roomburg	L	S	0	0	-256	-254	-252
Nieuwe uitgave	08.12	Energievoorzieningen	L	S	50	50	50	50	50
	08.13	Leids Mediafonds - incidentele dekking 2022	L	S		100			
	08.14	Compensatie sportvelden Vlietzone	B	I					
			L	I	500				
					-500				
				S			48	48	47
Tot.					513	628	71	51	51

Bedragen x € 1.000,-

Budgettair neutraal

08.01 Renovatie buitenbad De Vliet

In afgelopen maanden is gedurende de renovatie van het buitenbad meerwerken naar voren zijn gekomen die tijdens de ontwerp- en bouwteamfase niet konden worden voorzien. Om deze extra kosten op te vangen, stellen we voor om het krediet voor de renovatie buitenbad De Vliet met € 125.000 te verhogen. De structurele kapitaallasten van € 7.500 kan worden gedekt binnen beschikbaar budget.

08.02 Verplaatsen FC Boshuizen

In november 2020 is uw raad geïnformeerd over de voortgang verplaatsing FC Boshuizen. Deze aanvraag betreft een uitwerking van deze informatiebrief. Conform de overeenkomst uit 2012, waarbij bij de aanvang van het project Haagwegkwartier woningbouw Noordelijke sportvelden destijds op papier is gesteld dat FC Boshuizen, indien het onverhoopt de activiteiten aan de Boshuizerkade zou stoppen, een vergoeding wordt uitbetaald van € 130.000. Deze afspraak is gemaakt in de tijd dat FC Boshuizen van een ander deel van sportpark Boshuizerkade moest verhuizen vanwege woningbouw en daarbij hun verenigingsgebouw op verzoek van de gemeente moest verlaten. Er is afgesproken dat FC Boshuizen dit bedrag in 5 jaarlijkse termijnen van € 26.000 ontvangt. Daarbij is de aanvullende afspraak gemaakt dat FC Boshuizen dit bedrag zal investeren in activiteiten om het jeugdvoetbal en de ontwikkeling tot wijkspark te stimuleren en te bevorderen. De club FC Boshuizen informeert de gemeente jaarlijks omtrent de verrichte en te verrichten activiteiten op dit gebied. Met deze afspraak wordt de vergoeding dus ingezet voor jeugdactiviteiten en activiteiten voor de wijk. Het restkrediet voor het woonrijpmaken van de openbare ruimte bij de nieuwbouw Noordelijke sportvelden Haagwegkwartier welke gedekt is uit de reserve Grondexploitaties kan afgesloten worden. Het project is gereed. Hiervoor wordt het restkrediet voor de woningbouw Noordelijke Sportvelden afgeraamd met €186.852 en hiervan wordt €130.000 in 5 jaar beschikbaar gesteld aan FC Boshuizen. Het restant van €56.852 wordt teruggestort in de reserve Grondexploitaties.

08.03 Beheerplan Sport 2022-2026

Het huidige beheerplan sport heeft een looptijd tot en met 2021, voor 2022 – 2026 wordt een nieuw beheerplan opgesteld. De financiële effecten van dit nieuwe beheerplan zijn nu al in beeld gebracht op basis van recente schouwen en inspecties. De financiële effecten zijn: 1. structureel een resultaat nihil, dus het sportareaal wordt ook in 2022-2026 onderhouden binnen de huidige beschikbare budgetten in de meerjarenbegroting. 2. in 2022 ontstaat een incidenteel voordeel van € 259.000. Dit is een effect van de nieuwe sportaccommodaties die toegevoegd worden en oude sportaccommodaties die uiteindelijk buiten gebruik worden gesteld. In de huidige exploitatie en voorziening voor groot onderhoud zijn voor de oude accommodaties beperkt middelen opgenomen, alleen het hoognodige wordt gedaan. Vanaf 2023 zijn deze middelen afgeraamd en worden deze vervangen door stelposten voor de nieuwe accommodaties. Dit maakt dat 2022 een tussenjaar is en de lasten vanaf 2023 op het structurele peil worden gebracht. Hier staat tegenover dat in 2022 extra investeringen gedaan moeten worden voor de nieuwe sportaccommodaties (inrichting, ict en software), die niet binnen de projecten en/of de huidige exploitatie zijn gedekt. Het voorstel is om het eenmalige voordeel in 2022 in de reserve afschrijving investeringen te storten ter dekking van de afschrijvingslasten en voor € 259.000 aan kredieten beschikbaar te stellen.

08.04 Beschikbaar stellen programmagelden museum De Lakenhal

In het bestemmingsvoorstel bij de jaarrekening 2020 wordt € 149.353 gestort in de reserve tentoonstellingen en projecten MDL. Doel is meerjarige programmabudgetten voor lopende tentoonstellingen en projecten beschikbaar te houden. We stellen voor om dit bedrag voor 2021 weer beschikbaar te stellen ten laste van deze reserve.

08.05 Inzet rijksmiddelen voor cultuur i.v.m. corona-epidemie

Bij brief van 16 november 2020 maakte de Minister van OCW de coronacompensatie aan gemeenten voor de schade in de culturele sector 2021 bekend. De Minister stelt voor 2021 € 150 miljoen rijkscompensatie voor de coronaschade bij de lokale cultuur beschikbaar, te verdelen aan gemeenten via een decentralisatie-uitkering in het Gemeentefonds. Voor Leiden betekent dit dat er een bedrag van € 1.922.353 beschikbaar is. Dit budget zal de dekking vormen voor de uitvoering van Tijdelijke regeling Compensatiebudget Cultuur en Coronaschade 2021, de compensatiebijdragen voor de door de gemeentelijke culturele instellingen (Museum De Lakenhal en Molenmuseum De Valk) geleden coronaschade en de financiering van activiteiten of investeringen die van belang worden geacht in het kader van een toekomstbestendige culturele infrastructuur, ook in de post-coronaperiode.

Hiervoor heeft het college heeft de Tijdelijke regeling Compensatiebudget Cultuur en Coronaschade 2021 vastgesteld. De regeling beoogt:

- het beperken van het netto verlies van lokale culturele instellingen als gevolg van de coronamaatregelen;
- innovatieve initiatieven te ondersteunen die – ondanks beperkende maatregelen i.v.m. het reduceren van coronabesmettingen - bijdragen aan het corona-proof mogelijk maken van culturele activiteiten en/of aan een robuuste, toekomstbestendige cultuursector in Leiden.

Mee / tegenvaller

08.06 Sportpark De Mors

Vanwege de realisatie van een bedrijventerrein in de Vlietzone moet er op basis van de motie 'm2 sportareaal blijft gelijk' (M17.0062/1), waarvan de inhoud inmiddels is verankerd in het beleidskader sport & gezondheid 2019-2023 Samen maken we de stad gezond en actief, het aanwezige sportareaal in Vlietzone-Midden (ter grootte van twee voetbalvelden) elders in de stad worden gecompenseerd zodra dat in de Vlietzone-Midden verdwijnt. Het sportareaal in De Vliet kan worden gecompenseerd door de Steenwisselplaats aan de Haagse Schouwweg een sportbestemming te geven en dat terrein aan het naastgelegen sportpark De Mors toe te

voegen. Hiervoor is een investering nodig van € 3.410.000 (€ 3,01 miljoen voor herinrichting park en € 0,4 miljoen voor kleedkamers). Vanuit het Contourenplan buitensportaccommodaties is € 500.000 beschikbaar. Voorgesteld wordt een investering van € 3.410.000 op te nemen in het MIP met als dekking € 500.000 uit het contourenplan buitensportaccommodaties en € 500.000 uit de de reserve Grondexploitaties en de resterende € 2.410.000 te kapitaliseren waarbij de kapitaallasten van € 201.880 ten laste van de algemene middelen gebracht worden. Voor de toenemende beheerlasten wordt structureel € 10.000 opgenomen in programma 8.

08.07 Aanpassen krediet korfbalvelden Montgomery

Voor 2021 is een krediet beschikbaar van € 130.000 voor de investering Montgomery vervanging twee kunstgras toplagen korfbalvelden. De korfbalbond heeft de vereniging compensatie gegeven om het seizoen te mogen afmaken op het oude veld, maar voor het nieuwe speelseizoen moet het veld voorzien zijn van een nieuwe kunstgras toplaag. Door de groei van de korfbalvereniging zijn niet twee, maar minimaal drie korfbalvelden van 20x40 m benodigd. Hiermee sorteren we voor op toekomstige verzoek om uitbreiding van het aantal speelvelden en voorkomen we grotere investeringskosten voor de dan uit te voeren aanpassingen. Meerkosten ontstaan doordat het totale oppervlakte aan kunstgras vergroot wordt en een deel van de hekwerken en bestrating wordt aangepast of verplaatst. Aangezien de velden per het nieuwe seizoen bespeeld moeten worden kan niet gewacht worden met de investering, waardoor de investering moet worden opgehoogd met € 120.000. Dit wordt gedekt vanuit de verlaging van de dotatie aan de voorziening sportaccommodaties. De dotatie aan de voorziening sportaccommodaties kan over 2021 met € 154.000 omlaag worden bijgesteld. De verlaging van de dotatie is het gevolg van enerzijds de nieuwe sportaccommodaties, waardoor op de huidige/ oude accommodaties enkel het hoog nodige planmatig onderhoud wordt uitgevoerd. Anderzijds is het een gevolg van de actualisatie van het nieuwe beheerplan, waardoor er een onderbouwing ligt voor de toekomstige onderhoudsonttrekkingen.

08.08 Programmamanager grote sportprojecten

Door de vertraging van de realisatie van de topsporthal, zwembad en ijsbaan is er geen dekking beschikbaar vanaf 2021 voor de programmamanager grote sportprojecten (12 uur p.w.), waarvoor budget beschikbaar was t/m 2020. Er wordt nu voorzien dat dekking nodig is tot en met 2023.

Omdat de financiële ruimte in deze kaderbrief beperkt is, stellen we voor om in 2021 € 39.000 beschikbaar te stellen en voor 2022-2023 jaarlijks € 19.500, 50% van het benodigde bedrag om deze taken ten volle uit te voeren. Richting de begroting gaat het college met het bewuste organisatieonderdeel verder aan de slag om met duidelijke prioritering formatie en ambitie in balans te brengen. Hierover rapporteren we in de Programmabegroting 2022.

08.09 Herstel dubbel begrote cultuurcoaches

Er zijn op dit moment drie combinatiefunctionarissen cultuur, de cultuurcoaches. Voor deze cultuurcoaches zijn afspraken gemaakt tot en met 2022 met Rijk en uitvoerende partners. Bij de aanmelding van de uitbreiding combinatiefunctionaris bij de Kaderbrief 2019-2022 is per abuis een rijksbijdrage meegenomen waardoor de aanvraag budgetneutraal is aangemeld. Voor de periode tot en met 2022 zijn lopende afspraken, waardoor niet per direct met deze combinatiefunctionarissen cultuur gestopt kan worden. Dit betekent voor 2021 en 2022 een nadeel van € 108.000. Vanaf 2023 worden inkomsten en uitgaven afgehaald.

08.10 Huisvestingslasten culturele instellingen

Een belangrijk deel van de aan BplusC, Leidse Schouwburg, Stadagehoorzaal, Gebr. De Nobel en Theater Ins Blau verstrekte subsidies wordt ingezet voor de dekking van de huisvestingslasten. Afgelopen jaar was het rapport van Expertisebureau Republiq aanleiding om incidenteel een verhoging van de subsidie voor deze instellingen te realiseren, specifiek met het oog op deze problematiek. Het recent door BMC opgestelde Deltaplan Cultuur geeft aan dat deze problematiek nog steeds actueel is. Mede op basis van de conclusies van het Deltaplan Cultuur zijn plannen in voorbereiding om bedoelde huisvestingslasten te verlagen, met name door het reduceren van het aantal culturele accommodaties. De realisatie van die plannen vergt tijd. Dit is de reden dat er voor nogmaals twee jaar aanvullend budget ter hoogte van € 350.000 beschikbaar wordt gesteld om te voorkomen dat het huurdersonderhoud van de gemeentelijke panden verder achterstand oploopt.

08.11 Vrijval investering hockeyveld Roomburg

Naar aanleiding van de uitkomst van het referendum Wijksporthal Roomburg waarbij de stad tegen het Wijksporthal heeft gestemd heeft de raad het kaderbeluit niet genomen. De middelen die hiervoor gereserveerd zijn à € 256.000 kunnen vrijvallen.

Nieuwe uitgave

08.11 Energievoorzieningen

Uitvoering motie 'Duurzame alternatieven voor diesellaggregaten' (M190076.11) wat vraagt om 1. nieuwe voorzieningen, 2. technische aanpassingen bestaande energievoorzieningen en 3. het slimmer organiseren van de energievoorziening zodat het beheer eenvoudiger en efficiënter wordt. Een en ander past ook binnen het Schone Luchtakkoord waar de gemeente Leiden zich onlangs bij aangesloten heeft. Hiernaast speelt er rond de

huidige stroomvoorzieningen een grote onderhoudsinhaalslag in het kader van de NEN3140 (veiligheid) die uit reguliere middelen gefinancierd wordt. De onderhoudswerkzaamheden in het kader van veiligheid dienen zo snel mogelijk uitgevoerd worden en kunnen niet worden uitgesteld. De gemeente is namelijk bij ongelukken aansprakelijk.

08.12 Leids Mediafonds - incidentele dekking 2022

Op voorstel van D66 en CU heeft de Raad in april 2016 de notitie "Lokaal medialandschap Leiden" vastgesteld. De Raad gaf toentertijd aan zich zorgen te maken over het voortbestaan van een pluriform lokaal medialandschap. Dit heeft uiteindelijk geleid tot de oprichting van het Leids Mediafonds. Nu 3 ½ jaar verder is het Leids Mediafonds uitgegroeid tot een landelijk toonaangevend initiatief.

In de afgelopen 3 ½ jaar heeft het Leidse Mediafonds zijn nut bewezen. Het fonds dat de bevordering van kwaliteitsjournalistiek beoogt, heeft voor een belangrijke impuls gezorgd waarbij inwoners, instellingen en bedrijven in de Leidse regio beter zijn geïnformeerd over wat er speelt in de stad Leiden en directe omgeving. De bijdragen vanuit het fonds aan een groot aantal producties heeft geleid tot het vervaardigen van kritische, betrouwbare en onafhankelijke journalistieke producten gebaseerd op zorgvuldig onderzoek en met de noodzakelijke diepgang. Juist in een tijd van een toevloed aan nepnieuws en "alternatieve feiten" is er in toenemende mate behoefte aan betrouwbare en kwalitatieve journalistiek. Het Leidse Media Fonds draagt daar zeker aan bij. Ook de Provincie Zuid-Holland is overtuigd van het nut van kwaliteitsjournalistiek en de noodzaak om daar financieel aan bij te dragen. Bij besluit van Gedeputeerde Staten van de Provincie Zuid-Holland van 24 november 2020 is de Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Zuid-Hollandse Journalistiek vastgesteld. Op basis van deze regeling kan de door de gemeente Leiden verleende subsidie aan het Leids Media Fonds voor 2021 (ad € 100.000) worden verdubbeld. Gezien de onzekere financiële context stellen we voor om deze middelen incidenteel voor 2022 beschikbaar te stellen. Structurele dekking vanaf 2023 kan worden afgewogen als er meer duidelijkheid is over het financieel kader voor de komende jaren.

08.13 Compensatie sportvelden Vlietzone

Door de opheffing voetbalvelden in de Vlietzone zou een deel van de sportcompensatiebehoefte bestaan uit het toevoegen van een hockeyveld in het Roomburgerpark. Uit het recente referendum blijkt dat er onvoldoende maatschappelijk draagvlak bestaat hiervoor. Omdat er geen plek is voor uitbreiding van een heel sportveld in de Mors wordt geadviseerd daarom terug te vallen op de tweede door de LSF geopperde oplossingsrichting, namelijk het realiseren van meerdere kleinere sportvoorzieningen in de openbare ruimte, voor de ongeorganiseerde sporter. Voorbeelden hiervan zijn een calesthenicspark (zoals recentelijk aangelegd op het Bètaplein), een bootcampparcours, een buitenklimwand, een basketballcourt of een skatepark. De LSF vraagt om aandacht voor de kwaliteit en maatvoering voor deze voorzieningen, en vooral om een vormgeving die optimaal uitnodigt om te sporten en juist niet uitnodigend is voor andere activiteiten, zoals het uitlaten van de hond of picknicken. Voor het Wijkspark was structureel € 256.000 beschikbaar voor kapitaallasten. Voorgesteld wordt een investering van € 960.000 op te nemen voor 4 compacte sportvoorzieningen waarbij de structurele kapitaallasten € 43.000 bedragen en deze ten laste van de vrijval van € 256.000 te brengen en € 500.000 uit de incidentele beschikbare middelen in Prg 8C exploiteren sportaccommodaties.

9

Maatschappelijke ondersteuning

Maatschappelijke ondersteuning

<i>Programmanummer</i>	9
<i>Commissie</i>	Onderwijs en Samenleving
<i>Portefeuille(s)</i>	Gezondheid, Jeugdzorg & Welzijn

De missie van het programma Maatschappelijke Ondersteuning luidt:

“De gemeente Leiden wil een stad zijn waarin alle mensen, inclusief die met een zorgbehoefte, actief kunnen participeren en zelf de regie in handen hebben bij de wijze waarop hun zorgbehoefte wordt vervuld. Het gemeentelijke beleid is gericht op het activeren van mensen om hen in staat te stellen zelf deel te nemen aan de samenleving. Daarnaast organiseren we een vangnet voor de ondersteuning van zeer kwetsbare burgers die onvoldoende in staat zijn om voor zichzelf te zorgen.”

4.9.1 Wijzigingen indeling programmabegroting

Voor programma 9 zijn er geen wijzigingen in de doelenboom.

4.9.2 Financiële ontwikkelingen

Ontwikkeling	Nr.	Onderwerp	L/B	I/S	2021	2022	2023	2024	2025
Budgettair neutraal	09.01	Koploperproject doorontwikkeling cliëntondersteuning (SD)	B	I	-200	-200			
			L	I	200	200			
Mee/Tegenvaller	09.02	Huisvestingslasten Telderskade (SD)	L	S			68	68	68
	09.03	Niet realiseren compensatie invoering abonnementstarief (SD)	B	S	900	1.150	1.400	1.650	1.650
	09.04	Onderzoeksagenda monitor sociaal domein (SD)	L	I	55	60	110		
	09.05	Plankosten sociaal domein cluster PMO (deels SD)	L	S		188	188	188	188
	09.06	Taakstelling SWT Leiden (SD)	L	I	250				
	09.07	Wmo Maatwerkvoorzieningen (SD)	B	I	-250				
				S	130	130	130	130	130
			L	S	-965	-1.190	-1.365	-1.465	-1.465
Nieuwe uitgave	09.08	Gemeentebrede programma Leiden inclusief	L	I		300	285		
	09.09	Leids Healthy Society Centre (SD)	L	I		50			
	09.10	Preventie interventie team (SD)	L	S		230			
	09.11	Programma tijdelijke huisvesting statushouders	L	I	1.350	150	150	150	
Bijsturing	09.12	Inzet reserve sociaal domein voor tekort 2021-2023 (SD)	B	I	-121	-658	-1.580		
			L	I			1.010		
Tot.					1.350	410	395	721	571

Bedragen x € 1.000,-

Budgettair neutraal

09.01 Koploperproject doorontwikkeling cliëntondersteuning (SD)

Vanuit het Rijk zal in totaal € 400.000 beschikbaar worden gesteld voor de doorontwikkeling van de functie cliëntondersteuning binnen het Koploperproject. Het betreft een eenmalige toekenning voor de periode 2021 t/m 2022. De middelen worden opgenomen in de meicirculaire 2021. Doel is dat inwoners beter hun weg vinden naar de loketten en regelingen van de Wmo, de Participatiewet, Zorgverzekeringswet en de Jeugdwet.

Mee / tegenvaller

09.02 Huisvestingslasten Telderskade (SD)

In het gebied rond de Telderskade wordt een nieuw Huis van de Buurt ontwikkeld waar meerdere maatschappelijke organisaties in gehuisvest worden. Ten opzichte van de huidige huisvesting (oude panden met uitgesteld onderhoud) worden deze organisaties in een moderner, energiezuiniger pand gehuisvest. De huur conform beleidskader vastgoed van dit nieuwe pand zal door de nieuwe huurders moeten worden opgebracht. In zoverre dit niet lukt zullen de partijen hiervoor met een subsidie moeten worden ondersteund. Dit betreft maximaal € 95.000 per jaar vanaf 2023, waarbij € 27.000 binnen de begroting kan worden opgevangen.

09.03 Niet realiseren compensatie invoering abonnementstarief (SD)

Vanaf 2019 is een forse stijging van de uitgaven bij de Wmo zichtbaar, met name huishoudelijke ondersteuning en begeleiding. Een deel van deze uitgavenstijging wordt toegeschreven aan de invoering van het abonnementstarief. Daarom is bij de vorige kaderbrief besloten om een structurele inkomstenstelpost op te nemen vanaf 2020 in afwachting van het uitslag van het onderzoek dat het Rijk zou doen naar de kostenstijging. Het Rijk heeft inmiddels laten weten dat er geen extra compensatie komt. De inkomstenstelpost vanaf 2021 wordt nu volledig afgeamd. Dit nadeel moet worden opgelost binnen het sociaal domein.

09.04 Onderzoeksagenda monitor sociaal domein (SD)

Op verzoek van de raad is een onderzoeksagenda opgesteld bij de monitor sociaal domein 2020. De kosten van de vijf onderzoeksthema's worden geraamd op € 275.000 (5 x € 55.000), gelijk aan het bedrag dat was opgenomen in het raadsvoorstel monitor sociaal domein 2020. Omdat de financiële ruimte in deze kaderbrief beperkt is, stellen we voor om één onderzoek minder uit te voeren zodat ruimte ontstaat om binnen programma 9 in 2022 het *Leiden Healthy Society Centre* op te voeren.

09.05 Plankosten sociaal domein cluster PMO (deels SD)

In 2015 zijn er voor € 80 miljoen aan extra taken overgeheveld naar de gemeente voor Jeugd, WMO en de Participatiewet. Het gaat om structureel extra beleidswerkzaamheden, (sub) regionale beleidsontwikkeling en samenwerkingen, aanbestedingen en monitoring. Er is dat moment drie fte structureel toegevoegd aan team BMO (Beleid Maatschappelijke Ontwikkeling) en zijn er incidentele middelen beschikbaar gesteld voor extra inzet om transformatie binnen het sociaal domein te realiseren. Deze extra inzet zou per 2022 afgebouwd zijn. Gezien de inhoudelijke opgaven die binnen het sociaal domein liggen, de ambities die in het collegeprogramma staan opgenomen (eveneens buiten het hek van het sociaal domein) zoals op het gebied van sport & gezondheid en de nieuwe opdrachten vanuit het rijk, is er echter structureel meer inzet nodig. Wij achten het realistisch om de afbouw van deze tijdelijke formatie voor 50% te realiseren. De coronaperiode zorgt voor vertraging bij het uitwerken en uitvoeren van de realisatie van de taakstelling. Wij stellen daarom voor om de geplande taakstelling met een jaar door te schuiven. .

Omdat de financiële ruimte in deze kaderbrief beperkt is, stellen we voor om vanaf 2022 structureel € 187.500 beschikbaar te stellen, 50% van het benodigde budget om alle ambities te blijven uitvoeren. Richting de begroting gaat het college met het bewuste organisatieonderdeel verder aan de slag om met duidelijke prioritering formatie en ambitie in balans te brengen. Hierover rapporteren we in de Programmabegroting 2022.

09.06 Taakstelling SWT Leiden (SD)

Er is eind 2019 een structurele efficiëncytaakstelling opgelegd van € 350.000 vanaf 2021. Door corona kon een aantal te nemen efficiëncymaatregelen niet per 2021 worden doorgevoerd, waardoor een nadeel van € 250.000 is ontstaan. Dit nadeel zal binnen het sociaal domein moeten worden opgelost.

09.07 Wmo Maatwerkvoorzieningen (SD)

Bij de decemberwijziging 2020 is gemeld dat de kosten voor PGB-Begeleiding en kortdurend verblijf veel lager zijn uitgevallen dan geraamd. Dit voordeel is structureel van aard en bedraagt € 0,85 miljoen in 2021 oplopend naar € 1,3 miljoen vanaf 2024. Het CAK heeft de eigen bijdragen over 2020 nog niet opgelegd. De afdrachten over 2020 zullen dus worden afgedragen in 2021. Per saldo wordt een extra opbrengst verwacht van € 250.000 in 2021. Op de overige voorzieningen wordt na analyse van het rekeningresultaat 2020 een voordeel verwacht van € 67.000 in 2021 oplopend naar € 117.000 vanaf 2024.

Nieuwe uitgave

09.08 Gemeentebrede programma Leiden inclusief

De Gemeente Leiden streeft naar een inclusieve stad, waarin iedereen meedoet. Wij staan voor gelijke kansen, ongeacht opleidingsniveau, achtergrond, leeftijd, geaardheid of eventuele beperking. In onze stad is er voor iedereen perspectief. Het gemeentebrede programma Leiden Inclusief bestaat uit vier onderdelen: 1) Leiden toegankelijk voor mensen met een functiebeperking 2) Tegengaan van racisme en discriminatie 3) LHBTI+ en discriminatie tegengaan 4) Naar een diverse en inclusieve organisatie. Er zijn extra middelen nodig om het gemeentebrede programma Leiden Inclusief te kunnen starten.

09.09 Leids Healthy Society Centre (SD)

De Universiteit Leiden en de gemeente willen graag samen werken aan Leiden als gezonde stad. De universiteit zet haar (wetenschappelijke) kennis en kunde over gezondheid in in een samen met de gemeente op te richten Leids Healthy Society Centre waarin gezondheidsbevorderende projecten voor burgers gebundeld worden. Met Leiden gezonde stad en de oprichting van het Leids Healthy Society Centre wil de gemeente bijdragen aan preventie van ziekten, aan leefstijlinterventies en aan de mentale gezondheid van haar inwoners. Trekker namens de universiteit voor dit project is prof. Andrea Evers, hoogleraar en hoofd van de afdeling Gezondheids-, Medische - en Neuropsychologie aan de UL en hoogleraar Healthy Society binnen Medical Delta. Gemeente en universiteit delen de kosten. Deze zijn bestemd voor een kwartiermaker, ondersteuning, communicatie en een bijdrage aan facilitaire kosten. Een van de taken van de kwartiermaker is het verwerven van subsidies. De gemeentelijke bijdrage voor 2022 kan voor de helft worden gedekt uit het beschikbare budget voor programma Kennisstad . We stellen voor om de resterende € 50.000 in deze kaderbrief ten laste van de reserve sociaal domein te brengen. Voortzetting van deze bijdrage vanaf 2023 zal moeten worden afgewogen als meer duidelijk is over het financieel kader voor de komende jaren.

09.10 Preventie interventie team (SD)

In de loop van 2019 is in samenwerking met de Universiteit Leiden het preventie interventie team (PIT) gestart voor een proefperiode van twee jaar. In het project worden kinderen en hun ouders begeleid. Het gaat om kinderen met een verstoorde sociale ontwikkeling die dreigen af te glijden en nauwelijks toekomen aan regulier onderwijs. Het lopende project wordt gedekt uit de reserve sociaal domein. Om deze aanpak structureel te kunnen maken is structureel € 230.000 vanaf 2022 nodig. Vanwege de onzekere financiële context stellen we voor om in 2022 de benodigde € 230.000 incidenteel beschikbaar te stellen. Voortzetting vanaf 2023 zal moeten worden afgewogen als meer duidelijk is over het financieel kader voor de komende jaren.

09.11 Programma tijdelijke huisvesting statushouders

De samenwerkende partijen in de asielketen staan voor een grote opgave, omdat de opvangcapaciteit van het Centraal Orgaan Huisvesting Asielzoekers haar grenzen bereikt en de vraag naar opvangplekken groot blijft. Dat betekent dat vergunninghouders sneller gehuisvest moeten worden, waardoor de druk op de opvangcapaciteit verkleind en de vergunninghouders zo snel mogelijk integreren en participeren en het aantal opvangplekken vergroot moet worden door een opvang te realiseren.

Dit vormt aanleiding voor de start van een programma, dat zich richt op een aantal doelen. Een van die doelen is het realiseren van extra tijdelijke huisvesting in aanvulling op de huisvesting die binnen de bestaande voorraad gerealiseerd wordt in het kader van het realiseren van de taakstelling. De taakstelling voor de huisvesting van statushouders voor gemeenten verdubbelt en de verwachting is dat de komende drie jaar sprake zal zijn van een verhoogde taakstelling.

Om deze doelen te bereiken is een bedrag in deze kaderbrief opgenomen, enerzijds om middelen aan te vragen voor de plankosten die in het kader van het programma gemaakt worden, anderzijds om middelen aan te vragen voor de realisatie van tijdelijke huisvesting voor statushouders.

Bijsturing

09.12 Inzet reserve sociaal domein voor tekort 2021-2023 (SD)

We stellen voor om de tekorten 2021-2023 'binnen het hek' te dekken uit de reserve sociaal domein. Aanvullend stellen we voor om € 1 miljoen in te zetten om de taakstelling binnen het sociaal domein voor een deel in te vullen. Na inzet van de reserve sociaal domein voor het afdekken van deze tekorten resteert in de reserve nog een buffer van € 1,5 miljoen om toekomstige tegenvallers op te vangen. Zie ook het inleidend hoofdstuk sociaal domein.

10

Werk en inkomen

Werk en inkomen

<i>Programmanummer</i>	10
<i>Commissie</i>	Werk en Middelen
<i>Portefeuille(s)</i>	Gezondheid, Jeugdzorg & Welzijn Bestuur, Veiligheid en Handhaving

De missie van het programma Werk en inkomen luidt:

De gemeente Leiden stimuleert haar inwoners om door werk zelfstandig in het bestaan te voorzien, bevordert maatschappelijke participatie en biedt waar nodig een financieel vangnet.

4.10.1 Wijzigingen indeling programmabegroting

Voor programma 10 zijn er geen wijzigingen in de doelenboom.

4.10.2 Financiële ontwikkelingen

Ontwikkeling	Nr.	Onderwerp	L/B	I/S	2021	2022	2023	2024	2025
Mee/Tegenvaller	10.01	Leidse bijdrage aan uitkeringenbudget	B	S	500	500	500	500	500
			L	I	50				
				S	-1.636	-1.665	-1.648	-1.468	-1.468
	10.02	Aanpassing BUIG-budget	B	S	469	469	469	469	469
			L	I	-2.100				
				S	-469	-469	-469	-469	-469
	10.03	Vervanging uitkeringsadministratie	L	I	805				
				S		80	80	80	80
Tot.					-2.381	-1.085	-1.068	-888	-888

Mee / tegenvaller

10.01 Leidse bijdrage aan uitkeringenbudget

In 2019 en 2020 is Leiden ruim uitgekomen met het BUIG-budget, het rijksbudget waaruit de kosten voor de bijstandsuitkeringen worden gedekt. In de periode voor 2019 was er incidenteel een overschot, maar meestal een tekort. Daarom is in het verleden het budget structureel verhoogd met € 1,1 miljoen ten laste van de algemene middelen. Bij de programmabegroting 2021 is besloten om vanaf 2023 de Leidse bijdrage met € 0,2 miljoen te verlagen. Er wordt nu verwacht dat het BUIG-budget structureel voldoende zal zijn om de kosten van de bijstandsuitkeringen te dekken en daarom wordt de Leidse bijdrage aan het uitkeringenbudget structureel afgeraamd. De bezwaarschriften die betrekking hebben op de TOZO-uitkeringen moeten worden afgehandeld door Leiden. In de begroting is hier geen rekening mee gehouden. Dit leidt tot een incidentele last van € 50.000. Doordat de Bbz (besluit zelfstandigen) qua financieringssysteem gewijzigd wordt en het aantal Bbz-ers gedaald is, dalen zowel de lasten als de baten met € 500.000 structureel.

10.02 Aanpassing BUIG-budget

Recent heeft het Rijk het Nadere voorlopige BUIG-budget gepubliceerd. BUIG staat voor Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten. Het bijstandsbudget is door het Rijk verlaagd, omdat de bestandsontwikkeling in 2020 gunstiger is verlopen en de verwachtingen over de conjunctuur van 2021 positiever zijn. De lasten en baten worden daarom met € 468.608 verlaagd. Daarnaast wordt een voordeel verwacht van minimaal € 2,1 miljoen op de bijstand in 2021. Gebaseerd op de kosten t/m april en het Nadere voorlopige budget 2021. Eind september wordt het Definitieve budget vastgesteld. Het Definitieve budget is tot nu toe altijd hoger uitgevallen. Wanneer het uitkeringenbestand minder snel toeneemt of daalt dan zal het voordeel in 2021 hoger uitvallen.

10.03 Vervanging uitkeringsadministratie

De vervanging van de uitkeringsadministratie door de nieuwe suite sociaal domein is aan zijn laatste fase bezig. De implementatiekosten zijn voor Leiden € 352.000 hoger dan verwacht. Doordat de implementatie langer duurt dan verwacht zijn er o.a. extra kosten als gevolg van dubbele licenties. Deze extra kosten bedragen € 215.000. Door de vervanging van de uitkeringsadministratie moet ook het SWT Leiden over op het nieuwe systeem. De invoeringskosten voor het SWT bedragen € 238.000 in 2021 en waren nog niet geraamd. De structurele uitvoeringskosten voor Leiden nemen met € 80.000 vanaf 2022 toe doordat de besparing op hostingkosten van de bestaande leverancier lager uitvalt dan verwacht.

4.11 Algemene dekkingsmiddelen, overhead, Vpb en onvoorzien

4.11.1 Wijzigingen indeling programmabegroting

Niet van toepassing.

4.11.2 Financiële ontwikkelingen

Ontwikkeling	Nr.	Onderwerp	L/B	I/S	2021	2022	2023	2024	2025
Autonoom	AD.01	Ontwikkeling Gemeentefonds	B	S	4.013	3.115	1.722	-2.104	-7.349
	AD.02	Lagere dividenduitkering BNG	B	S	120	120	120	120	120
	AD.03	Verwachte tegenvaller CAO	L	S	500	500	500	500	500
Mee/Tegenvaller	AD.04	Onderuitputting kapitaallasten	L	I	-795				
				S	264				
	AD.05	Ontwikkeling kapitaallasten 2021 - 2025	L	S		-1.528	-1.397	-177	1.352
	AD.06	Maximale kapitaallasten in jaarschijf 2025	L	I					-500
				S					500
	AD.07	Actualisering financieringsresultaat	L	S	-2.594	-2.284	-2.580	-1.645	-803
	AD.08	Aanname rijkscompensatie inkomstenderving en hogere lasten corona	B	I	-2.300				
Bijsturing	AD.09	Verhogen stelpost onderuitputting kapitaallasten	L	S		-400	-400	-400	-400
	AD.10	Vrijval behoedzaamheidsruimte 2023	L	S			-1.000		
	AD.11	Inzet concernreserve voor tekorten 2021-2024	B	I	-530	-5.500	-374	-2.151	1.516
Tot.					-1.322	-5.977	-3.409	-5.857	-5.063

Bedragen x € 1.000,-

Ontwikkeling	Nr.	Onderwerp	L/B	I/S	2021	2022	2023	2024	2025
Budgettair neutraal	OH.01	Voortzetting ontwikkelpool	L	I		100			
						-100			
	OH.02	Vervanging GIS-systeem voor het fysieke domein	L	I	172				
					-172				
				S		10	10	10	10
						-10	-10	-10	-10
	OH.03	Verduurzaming wagenpark 2021-2023	L	S		55	54	75	74
						-55	-54	-75	-74
	OH.04	Hybride vergaderen	L	S		11	11	11	11
						-11	-11	-11	-11
	OH.05	Omzetting kredieten ZaakGericht Werken en Join naar nieuw krediet ZGW fase 2	L	S		126	125	124	123
						-126	-125	-124	-123
Mee/Tegenvaller	OH.06	Budget voormalig personeel	L	I	-200	-100			
	OH.07	Structureel ramen budget informatievoorziening	L	S		525	1.000	1.000	1.000
	OH.08	Ontwikkeling bijdrage aan SP71	L	I	-778				
				S	1.855	1.180	603	603	603
	OH.09	Alternatieve dekkingsvoorstel stadhuis (Herhuisv. ambtenaren RV20.0119)	B	S		50	100		
		Alternatief dekkingsvoorstel herhuisvesting ambtenaren	B	S		13	25		
	OH.10	Invullen taakstelling beleidscapaciteit cluster Stedelijke Ontwikkeling	L	S	386	193	193	294	294
	OH.11	Vervanging Financieel systeem binnen SP71	L	I	1.145	601	60		
	OH.12	Hogere kosten ploegendiensten wagenpark door corona	L	I	15				

Ontwikkeling	Nr.	Onderwerp	L/B	I/S	2021	2022	2023	2024	2025
	OH.13	Aanpassing bijdrage BSGR	L	S	138				
	OH.14	Aframen taakstelling GPC	L	S		200	200	200	200
Tot.					2.561	2.662	2.181	2.097	2.097

Bedragen x € 1.000,-

Autonoom

AD.01 Ontwikkeling Gemeentefonds

Door een lagere inwoneraantal begin 2021 valt de raming van de Algemene uitkering uit het Gemeentefonds vooral in de jaren 2021-2023 fors lager uit. We verwachten dat dit deels een incidenteel effect van de corona-crisis is. Ook als we op basis van de woningbouwplannen in de stad kritisch kijken naar de geraamde woningen / inwoners en de indexeringssystematiek, is in de eerste jaren nog steeds sprake van een fors lagere opbrengst dan eerst verwacht werd. Lees ook de paragraaf 'ontwikkeling algemene uitkering Gemeentefonds'.

AD.02 Lagere dividenduitkering BNG

Als aandeelhouder van de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) houden we in de begroting structureel rekening met een jaarlijkse opbrengst uit dividend van € 750.000. Het dividend over 2020 bedraagt € 630.000 doordat de winst van de BNG lager uitpakt dan vorig jaar bij de Kaderbrief 2020-2024 werd ingeschat. Hoewel hierin een incidenteel effect speelt door corona-maatregelen van de Europese Centrale Bank (ECB) en hogere risico-opslagen op financiering vanwege de corona-epidemie, lijkt een deel van de tegenvallers ook structureel door te werken. Voorzichtigheidshalve verlagen we de geraamde dividendinkomsten structureel.

AD.03 Verwachte tegenvaller CAO

De onderhandelingen tussen de VNG en bonden over de collectieve arbeidsovereenkomst voor gemeenteambtenaren hebben nog geen resultaat opgeleverd. Door de in 2021 gestegen werkgeverslasten is het structurele budget in de begroting 2021 waarschijnlijk ontoereikend om stijgende salarislasten als gevolg van een nieuwe CAO-akkoord op te kunnen vangen. Op basis van de laatste stand van zaken stellen we voor om hiervoor € 500.000 structureel extra op te nemen.

Budgettair neutraal

OH.01 Voortzetting ontwikkelpool

De Ontwikkelpool 3.0 heeft in 2022 nog € 100.000 nodig om volledig volgens plan te worden ingezet. De interne Ontwikkelpoolers werken een gedeelte van hun dienstverband aan integrale opgaven die prioriteit hebben binnen de Leidse organisatie; met het extra budget worden de latende teams gecompenseerd. Van het budget voormalig personeel wordt vanaf 2023 € 200.000 ingezet voor dekking van de grote bezuiniging. In 2021 en 2022 kan deze € 200.000 nog voor incidentele knelpunten worden ingezet. Voorgesteld wordt om in 2022 hiervan € 100.000 in te zetten voor de ontwikkelpool.

OH.02 Vervanging GIS-systeem voor het fysieke domein

Binnen het fysieke domein wordt veel gebruikt gemaakt van geografische informatie. De huidige GIS-voorzieningen zijn verouderd en verspreid en zijn beperkend in de mate waarin de gemeente data kan tussen afdelingen onderling, met stakeholder zoals netbeheerders, andere overheden en met haar burgers kan delen. Dit leidt enerzijds tot onnodig veel extra kosten in de dagelijkse werkzaamheden en anderzijds tot gemiste kansen op het gebied van participatie en service naar de inwoners. Het huidige GIS sluit niet aan op de ambitie van de organisatie om zich te ontwikkelen op het vlak van datagedreven werken en de opgave om, ingegeven door Corona en het Leidse Werken, meer thuis te werken. Uit onderzoeken is gebleken dat een modern GIS platform het mogelijk maakt om eenvoudiger data uit te wisselen. Daarnaast biedt het een raamwerk om de participatie te versterken, efficiënter te werken en verkleint het de kans op faalkosten in projecten. Aangezien het SP71 de ICT pakketten beheert, zal deze aanmelding resulteren in een hogere bijdrage aan het SP71. De kosten die aangemeld worden zijn de extra kosten ten opzichte van het huidige GIS pakket Tabula. Verder zijn de kosten in het kader van de ontwikkelingen op het platform niet meegenomen.

OH.03 Verduurzaming wagenpark 2021-2023

De gemeente Leiden heeft in 2019 het Convenant Duurzame Voertuigen en Reinigingsvoertuigen in de Reinigingsbranche ondertekend en in februari 2020 is het rapport 'Verduurzaming Wagenpark Gemeente Leiden' opgesteld. Met dit convenant onderschrijft de gemeente Leiden de ambitie dat vanaf 1 januari 2030 alle nieuw aan te schaffen reinigingsvoertuigen door de gemeente Leiden volledig emissievrij zijn. De gemeente werkt momenteel al stapsgewijs toe naar een slim en schoon wagenpark. Een klein deel van het wagenpark is reeds geëlektrificeerd. Een volgende stap in de verduurzaming van het wagenpark is de uitrol van zero emissie (elektrische) kleine veegwagens in 2021 en 2023. Voor de vervanging van de kleine veegwagens werd rekening gehouden met een investeringssom van € 660.000. De aanschaf van elektrische veegwagens is beduidend duurder. Per veegwagen ligt de aanschaf € 147.500 hoger. Hier staat tegenover dat het wagenpark door efficiëntere inzet van het wagenpark (meer veeguren), en de inhuur van een veegwagen in de pieken

(bladperiode), toekan met één middelgrote veegwagen minder (€ 160.000). Per saldo is € 430.000 extra krediet nodig, waarvan € 310.000 in 2021 en € 120.000 in 2023. De extra kapitaallasten (circa € 55.000 vanaf 2022 en circa € 74.000 vanaf 2024) worden opgevangen door lagere exploitatielasten, doordat elektrische veegwagens goedkoper zijn in gebruik en onderhoud en door de daling van het aantal wagens. De volgende stap kunnen we hopelijk gaan maken in 2024-2025 met zijladers en kraanhaakwagens.

OH.04 Hybride vergaderen

Als uitvloeisel van Corona is de verwachting dat medewerkers ook in de toekomst meer zullen blijven thuiswerken. Wel betekent dit dat vergaderingen meer een hybride zullen zijn waarbij een deel van de medewerkers thuis via teams deelneemt. Om deze vorm van vergaderen goed te laten verlopen zijn extra aanpassingen in vergaderruimtes (soundbars met microfoons en camera) nodig. De kosten voor deze aanpassingen worden voor nu ingeschat op € 50.000. Dekking is gevonden door verlaging van het krediet meubilair. De offertes voor het kantoormeubilair vallen voordeliger uit dan eerder begroot waardoor het verantwoordt is het krediet met € 100.000 te verlagen.

OH.05 Omzetting kredieten Zaakgericht Werken en Join naar nieuw krediet ZGW fase 2

Voor de 2e fase Zaakgericht werken is een krediet benodigd van € 602.006. Dit krediet kan gedekt worden uit de restant kredieten Zaakgeijswerken Software en het krediet Vervanging JOIN zaaksysteem. Voorgesteld wordt een nieuw krediet Zaakgerichtwerken fase II in te stellen en dit te dekken door de kredieten 7100751 Zaakgeijswerken software en krediet 7101238 Vervanging JOIN zaaksysteem af te sluiten. Vrijvallende kapitaallasten kunnen ingezet worden ter dekking van het krediet Zaakgerichtwerken fase II met een looptijd van 5 jaar.

Mee / tegenvaller

OH.06 budget voormalig personeel

In het bijstuuringsvoorstel bij de Programmabegroting 2021 is onderuitputting op het budget voormalig personeel van € 200.000 ingezet voor het invullen van de bezuinigingstaakstelling. Na inzet van de onderuitputting voor het dekken van de ontwikkelpool in 2022 valt het restant van deze onderuitputting in 2021 en 2022 vrij in het saldo van deze Kaderbrief.

AD.04 Onderuitputting kapitaallasten 2021

Doordat de uitgaven binnen de investeringen minder snel worden gerealiseerd dan eerder begroot komt in 2021 een vrijval van kapitaallasten van € 531.063 ten goede aan het saldo van de kaderbrief. Dit is inclusief de vrijval op investeringen in de bedrijfsvoering. De onderuitputting van de investeringen binnen het FPDS (zie inleidend hoofdstuk FPDS) en investeringen binnen het gesloten systeem van de parkeerreserve (zie bijlage reserve parkeren) worden met gesloten systemen verrekend.

AD.05 Ontwikkeling kapitaallasten 2021-2025

Bij het opstellen van de Kaderbrief 2021 - 2025 wordt de budgettaire ontwikkeling van de kapitaallasten 2022-2025 inzichtelijk gemaakt. Dit op basis van het doorrekenen van de kapitaallasten van de afgeronde investeringen, lopende investeringen en investeringen uit het meerjareninvesteringsplan 2021 - 2024, op basis van actuele cash-flows van investeringen die is uitgevraagd bij de budgethouders van investeringen. Zie ook de paragraaf 'ontwikkeling kapitaallasten en schuldquote'.

AD.06 Maximale kapitaallasten in jaarschijf 2025

In het meerjarenbeeld 2021 - 2025 zijn in de laatste jaarschijf nog niet de volledige en maximale kapitaallasten van de lopende investeringen en investeringen uit het meerjareninvesteringsplan 2021-2024 meegenomen. Een aantal cash-flows zal in en na 2025 plaatsvinden waardoor kapitaallast buiten het meerjarenbeeld vallen. Zie ook de paragraaf 'ontwikkeling kapitaallasten en schuldquote'.

AD.07 Actualisering financieringsresultaat

Door de voortdurende lage rente op nieuwe geldleningen en de lagere financieringsbehoefte dan eerder begroot treedt in alle jaren een voordeel op ten opzichte van de meerjarenbegroting 2021. Ook in deze kaderbrief blijven we rekenen met een stijgende renteverwachting op nieuwe geldleningen die oploopt tot 3% in 2025 (zie ook de uiteenzetting van de financiële positie in de financiële samenvatting).

AD.08 Aanname rijkscompensatie inkomstenderving en hogere lasten corona

In 2021 ramen we in deze kaderbrief meerdere nadelen door corona, waarbij het grootste nadeel betrekking heeft op lagere parkeerinkomsten. Vanuit de afspraak dat gemeenten reëel door het rijk gecompenseerd worden voor inkomstenderving en hogere lasten door corona ramen we hiertegenover een vergelijkbare compensatie van € 2,3 miljoen. Een eventueel ontoereikende compensatie is opgenomen als risico bij de bepaling van het weerstandsvermogen. Voor cultuur (zie programma 8), sport en DZB verwachten we dat de nadelen door sectorspecifieke regelingen kunnen worden opgevangen.

OH.07 Structureel ramen budget informatievoorziening

Dit structurele implementatiebudget dient voor de bekostiging van twee ontwikkelingen (1) vervanging van IV-applicaties en (2) realisatie van de Roadmap Informatievoorziening (IV). IV-applicaties worden vervangen omdat er nieuwe wet- en regelgeving wordt geïmplementeerd, dienstverlening wordt verbeterd, efficiency voordeel wordt behaald of omdat de IV-applicatie niet meer wordt ondersteund of conform de wettelijke termijn opnieuw moet worden aanbesteed. De roadmap IV bevat de 5 regionale thema's van de informatievoorziening en vormt daarmee de ontwikkelagenda voor de IV. Samen met de domein Informatieplannen en de Vervangingskalender maakt de Roadmap IV deel uit van de strategische stuurinstrumenten. De 5 thema's worden stap voor stap ontwikkeld en vormen daarmee de basis om de doelen (hogere kwaliteit, verminderde kwetsbaarheid, lagere kosten en meer innovatiekracht) te bereiken. Ter onderbouwing zal jaarlijks een actueel meerjareninvesteringsplan op hoofdlijnen worden opgeleverd. Deze structurele aanmelding komt in de plaats van de incidentele aanmeldingen zoals die tot op heden jaarlijks en op ad hoc basis werden gedaan.

OH.08 Ontwikkeling bijdrage aan SP71

De bedrijfsvoering is de laatste jaren flink in ontwikkeling. Dat zien we op het gebied van digitalisering maar ook voor de andere vakdisciplines geldt dat de vraag vanuit het primaire proces groeit en dat de mate van complexiteit toeneemt. De bedrijfsvoering wordt momenteel uitgevoerd door de bedrijfsvoeringsorganisatie Servicepunt71. Deze organisatie is lean en mean ingericht. Er zijn in geen reserves of innovatiebudgetten beschikbaar. Financiële knelpunten worden door de vier eigenaren in gezamenlijkheid opgelost. Het veranderen en toenemen van de vraag heeft geleid tot structurele knelpunten (zowel financieel als inhoudelijk) die de dienstverlening in de weg zijn gaan zitten. Er is daarom door het bestuur van Servicepunt71 aangestuurd op een actieplan om deze knelpunten op te lossen. Dit heeft ertoe geleid dat de bijdrage aan SP71 over de jaren 2021 en 2022 met circa 1,1 mln stijgt. Vanaf 2023 stijgt de bijdrage € 0,6 mln. structureel. Deze extra bedragen zorgen dat een aantal financiële knelpunten worden opgelost en dat een aantal noodzakelijke investeringen worden gedaan om de dienstverlening op peil te houden.

OH.09 Alternatief dekkingsvoorstel herhuisvesting ambtenaren

Alternatieve dekkingsvoorstel 'Voortgangsrapportage gemeenteraad Herhuisvesting ambtenaren oktober 2020 en beschikbaar stellen aanvullend krediet' betreft het krediet ten behoeve van verhogen post onvoorzien en extra werkzaamheden tweede verdieping Stadhuis dat is bekrachtigd in besluit van de gemeenteraad RB20.0119. In de vergadering van de gemeenteraad op 15 december 2020 is verzocht in de motie "Verbouwen kost (echt) geld" (M20.0119/01) om een alternatieve dekking te zoeken in de lopende begroting van 2022 voor het raadsbesluit aanvullend krediet (RB20.0119). De motie beschouwde de dekking van het aanvullend krediet uit de toekomstige verhuuropbrengst van de vrijkomende vierkante meters in het Stadskantoor na verhuizing van het bestuur naar het Stadhuis als onvoldoende 'harde' dekking. De alternatieve dekking is niet gevonden. Omdat op langere termijn huurinkomsten een reële dekking zijn, stellen we in deze kaderbrief voor om in de jaren 2022-2023 de begrote huuropbrengsten af te ramen en als nadeel in de kaderbrief te verwerken. Vanaf 2024 achten we het zeker reëel dat huuropbrengsten kunnen worden gerealiseerd.

OH.10 Invullen taakstelling beleidscapaciteit cluster Stedelijke Ontwikkeling

Bij het opstellen van de kaderbrief 2019 - 2022 is vanuit het Cluster SO voor de teams Ontwerp en Mobiliteit (uitbreiding beleidscapaciteit en formatie verkeersregie) en het team Ruimtelijke Ontwikkeling (uitbreiding juridische capaciteit) een aanmelding gedaan voor een bedrag van € 850.000 in de jaren 2019 en 2020 en € 935.000 structureel vanaf 2021. Deze uitbreiding van de capaciteit was noodzakelijk voor de grote opgaven met betrekking tot de bereikbaarheidsopgaven (inclusief verkeersmanagement) en ruimtelijke initiatieven die de verstedelijkingsopgaven met zich mee bracht. In het besluit over de Kaderbrief 2019 is voor de jaren vanaf 2021 tegenover deze budgetaanvraag een in te vullen taakstelling opgenomen van structureel € 935.000. In 2019 is, bij het opstellen van de begroting, deze taakstelling voor een groot deel ingevuld. Met een bedrag van € 600.000 voor de jaren 2021 t/m. 2023 en met € 400.000 vanaf 2024. Dat betekent dat de taakstelling in 2021 t/m 2023 voor 64% is ingevuld en voor de jaren vanaf 2024 voor 43%. Het invullen van de restant taakstelling vanaf 2021 voor het cluster SO is om meerdere redenen niet realiseerbaar.

Omdat de financiële ruimte in deze kaderbrief beperkt is, stellen we voor om de taakstelling voor 2021 af te boeken en vanaf 2022 structureel met 50% te verlagen. Richting de begroting gaat het college met het bewuste organisatieonderdeel verder aan de slag om met duidelijke prioritering formatie en ambitie in balans te brengen. Hierover rapporteren we in de Programmabegroting 2022.

OH.11 Vervanging Financieel systeem binnen SP71

Het huidige financiële pakket heeft zijn "end of life" cycle bereikt en wordt niet meer onderhouden. Vervanging van het pakket is daarom noodzakelijk. Van de totale kosten voor de vervanging van € 4.243.000 daarvan komt € 2.056.000 voor rekening van Leiden. Vanuit de IV projectuitvoering vindt een eenmalige bijdrage plaats van € 250.000 voor de projectuitvoeringskosten. Hiermee komt de tegenvaller uit op € 1.806.000.

OH.12 Hogere kosten ploegendiensten wagenpark door corona

Als gevolg van corona worden ploegendiensten in de garage gedraaid. Dit brengt hogere kosten met zich mee: voor 2021 circa € 15.000.

OH.13 Aanpassing bijdrage BSGR

Jaarlijks vindt er een kostprijsberekening achteraf plaats om de werkelijk gebruikte aanslagregels over het voorgaande jaar vast te stellen, deze aantallen/kosten zijn hoger door areaaluitbreiding (groei) en er staan derhalve belastingopbrengsten tegenover. In het verleden werden deze meerkosten gecompenseerd door zeer positieve jaarresultaten van de BSGR. Door bezuinigingen en toename van de kosten voor digitalisering en bezwaarafhandeling (no cure no pay bureau's) is het jaarresultaat fors gedaald.

OH.14 Aframen taakstelling GPC

Het Grafisch Productie Centrum is een bedrijfsonderdeel dat (beeld)vormgeving en printopdrachten uitvoert voor de gemeentelijke organisatie en andere partners in de regio. GPC bestaat uit twee onderdelen: de Studio (dtp, vormgeving, beeld) en de Printroom (printing grote printopdrachten voor bijvoorbeeld brieven maar ook printen van grote technische tekeningen op een zogenoemde plotter). Bij de Printroom werken mensen gedetacheerd vanuit DZB. Op begrotingsbasis ramen we dat het GPC elk jaar bovenop de directe kosten een voordelig resultaat realiseert. In praktijk ontlopen de directe kosten en opbrengsten elkaar echter niet veel. De begroting is hierin al jaren te optimistisch. Bovendien heeft die begroting sinds 2013 niet meebewogen met de toenemende digitalisering, papierlozer werken en dus de veranderende vraag van de organisatie. Door aanpassingen te doen in werkwijze, kwaliteit en samenstelling van het team, kunnen de opbrengsten alsnog omhoog waardoor (een deel van) het begrote resultaat toch gerealiseerd kan worden, maar de huidige taakstelling is onrealistisch. Daarom stellen we voor deze met € 200.000 te verlagen.

Bijsturing

AD.9 Verhogen stelpost onderuitputting kapitaallasten

In praktijk worden investeringen vaak later in gebruik genomen dan vooraf geraamd. Hierdoor komen de kapitaallasten van deze investeringen ook pas in latere jaren in de begroting en valt de budgettaire ruimte die hiervoor in eerdere jaren beschikbaar was vrij. Via de structurele 'stelpost onderuitputting kapitaallasten' van € 1,8 miljoen hebben we deze ruimte op voorhand al begroot. Jaarlijks blijkt de onderuitputting echter groter dan deze geraamde stelpost. Op basis van realisatie in afgelopen jaren en de toename van investeringsvolumes in de huidige meerjarenbegroting achten wij het verantwoord om de stelpost onderuitputting structureel met € 400.000 scherper te begroten. Zie ook de paragraaf 'ontwikkeling kapitaallasten en schuldquote'.

AD.10 Vrijval behoedzaamheidsruimte 2023

In het meerjarenbeeld bij de Programmabegroting 2021 was in 2023 een structureel behoedzaamheidsbudget van € 1 miljoen geraamd en vanaf 2024 een structureel behoedzaamheidsbudget van € 4,7 miljoen. Met de gunstige signalen over de herijking van het gemeentefonds, de verwachtingen over tegemoetkoming van het rijk richting gemeenten binnen het sociaal domein en de inzet van de reserve sociaal domein om de restant taakstelling in 2023 voor een groot deel incidenteel af te dekken, stellen we voor om het behoedzaamheidsbudget in 2023 vrij te laten vallen.

Gelijktijdig verhogen we het structurele behoedzaamheidsbudget in 2024 en 2025 met hetzelfde bedrag als de openstaande taakstelling binnen het hek sociaal domein. Hiermee wordt het structurele behoedzaamheidsbudget als volgt:

(x € 1.000)	2024	2025
Oorspronkelijk behoedzaamheidsbudget	4.500	4.500
Verhoging met aanvullende taakstelling SD	2.895	2.219
Behoedzaamheidsbudget (nieuw)	7.395	6.719

AD.11 Inzet concernreserve voor tekorten 2021-2024

Na bijsturing resteert in de jaren 2021-2024 nog een tekort. Dit verrekenen we met de concernreserve. Door het opnemen van een aanvullende storting in 2025 komt de concernreserve weer op het voor het weerstandsvermogen vereiste niveau. Zie ook de uiteenzetting van de financiële positie in de financiële samenvatting.

Hoofdstuk 5

5 Uitgangspunten meerjarenbegroting

5.1 Algemene uitgangspunten

De begroting en meerjarenraming stellen we op in constante prijzen. Dat houdt in dat alleen voor het eerst komende jaar de uitgaven en inkomsten worden geïndexeerd voor prijsontwikkeling. Vervolgens ramen we de volgende jaren op het zelfde prijsniveau. De indexering van de bedragen voor 2022 vindt pas plaats bij de samenstelling van de begroting en is dus nog niet in deze kaderbrief meegenomen.

De begroting is bij voorkeur structureel sluitend. Dat houdt dat de jaarlijkse, structurele, uitgaven gedekt moeten zijn met structurele inkomsten. Onze toezichthouder, de provincie Zuid-Holland heeft daar richtlijnen voor opgesteld. Jaarlijks vindt overleg plaats over de juiste toepassing van de richtlijnen.

5.2 Loon-, prijs- en ontwikkeling lokale heffingen

5.2.1 Loon- en prijscompensatie 2022

Het indexpercentage voor de begroting 2022 wordt afgeleid van het Centraal Economisch Plan van het Centraal Planbureau (CPB) dat in maart 2021 is verschenen. Vervolgens bepalen wij de loon- en prijsmutatie voor 2022.

Wij houden rekening met een loonontwikkeling van 3%. Hierin zit een nacalculatie over 2021 van 1%. Deze nacalculatie is nog niet definitief omdat de onderhandelingen over een nieuwe CAO nog lopen.

De index voor goederen en diensten voor 2022 komt voorlopig uit op 1,5%. De jaarlijkse taakstelling t/m 2023 op de indexering van € 0,5 miljoen zal hiermee verrekend worden.

Het gewogen gemiddelde van indexering van goederen, diensten en lonen is afgerond 1,7%. Met dit percentage zullen de overige gemeentelijke heffingen en inkomsten aanpassen.

Subsidies en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen worden ook met dit gewogen gemiddelde van 1,7% geïndexeerd.

De index is nog niet verwerkt in de bedragen van deze kaderbrief. Dat gebeurt zoals gebruikelijk pas bij de begroting. We verwachten dat de indexering budgetneutraal verwerkt kan worden.

5.2.2 Lokale heffingen

Heffing	Begroting 2021	Begroting 2022	MJB 2023	MJB 2024	MJB 2025
Ozb gebruikers niet-woningen	15.258.846	15.745.537	15.758.412	15.758.412	15.758.412
Ozb eigenaren niet-woningen	16.961.236	17.495.141	17.578.016	17.578.016	17.578.016
Ozb eigenaren woningen	23.855.313	24.620.695	25.126.290	25.689.281	25.689.281
Precariobelasting	8.259.309	759.309	759.309	759.309	759.309
Rioolheffing	8.806.345	10.971.447	11.008.111	11.008.111	11.008.111
Afvalstoffenheffing	16.730.940	18.169.236	18.169.236	18.169.236	18.169.236
Totaal	89.871.989	87.761.365	88.399.374	88.962.365	88.962.365

De opbrengstramingen van de lokale heffingen passen we op dit moment niet aan. Uitzondering hierop is de raming OZB voor nieuwe onderwijsgebouwen. Zie ook de aanmelding in programma 7 Jeugd en onderwijs.

OZB.

De laatste prognoses van de BSGR leveren geen grote verschillen op met de ramingen in de begroting 2021. De meerjarenraming uit de begroting 2021-2024 blijft in stand, waarbij we voorzichtigheidshalve de opbrengstramingen voor 2025 niet verder verhogen. Daarnaast zijn er nog een aantal onzekerheden in de opbrengst OZB niet-woningen door mogelijke aanpassing van de waardering van vastgoed door de coronacrisis. Hierbij gaat het o.a. om medische centra, horeca, sport en cultuur etc.

In het beleidsakkoord 2018-2022 afgesproken dat het tarief voor de OZB voor woningen in 2022 met 1,5% wordt verhoogd bovenop de reguliere indexering.

Precariobelasting

Vanaf 2022 mogen gemeenten geen precario meer heffen op (ondergrondse) energieleidingen. Hierdoor valt de opbrengst van € 7,5 miljoen weg in de begroting 2022. Deze daling van de opbrengst was al voorzien in de Meerjarenraming 2019-2022. Op de energie- en waternota leidt het wegvallen van de doorrekening van de precariobelasting tot een gemiddelde daling per huishouden van € 80,-.

Afvalstoffen- en rioolheffing.

Ter dekking van het wegvallen van de precariobelasting is in het beleidsakkoord 2018-2022 afgesproken dat de tarieven voor afvalstoffen- en rioolheffing worden verhoogd naar 100% kostendekking. De laatste stap naar 100% kostendekking leidt voor de afvalstoffenheffing tot een verhoging van afgerond 7% en voor de rioolheffing van afgerond 23%. Per huishouden gaat het om een gemiddelde stijging van € 50,-. Bij de begroting 2022 zullen wij in beeld brengen wat de kosten zijn voor het inzamelen en verwerken van huishoudelijke afval en voor de gemeentelijke riolering. Vervolgens zullen we de opbrengst en de tarieven berekenen. Vanaf 2022 zullen de tarieven meebewegen met de kostenontwikkeling.

5.3 Ontwikkeling areaal

Op basis van de bouwmonitor en de prognose van het aantal inwoners houden we in de periode 2021-2025 rekening in de ramingen met onderstaande toename van het aantal woningen en inwoners per jaar. Voor 2023 telt het aantal geplande woningen voor 75% mee in de raming van de algemene uitkering. Vanaf 2024 voor 50%. De algemene uitkering wordt berekend op het aantal inwoners en woningen op 1 januari van het uitkeringsjaar.

jaar	2021	2022	2023	2024	2025	Totaal groei
Aantal woningen per 1-1-	60.558	61.507	62.686	64.738	65.475	
Meer-persoons	1.149	986	1.639	1.062	1.088	5.924
Een-persoons	232	289	1.099	0	0	1.620
Sloop	-432	-89	-1	0	0	-522
Per jaar	949	1.186	2.737	1.062	1.088	7.022
Percentage in raming	100%	100%	75%	50%	50%	
Opgenbomen in raming	949	1.186	2.053	531	544	5.263
Totaal 31-12	61.507	62.693	64.739	65.269	66.019	5.263
Toename	1,6%	1,9%	3,3%	1,1%	0,8%	8,70%

Het aantal inwoners ontwikkelt zich naar verwachting als volgt:

jaar	2021	2022	2023	2024	2025	Totaal groei
Aantal inwoners per 1-1-	124.096	127.262	129.331	132.610	134.085	
Meer-persoons	1.434	1.780	2.455	1.475	1.088	8.232
Een-persoons	232	289	824	0	0	1.345
Demping incidenteel effect daling 2020	1.500					1.500
Totaal 31-12	127.262	129.331	132.610	134.085	135.173	11.077
Toename	2,6%	1,6%	2,5%	1,1%	0,8%	8,6%

Het aantal inwoners beweegt mee met de geplande woningbouwproductie. Bij meerpersoons-woningen gaan we uit van gemiddeld twee bewoners. Bij studentenwoningen van een bewoner. Verder gaan we er vanuit dat de incidentele daling in 2020 in de loop van 2021 voor minimaal de helft worden ingehaald.

5.4 Ontwikkeling algemene uitkering Gemeentefonds

Ontwikkeling uitkeringen uit het gemeentefonds, maartcirculaire 2021.

In deze kaderbrief zijn, in tegenstelling tot vorig jaar, de gevolgen van de meicirculaire niet verwerkt. Wij verwijzen hiervoor naar de afzonderlijke raadsbrief. De meicirculaire verscheen te laat om integraal te verwerken in deze kaderbrief. In deze kaderbrief zijn alle wijzigingen verwerkt t/m de maartcirculaire 2021.

De algemene uitkering ontwikkelt zich ten opzichte van de meerjarenraming 2021-2024 als volgt:

-/- = Nadeel (Bedragen x € 1.000)	2021	2022	2023	2024	2025
Raming begroting/MJB 2021 -2024	281.260	280.227	283.962	286.132	286.132
Raming kaderbrief 2021-2025 o.b.v. maartcirc 2021	279.129	275.963	281.339	286.586	291.656
Verschil	-2.132	-4.265	-2.623	454	5.524
	N	N	N	V	V
Taakmutaties:					
1.Totaal taakmutaties maartcirculaire	-1.881	1.150	1.400	1.650	2.026
2. Stelpost areaal uitbreiding					-200
Netto ontwikkeling	-4.013	-3.114	-1.722	2.104	7.348
	Nadeel	Nadeel	Nadeel	Voordeel	Voordeel
Toelichting netto ontwikkeling:					
3.Ontwikkeling uitkeringsbasis, (groei Nederland)	-679	-1.360	-1.648	-1.689	-1.572
4.Ontwikkeling accres (groei gemeentefonds)	-122	-136	-275	-223	1.204
5.Ontwikkeling sociale maatstaven	-2.166	-768	501	1.574	3.184
6.Ontwikkeling fysieke maatstaven	-929	-658	-1.356	256	1.632
7.Aanpassing reservering voor Loon- en prijscompensatie			1.200	1.500	2.900
8. Uitkomst herijking gemeentefonds			p.m.	p.m.	p.m.
9. Uitkomsten kabinetsformatie			p.m.	p.m.	p.m.
10. Uitkomst arbitrage jeugdzorg		p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
11. Overige verschillen	-117	-193	-145	185	0
	-4.013	-3.114	-1.722	2.104	7.348
	N	N	N	V	V

1. Taakmutaties De berekening en analyse van de ontwikkeling van de algemene uitkering sluit, door kleinere mutaties, niet exact aan bij de raming in het financieel systeem. Hiervoor maken we een correctie in de analyse onder regel 11. In de tussentijdse maartcirculaire wordt een aantal compensaties voor corona 2021 beschikbaar gesteld. Deze zijn opgenomen in de laatste coronabrief aan de raad. Verder wordt op deze regel het schrappen van de stelpost compensatie Wmo vermeld. Dit nadeel staat als nadeel op programma 9 aangemeld.
2. Jaarlijks reserveren we vanuit de algemene uitkering € 200.000 voor beheer en onderhoud van de openbare ruimte door toename van het aantal woningen en niet-woningen. Voor 2025 wordt dit bedrag toegevoegd aan de stelpost.
3. Door de hogere landelijke groei van de sociale maatstaven, zoals het aantal bijstandsccliënten, daalt het uitkeringspercentage van het gemeentefonds en daarmee de uitkering.
4. In de septembercirculaire is het accres (groei gemeentefonds) van het gemeentefonds licht aangepast. Het accres voor 2025 is aan de raming voor 2025 toegevoegd. In de meicirculaire 2021 volgt een nieuwe raming van het accres.
5. Het aantal inwoners is per 1-1-2021 lager dan geraamd dan in de begroting 2021-2024. De sterke stijging vanaf 2024 wordt veroorzaakt door het grote aantal nieuwe woningen vanaf 2023. In deze raming gaan we er vanuit dat de incidentele daling in 2020 in de loop van 2021 voor minimaal de helft zal worden ingehaald.
6. De meerjarenraming is geactualiseerd ten opzichte van de begroting 2021-2024 op basis van de bouwmonitor, waarbij het aantal geplande woningen vanaf 2023 voor 75% is meegeteld, en 2024 voor 50%.

7. Loon- en prijscompensatie. De algemene uitkering wordt door het Rijk meerjarig geraamd in lopende prijzen. De begroting van Leiden ramen we in constante prijzen. Dat betekent dat we een schatting moeten opnemen voor loon- en prijscompensatie. We zetten als het ware een bedrag opzij om straks de inflatie te kunnen betalen. Die schatting hebben we op basis van de laatste prognoses van het CPB aangepast, € 3,4 miljoen in 2022 oplopend tot € 10,5 miljoen in 2025. Dit is structureel lager dan in de meerjarenraming 2020 -2024 was opgenomen en leidt per saldo tot een structureel voordeel. Op basis van de meicirculaire passen we deze raming eventueel nog aan. De loon- en prijscompensatie voor 2022 is volgens de laatste verwachtingen: Lonen 3,0%, goederen en diensten 1,5%
8. Herijking gemeentefonds. Het voorlopige voorstel voor herijking van de verdeling van het gemeentefonds resulteert voor Leiden in een voordeel van afgerond € 5 miljoen. Omdat het om een voorstel gaat mogen we in de berekening van de algemene uitkering nog geen rekening houden met een voordeel. In de begroting 2021 hebben eerder we wel rekening gehouden met een mogelijk nadeel (het behoedzaamheidsbudget). Dat scenario lijkt nu minder waarschijnlijk.
9. Uitkomsten kabinetsformatie. De kabinetsformatie leidt in meer of mindere mate tot wijzigingen van de rijksbegroting. Door de samen de trap op en -af afspraak leidt dit ook tot wijzigingen in de omvang van het gemeentefonds.
10. De minister van BZK heeft aangekondigd voor 1 juli het resultaat van de besprekingen met de VNG over de Jeugdzorg bekend te maken.

5.5 Ontwikkeling kapitaallasten en schuldquote

1. Inleiding:

Bij het opstellen van de kaderbrief 2021 - 2025 wordt de budgettaire ontwikkeling van de kapitaallasten 2022 - 2025 bepaald. Dit op basis van het doorrekenen van de kapitaallasten van de afgeronde investeringen, lopende investeringen en investeringen uit het meerjareninvesteringsplan 2021 - 2024, op basis van actuele cash-flows van investeringen die is uitgevraagd bij de budgethouders van investeringen.

Het actualiseren van het bestaande meerjareninvesteringsplan 2021 - 2024 vindt plaats bij het opstellen van de programmabegroting 2021. Op dat moment wordt ook de besluitvorming (voor wat betreft investeringen) over de aanmeldingen bij de kaderbrief 2021 - 2025 meegenomen.

2. Ontwikkeling kapitaallasten 2022 – 2025:

Het totaal van de kapitaallasten voor de begroting 2022 - 2025 laat ten opzichte van het huidige meerjarenbeeld (2021 - 2024) de volgende ontwikkeling zien:

bedragen x € 1.000				
meerjarenbeeld kapitaallasten	2022	2023	2024	2025
2021 - 2024	42.224	47.729	51.730	51.730
2022 - 2025	40.236	46.490	50.436	54.756
verschil:	-1.988	-1.239	-1.294	3.026

De budgettaire effecten moeten gecorrigeerd worden voor bijvoorbeeld mutaties in kapitaallasten die worden verrekend met reserves ter dekking van kapitaallasten (de parkeerreserve, de reserve afschrijving investeringen en de reserve duurzame stad voor de voordelen op kapitaallasten van investeringen uit het Financieel Perspectief Duurzame Stad) en de correctie van de stelpost kapitaallasten, waarop gedurende het jaar "technische" mutaties worden geboekt. Voor- en nadelen op de kapitaallasten van investeringen in bedrijfsmiddelen worden gestort in de bedrijfsvoeringsreserve concern.

De diverse correcties, waaronder de kapitaallasten die worden gedekt door reserves en de correctie van de stelpost kapitaallasten, geven het volgende beeld:

bedragen x € 1.000				
meerjarenbeeld kapitaallasten	2022	2023	2024	2025
totaal resultaat:	387	-273	1.140	-1.506

De voor- en nadelen op kapitaallasten van de investeringen in de bedrijfsvoering worden toegevoegd aan de bedrijfsvoeringsreserve concern. Deze bedragen:

bedragen x € 1.000 (- = nadeel)				
meerjarenbeeld kapitaallasten	2022	2023	2024	2025
totaal bedrijfsmiddelen:	73	115	-23	-168

Ten opzichte van het meerjarenbeeld 2021 – 2024 geeft dit de volgende voordelige budgettaire ontwikkeling in de kapitaallasten te zien:

bedragen x € 1.000				
meerjarenbeeld kapitaallasten	2022	2023	2024	2025
totaal resultaat:	-1.528	-1.397	-177	1.352

Opgesplitst per programma geeft dit het volgende beeld:

bedragen x € 1.000				
Per Programma:	2022	2023	2024	2025
Bestuur & Dienstverlening	17	17	24	23

bedragen x € 1.000				
Per Programma:	2022	2023	2024	2025
Veiligheid	-	-	-	-
Economie & Toerisme	11	38	8	7
Bereikbaarheid	-846	-374	415	1.841
Omgevingskwaliteit	-358	-269	-460	337
Stedelijke Ontwikkeling	-59	-79	-18	-144
Jeugd en Onderwijs	63	-143	96	1.355
Sport, Cultuur & recreatie	-3	-216	-117	-161
Welzijn en Zorg	-	-	-	-1
Werk en Inkomen	-	-	-	-
Algemene Dekkingsmiddelen	-353	-371	-125	-1.905
Totaal:	-1.528	-1.397	-177	1.352

3. Conclusies:

De "vrije" budgettaire ontwikkeling in de kapitaallasten 2022 – 2025 bedraagt:

bedragen x € 1.000				
meerjarenbeeld kapitaallasten	2022	2023	2024	2025
totaal resultaat:	-1.528	-1.397	-177	1.352

De voordelen in elk jaar zijn incidenteel van aard. In het meerjarenbeeld 2022 - 2025 zijn in de laatste jaarschijf nog niet de volledige en maximale kapitaallasten van de lopende investeringen en investeringen uit het meerjareninvesteringsplan 2021 – 2024 meegenomen. Een aantal cash-flows zal in en na 2024 plaatsvinden waardoor kapitaallasten buiten het meerjarenbeeld vallen. Daarnaast bestaat nog onvoldoende beeld van de kapitaallasten van vervangingsinvesteringen die in 2025 aan het investeringsplan worden toegevoegd. Vooralsnog wordt voor het maximale niveau van de kapitaallasten een toename verwacht van € 500.000. Dit effect zit voornamelijk op programma 7 op de investeringen voor de onderwijshuisvesting. In het meerjarenbeeld is naast de incidentele voordelen als gevolg van het aanpassen van cash-flows op basis van actuele ontwikkelingen ook een stelpost onderuitputting kapitaallasten opgenomen omdat blijkt dat een zeker "planningsoptimisme" elk jaar leidt tot een voordeel in de kapitaallasten van een jaar. De stelpost onderuitputting bedraagt:

bedragen x € 1.000				
meerjarenbeeld kapitaallasten	2022	2023	2024	2025
onderuitputting kapitaallasten 2022 – 2025:	- 1.779	- 1.779	- 1.779	- 1.779

Als onderdeel van deze Kaderbrief wordt voorgesteld de stelpost vanaf 2022 structureel met € 400.000 op te hogen. Dit motiveren we vanuit de realisatiecijfers van de afgelopen vier jaar. Hieruit blijkt dat (met uitzondering van 2018) na correctie van de bestaande stelpost onderuitputting kapitaallasten, er nog steeds een aanzienlijk "vrij besteedbaar" voordeel overblijft. Gemiddeld is sprake van jaarlijkse vrij besteedbare kapitaallasten van € 0,7 mln. Als nuance bij deze ervaringscijfers geldt dat de investeringsvolumes ten opzichte van vorige begrotingen zijn toegenomen waarmee de kans dat onderuitputting optreedt ook relatief toeneemt. Met de voorgestelde verhoging van € 400.000 gaan we de onderuitputting vanuit ervaringsgegevens en de groei van de investeringsvolumes reëler, maar ook scherper begroten. Dit betekent wel dat het risico toeneemt op tegenvallers als de onderuitputting toch iets lager uitvalt dan vooral gedacht.

4. Ontwikkeling schuldquote

De schuldquote is het verhoudingscijfer tussen de netto schuld (= schuld met aftrek van vordering van de gemeente) en de totale baten. Ten opzichte van de prognose van de schuldquote in de Programmabegroting 2021 (189% in 2024) verwachten we vóór besluitvorming in deze Kaderbrief een stijging van 1% in het laatste jaar (2025) met een piek van 192% in 2024. Dit is het gevolg van de geactualiseerde cashflowverwachtingen binnen de lopende investeringen waarbij van een deel van de uitgaven wordt verwacht dat deze eerder plaatsvinden dan in de cashflowprognose in de programmabegroting 2021 werd ingeschat.

We schatten in dat de besluitvorming in deze Kaderbrief ervoor zorgt dat de schuldquote in 2025 3% hoger uitkomt dan de geactualiseerde meerjarenbegroting met een piek van +5% in 2024. Dit heeft een aantal oorzaken:

- **Inzet reserves.** Naast de vrijval van het surplus van de egaliseringsreserve bouwleges, doen we in deze kaderbrief een beroep op de reserves om de korte termijn-problematiek op te vangen. Hierdoor worden forse bedragen onttrokken aan de reserve sociaal domein en de concernreserve. Daarnaast zorgt de kasschuif binnen programma 4 om plankosten van bereikbaarheidsprojecten in de definitiefase te dekken, voor een stijging van de schuldpositie.
- **Aanvullende investeringsvolumes.** Door het uitstellen van nieuwe beleidswensen komt uit deze kaderbrief een beperkte liquiditeitsbehoefte uit nieuwe investeringen voor. Hoewel kritisch is gekeken om investeringsbedragen zoveel mogelijk te beperken, zorgen de vervangingsinvesteringen in de geactualiseerde beheerplannen van kapitaalgoederen in de openbare ruimte voor een aanvullende liquiditeitsbehoefte die oploopt tot € 13,4 miljoen.
- **Ontwikkeling baten.** De stijging van de schuldquote door de aanvullende liquiditeitsbehoefte uit inzet reserves / investeringen wordt gedempt door de begrote extra baten, met name uit de Algemene uitkering.

We verwachten dat de schuldquote zich door deze Kaderbrief als volgt zal ontwikkelen:

	2021	2022	2023	2024	2025
Schuldquote PB 2021	135%	173%	187%	189%	
Schuldquote na actualisatie IP/huidig MJB	119%	161%	179%	192%	190%
Schuldquote na Kaderbrief	119%	163%	184%	197%	193%

De uiteenzetting van de financiële positie in de financiële samenvatting gaat nader in op het risico van een relatief hoge schuldquote en plaatst deze binnen het totaal van de financiële positie.

Hoofdstuk 6

6 Bijlagen

6.1 Totaaloverzicht autonoom

Autonome ontwikkelingen zijn ontwikkelingen die niet of nauwelijks beïnvloedbaar zijn en voortvloeien uit bijvoorbeeld rijksbeleid of in het verleden (vrijvallende) aangegane verplichtingen.

Prog	Nr.	Onderwerp	L/B	I/S	2021	2022	2023	2024	2025
AD	AD.01	Ontwikkeling Gemeentefonds	B	S	4.013	3.115	1.722	-2.104	-7.349
	AD.02	Lagere dividenduitkering BNG	B	S	120	120	120	120	120
	AD.03	Verwachte tegenvaller CAO	L	S	500	500	500	500	500
Totaal AD					4.633	3.735	2.342	-1.484	-6.729
Tot.					4.633	3.735	2.342	-1.484	-6.729

Bedragen x € 1.000,-

6.2 Totaaloverzicht mee- en tegenvallers

Mee- en tegenvallers vloeien voort uit de uitvoering van het bestaande vastgestelde beleid.

Prog	Nr.	Onderwerp	L/B	I/S	2021	2022	2023	2024	2025
1	01.02	Reserve raad	L	I	20	50			
	01.03	Aanbesteding RIS/BIS	L	I	15				
	01.04	Kosten websites raad en rekenamer	B	I	-20				
			L	I	80				
	01.05	Lagere inkomsten rijbewijzen	B	S	114	114	114	114	114
	01.06	Kosten referendum Roomburgerpark	L	I	172				
Totaal 1					381	164	114	114	114
2	02.01	Restitutie Veiligheidsregio Hollands Midden	L	I	-350				
	02.02	Niet realiseren taakstelling Veiligheid	L	S		50	50	50	50
Totaal 2					-350	50	50	50	50
3	03.02	Kosten tijdelijke verplaatsing van de woensdag- en zaterdagmarkt (corona)	L	I	304				
	03.03	Prognose toeristenbelasting	B	S		-329	-121	-244	-244
			L	S		155	319	203	203
Totaal 3					304	-173	198	-41	-41
4	04.12	Lagere parkeerinkomsten als gevolg van corona	B	I	1.000	0			
	04.13	Restant meevaller Leidse Ring Noord	L	S		-3	-8	-48	-48
Totaal 4					1.000	-3	-8	-48	-48
5	05.06	Effecten Corona verwerkingskosten afval restfractie/milieustraat	L	I	268				
	05.07	Hogere inkomsten buitenreclame door nieuw contract per 2022	B	S		-136	-136	-136	-136
			L	S		34	34	34	34
	05.08	Beheerplannen kapitaalgoederen openbare ruimte 2022-2026	L	S		0	0	111	348
	05.09	Beheer en onderhoud ambtelijke huisvesting cluster Beheer	L	I	178	178	178	178	
	05.10	Lagere inkomsten 'fiets fout, fiets weg, door corona	B	I	50				
Totaal 5					496	76	77	187	247
6	06.05	Versterken plantoets formatie Omgevingsvergunningen	L	S	88	88	88	88	88
	06.06	Verlenging uitvoeringscapaciteit VTH voor de (nieuwe) huisvestingsverordening en beleidsregels onttrekking	L	I		78	113	35	
	06.07	Actualiseren beheerplannen gemeentelijk vastgoed	L	S		707	707	707	707
	06.08	Lagere huurinkomsten vastgoed niet beleidsmatig ondersteund als gevolg van corona	B	I	250				
	06.09	Ontwikkeling brandweerlocatie Gooimeerlaan	B	S			217	217	217
			L	S			-19	-19	-19
	06.10	Gebiedsontwikkeling Telderskade tekort vastgoedexploitatie	B	S			61	110	110
			L	S			-10	-51	-51
	06.11	Onrendabele top en plankosten Trien Semlerstraat	L	I	210	490			

Prog	Nr.	Onderwerp	L/B	I/S	2021	2022	2023	2024	2025
	06.12	Vrijval egalisereserve bouwleges	B	I	-3.149				
Totaal 6					-2.602	1.362	1.157	1.087	1.052
7	07.03	Correctie budget Jeugdparticipatie (SD)	L	S		134	134	134	134
	07.04	PGB Jeugdzorg (SD)	L	S	700	700	700	700	700
	07.05	Ontwikkeling kosten regionale Jeugdhulp (SD)	L	S	1.177	2.087	1.754	1.584	908
	07.06	Regionale uitvoeringskosten Jeugdhulp Leidse regio (SD)	L	I	108	80			
	07.07	Extra rijksmiddelen jeugdhulp 2021	B	I	-2.600				
			L	I	615				
	07.08	Schoonmaakkosten gymzalen	L	S	120	120	120	120	120
	07.09	Vrijval structureel budget IGBO	L	S	-225	-258	-258	-258	-258
Totaal 7					-105	2.863	2.450	2.280	1.604
8	08.06	Sportpark de Mors	B	I	-500				
			L	I	500				
				S			212	210	208
	08.07	Aanpassen krediet korfbalvelden Montgomery	B	S		-15	-15	-15	-15
			L	I	-34				
				S		15	15	15	15
	08.08	Programmamanager grote sportprojecten	L	I	39	20	20		
	08.09	Herstel dubbel begrote cultuurcoaches	B	S	108	108	108	108	108
			L	S			-110	-110	-110
	08.10	Huisvestingslasten culturele instellingen	L	I	350	350			
	08.11	Vrijval investering hockeyveld Roomburg	L	S	0	0	-256	-254	-252
Totaal 8					463	478	-27	-46	-46
9	09.02	Huisvestingslasten Telderskade (SD)	L	S			68	68	68
	09.03	Niet realiseren compensatie invoering abonnementstarief (SD)	B	S	900	1.150	1.400	1.650	1.650
	09.04	Onderzoeksagenda monitor sociaal domein (SD)	L	I	55	60	110		
	09.05	Plankosten sociaal domein cluster PMO (deels SD)	L	S		188	188	188	188
	09.06	Taakstelling SWT Leiden (SD)	L	I	250				
	09.07	Wmo Maatwerkvoorzieningen (SD)	B	I	-250				
				S	130	130	130	130	130
			L	S	-965	-1.190	-1.365	-1.465	-1.465
Totaal 9					121	338	531	571	571
10	10.01	Leidse bijdrage aan uitkeringenbudget	B	S	500	500	500	500	500
			L	I	50				
				S	-1.636	-1.665	-1.648	-1.468	-1.468
	10.02	Aanpassing BUIG-budget	B	S	469	469	469	469	469
			L	I	-2.100				
				S	-469	-469	-469	-469	-469
	10.03	Vervanging uitkeringsadministratie	L	I	805				
				S		80	80	80	80
Totaal 10					-2.381	-1.085	-1.068	-888	-888
OH	OH.06	Budget voormalig personeel	L	I	-200	-100			

Prog	Nr.	Onderwerp	L/B	I/S	2021	2022	2023	2024	2025
	OH.07	Structureel ramen budget informatievoorziening	L	S		525	1.000	1.000	1.000
	OH.08	Ontwikkeling bijdrage aan SP71	L	I	-778				
				S	1.855	1.180	603	603	603
	OH.09	Alternatieve dekkingvoorstel stadhuis (Herhuisv. ambtenaren RV20.0119)	B	S		50	100		
		Alternatief dekkingvoorstel herhuisvesting ambtenaren	B	S		13	25		
	OH.10	Invullen taakstelling beleidscapaciteit cluster Stedelijke Ontwikkeling	L	S	386	193	193	294	294
	OH.11	Vervanging Financieel systeem binnen SP71	L	I	1.145	601	60		
	OH.12	Hogere kosten ploegendiensten wagenpark door corona	L	I	15				
	OH.13	Aanpassing bijdrage BSGR	L	S	138				
	OH.14	Aframen taakstelling GPC	L	S		200	200	200	200
Totaal OH					2.561	2.662	2.181	2.097	2.097
AD	AD.04	Onderuitputting kapitaallasten	L	I	-795				
				S	264				
	AD.05	Ontwikkeling kapitaallasten 2021 - 2025	L	S		-1.528	-1.397	-177	1.352
	AD.06	Maximale kapitaallasten in jaarschijf 2025	L	I					-500
				S					500
	AD.07	Actualisering financieringsresultaat	L	S	-2.594	-2.284	-2.580	-1.645	-803
	AD.08	Aanname rijkscompensatie inkomstenderving en hogere lasten corona	B	I	-2.300				
Totaal AD					-5.425	-3.812	-3.977	-1.822	549
Tot.					-5.538	2.918	1.677	3.540	5.261

Bedragen x € 1.000,-

6.3 Totaaloverzicht nieuw beleid

Nieuw beleid vloeit voort uit nieuwe wensen ten aanzien van het beleid of betreft het continueren van bestaand beleid waarvoor incidenteel budget beschikbaar was gesteld.

Prog	Nr.	Onderwerp	L/B	I/S	2021	2022	2023	2024	2025
2	02.03	Voldoende basis voor uitvoering juridische taken in het domein openbare orde en veiligheid	L	S		41	41	41	41
	02.04	Bibob naar minimum niveau	L	S		79	79	79	79
	02.05	Voortzetten regisseur intensieve wijkaanpak	L	S		47	47	47	47
Totaal 2						167	167	167	167
3	03.04	Coronasteun huren statiegeldbekers Leidens Ontzet	L	I	74				
	03.05	Gebiedsmanagement LBSP	L	I		625			
Totaal 3					74	625			
4	04.14	Kapitaallasten zero emissie zone	L	S		10	176	174	173
						-10	-176	-174	-173
	04.15	Bestuurlijk commitment knooppunt Leiden	L	I		1.020			
Totaal 4						1.020	0	0	0
5	05.11	Inrichten BRO-coördinatorschap	L	I	23				
				S		20	20	20	20
	05.12	Regie bodem en ondergrond	L	S	59	60	60	60	60
Totaal 5					81	80	80	80	80
8	08.12	Energievoorzieningen	L	S	50	50	50	50	50
	08.13	Leids Mediafonds - incidentele dekking 2022	L	S		100			
	08.14	Compensatie sportvelden Vlietzone	B	I					
			L	I	500				
					-500				
				S			48	48	47
Totaal 8					50	150	98	98	97
9	09.08	Gemeentebrede programma Leiden inclusief	L	I		300	285		
	09.09	Leids Healthy Society Centre (SD)	L	I		50			
	09.10	Preventie interventie team (SD)	L	S		230			
	09.11	Programma tijdelijke huisvesting statushouders	L	I	1.350	150	150	150	
Totaal 9					1.350	730	435	150	
Tot.					1.555	2.772	780	495	344

Bedragen x € 1.000,-

6.4 Totaaloverzicht bijsturing

Bestaand beleid kan bijgestuurd worden door te besparen op de uitgaven dan wel door inzet van reserves, die al dan niet de gekoppeld zijn aan het betrokken beleidsveld en budget.

Prog	Nr.	Onderwerp	L/B	I/S	2021	2022	2023	2024	2025
7	07.10	Verrekening reserve Sociaal domein programma 7	B	I		-2.867	-2.454		
Totaal 7						-2.867	-2.454		
9	09.12	Inzet reserve sociaal domein voor tekort 2021-2023 (SD)	B	I	-121	-658	-1.580		
			L	I			1.010		
Totaal 9					-121	-658	-571		
AD	AD.09	Verhogen stelpost onderuitputting kapitaallasten	L	S		-400	-400	-400	-400
	AD.10	Vrijval behoedzaamheidsruimte 2023	L	S			-1.000		
	AD.11	Inzet concernreserve voor tekorten 2021-2024	B	I	-530	-5.500	-374	-2.151	1.516
Totaal AD					-530	-5.900	-1.774	-2.551	1.116
Tot.					-650	-9.425	-4.799	-2.551	1.116

Bedragen x € 1.000,-

6.5 Totaaloverzicht budgettair neutraal

Budgettair neutrale wijzigingen betreft budget wijzigingen die binnen een programma worden gedekt.

Prog	Nr.	Onderwerp	L/B	I/S	2021	2022	2023	2024	2025
1	01.01	Formatie project administratieve leegstand	B	S	-125	-250	-250	-250	-250
			L	S	125	250	250	250	250
Totaal 1					0	0	0	0	0
3	03.01	Programma Kennisstad	B	I	-226				
			L	I	226				
Totaal 3					0				
4	04.01	Kruispunt Sweelincklaan - Debussystraat met de Vijf Meilaan	L	S		7	7	7	7
						-7	-7	-7	-7
	04.02	Marketing en communicatie bereikbaarheid parkeergarages	B	I	-50	-50	-50	-50	
			L	I	50	50	50	50	
	04.03	Vervangen brandmeldinstallatie Haarlemmerstraatgarage	B	S	0	-12	-12	-12	-12
			L	S	0	12	12	12	12
	04.04	Masterplan Houtkwartier	L	S		7	45	44	44
						-7	-45	-44	-44
	04.05	Reconstructie Churchillaan	L	S		10	60	151	150
						-10	-60	-151	-150
	04.06	Infra Lammenschansweg-Zuid	L	S			15	95	95
							-15	-95	-95
	04.07	Dekking van incidentele kosten voor maatregelen uit programma autoluw	B	I	-482	482			
			L	I	482	-482			
	04.08	Ontsluiting Intratuin	L	I					
	04.09	Centrumroute deeltracé Schutterveld	L	I					
	04.10	Plankosten definitiefase infra	B	I	-5.544				
				S			80	80	141
			L	I	5.544				
				S		0	-80	-80	-141
	04.11	Aanvullend krediet voor verdere planstudie restopgave fietsparkeren Leiden CS	B	I	-200				
			L	I	200				
Totaal 4					0	0	0	0	0
5	05.01	Lagere opbrengsten papier en glas	B	S	206	206	206	206	206
					-329	-329	-329	-329	-329
			L	S	123	123	123	123	123
	05.02	Kosten havenmeesters passantenhaven	B	S	-45	-45	-45	-45	-45
			L	S	45	45	45	45	45
	05.03	Bijdrage aan de Limes Bubble Barrier (LBB) te Katwijk	B	I	-8	-3	-3	-2	
			L	I	8	8	8	6	4
				S		-5	-5	-5	-4

Prog	Nr.	Onderwerp	L/B	I/S	2021	2022	2023	2024	2025
	05.04	Samenvoeging diverse parken in één krediet Parken	L	S		35	35	35	34
						-35	-35	-35	-34
	05.05	Aanvullend krediet voor herinrichting 'Klimaatbestendige openbare ruimte Noorderkwartier Oost'.	L	I					
				S		2	11	11	11
						-2	-11	-11	-11
Totaal 5					0	0	0	0	0
6	06.01	Opleidingsklas plantoetsers Omgevingsvergunningen	B	I	-200	-200	-200		
			L	I	200	200	200		
	06.02	Inpassen nieuwe software VTH in gemeentelijke IT omgeving.	B	I	-400	-125	-125		
			L	I	400	125	125		
	06.03	Uitvoeringskosten project Ter Haarkade	B	I	-100				
			L	I	100				
	06.04	Actualisatie FPD5	B	I	-900				
				S		60	60	60	60
			L	I	900				
				S	0	-60	-60	-60	-60
Totaal 6					0	0	0	0	0
7	07.01	Beheerplan 2022-2026 onderdeel spelen	L	S			2	6	6
							-2	-6	-6
	07.02	Uitbreiding schoolgebouwen OZB	B	S	-418	-495	-520	-520	-520
			L	S	418	495	520	520	520
Totaal 7					0	0	0	0	0
8	08.01	Renovatie buitenbad de Vliet	L	S		8	7	7	7
						-8	-7	-7	-7
	08.02	Verplaatsen FC Boshuizen	B	I	-187				
					-26	-26	-26	-26	-26
			L	I	187				
					26	26	26	26	26
				S	7	6	6	6	6
					-7	-6	-6	-6	-6
	08.03	Beheerplan Sport 2022-2026	B	S			-40	-40	-40
			L	I		259			
				S		17	93	117	98
						-276	-53	-77	-58
	08.04	Beschikbaar stellen programmagelden museum De Lakenhal	B	I	-149				
			L	I	149				
	08.05	Inzet rijksmiddelen voor cultuur i.v.m. corona-epidemie	B	I	558				
			L	I	-558				
Totaal 8					0	0	0	0	0

Prog	Nr.	Onderwerp	L/B	I/S	2021	2022	2023	2024	2025
9	09.01	Koploperproject doorontwikkeling cliëntondersteuning (SD)	B	I	-200	-200			
			L	I	200	200			
Totaal 9					0	0			
OH	OH.01	Voortzetting ontwikkelpool	L	I		100			
						-100			
	OH.02	Vervanging GIS-systeem voor het fysieke domein	L	I	172				
					-172				
				S		10	10	10	10
						-10	-10	-10	-10
	OH.03	Verduurzaming wagenpark 2021-2023	L	S		55	54	75	74
						-55	-54	-75	-74
	OH.04	Hybride vergaderen	L	S		11	11	11	11
						-11	-11	-11	-11
	OH.05	Omzetting kredieten ZaakGericht Werken en Join naar nieuw krediet ZGW fase 2	L	S		126	125	124	123
						-126	-125	-124	-123
Totaal OH					0	0	0	0	0
Tot.					0	0	0	0	0

Bedragen x € 1.000,-

6.6 Totaaloverzicht per programma

Prog	Nr.	Ontwikkeling	Onderwerp	L/B	I/S	2021	2022	2023	2024	2025
1	01.01	Budgettair neutraal	Formatie project administratieve leegstand	B	S	-125	-250	-250	-250	-250
				L	S	125	250	250	250	250
	01.02	Mee/Tegenvaller	Reserve raad	L	I	20	50			
	01.03	Mee/Tegenvaller	Aanbesteding RIS/BIS	L	I	15				
	01.04	Mee/Tegenvaller	Kosten websites raad en rekenamer	B	I	-20				
				L	I	80				
	01.05	Mee/Tegenvaller	Lagere inkomsten rijbewijzen	B	S	114	114	114	114	114
	01.06	Mee/Tegenvaller	Kosten referendum Roomburgerpark	L	I	172				
Totaal 1						381	164	114	114	114
2	02.01	Mee/Tegenvaller	Restitutie Veiligheidsregio Hollands Midden	L	I	-350				
	02.02	Mee/Tegenvaller	Niet realiseren taakstelling Veiligheid	L	S		50	50	50	50
	02.03	Nieuwe uitgave	Voldoende basis voor uitvoering juridische taken in het domein openbare orde en veiligheid	L	S		41	41	41	41
	02.04	Nieuwe uitgave	Bibob naar minimum niveau	L	S		79	79	79	79
	02.05	Nieuwe uitgave	Voortzetten regisseur intensieve wijkaanpak	L	S		47	47	47	47
Totaal 2						-350	217	217	217	217
3	03.01	Budgettair neutraal	Programma Kennisstad	B	I	-226				
				L	I	226				
	03.02	Mee/Tegenvaller	Kosten tijdelijke verplaatsing van de woensdag- en zaterdagmarkt (corona)	L	I	304				
	03.03	Mee/Tegenvaller	Prognose toeristenbelasting	B	S		-329	-121	-244	-244
				L	S		155	319	203	203
	03.04	Nieuwe uitgave	Coronasteun huren statiegeldbikers Leidens Ontzet	L	I	74				
	03.05	Nieuwe uitgave	Gebiedsmanagement LBSP	L	I		625			
Totaal 3						378	452	198	-41	-41
4	04.01	Budgettair neutraal	Kruispunt Sweelincklaan - Debussystraat met de Vijf Meilaan	L	S		7	7	7	7
							-7	-7	-7	-7
	04.02	Budgettair neutraal	Marketing en communicatie bereikbaarheid parkeergarages	B	I	-50	-50	-50	-50	
				L	I	50	50	50	50	
	04.03	Budgettair neutraal	Vervangen brandmeldinstallatie Haarlemmerstraatgarage	B	S	0	-12	-12	-12	-12
				L	S	0	12	12	12	12
	04.04	Budgettair neutraal	Masterplan Houtkwartier	L	S		7	45	44	44
							-7	-45	-44	-44
	04.05	Budgettair neutraal	Reconstructie Churchilllaan	L	S		10	60	151	150
							-10	-60	-151	-150

Prog	Nr.	Ontwikkeling	Onderwerp	L/B	I/S	2021	2022	2023	2024	2025
	04.06	Budgettair neutraal	Infra Lammenschansweg-Zuid	L	S			15	95	95
								-15	-95	-95
	04.07	Budgettair neutraal	Dekking van incidentele kosten voor maatregelen uit programma autoluw	B	I	-482	482			
				L	I	482	-482			
	04.08	Budgettair neutraal	Ontsluiting Intratuin	L	I					
	04.09	Budgettair neutraal	Centrumroute deeltracé Schutterveld	L	I					
	04.10	Budgettair neutraal	Plankosten definitiefase infra	B	I	-5.544				
					S			80	80	141
				L	I	5.544				
					S		0	-80	-80	-141
	04.11	Budgettair neutraal	Aanvullend krediet voor verdere planstudie restopgave fietsparkeren Leiden CS	B	I	-200				
				L	I	200				
	04.12	Mee/Tegenvaller	Lagere parkeerinkomsten als gevolg van corona	B	I	1.000	0			
	04.13	Mee/Tegenvaller	Restant meevaller Leidse Ring Noord	L	S		-3	-8	-48	-48
	04.14	Nieuwe uitgave	Kapitaallasten zero emissie zone	L	S		10	176	174	173
							-10	-176	-174	-173
	04.15	Nieuwe uitgave	Bestuurlijk commitment knooppunt Leiden	L	I		1.020			
Totaal 4						1.000	1.017	-8	-48	-48
5	05.01	Budgettair neutraal	Lagere opbrengsten papier en glas	B	S	206	206	206	206	206
						-329	-329	-329	-329	-329
				L	S	123	123	123	123	123
	05.02	Budgettair neutraal	Kosten havenmeesters passantenhaven	B	S	-45	-45	-45	-45	-45
				L	S	45	45	45	45	45
	05.03	Budgettair neutraal	Bijdrage aan de Limes Bubble Barrier (LBB) te Katwijk	B	I	-8	-3	-3	-2	
				L	I	8	8	8	6	4
					S		-5	-5	-5	-4
	05.04	Budgettair neutraal	Samenvoeging diverse parken in één krediet Parken	L	S		35	35	35	34
							-35	-35	-35	-34
	05.05	Budgettair neutraal	Aanvullend krediet voor herinrichting 'Klimaatbestendige openbare ruimte Noorderkwartier Oost'.	L	I					
					S		2	11	11	11
							-2	-11	-11	-11
	05.06	Mee/Tegenvaller	Effecten Corona verwerkingskosten afval restfractie/milieustraat	L	I	268				
	05.07	Mee/Tegenvaller	Hogere inkomsten buitenreclame door nieuw contract per 2022	B	S		-136	-136	-136	-136

Prog	Nr.	Ontwikkeling	Onderwerp	L/B	I/S	2021	2022	2023	2024	2025
				L	S		34	34	34	34
	05.08	Mee/Tegenvaller	Beheerplannen kapitaalgoederen openbare ruimte 2022-2026	L	S		0	0	111	348
	05.09	Mee/Tegenvaller	Beheer en onderhoud ambtelijke huisvesting cluster Beheer	L	I	178	178	178	178	
	05.10	Mee/Tegenvaller	Lagere inkomsten 'fiets fout, fiets weg, door corona	B	I	50				
	05.11	Nieuwe uitgave	Inrichten BRO-coördinatorschap	L	I	23				
					S		20	20	20	20
	05.12	Nieuwe uitgave	Regie bodem en ondergrond	L	S	59	60	60	60	60
Totaal 5						577	156	157	267	327
6	06.01	Budgettair neutraal	Opleidingsklas plantoetsers Omgevingsvergunningen	B	I	-200	-200	-200		
				L	I	200	200	200		
	06.02	Budgettair neutraal	Inpassen nieuwe software VTH in gemeentelijke IT omgeving.	B	I	-400	-125	-125		
				L	I	400	125	125		
	06.03	Budgettair neutraal	Uitvoeringskosten project Ter Haarkade	B	I	-100				
				L	I	100				
	06.04	Budgettair neutraal	Actualisatie FPDS	B	I	-900				
					S		60	60	60	60
				L	I	900				
					S	0	-60	-60	-60	-60
	06.05	Mee/Tegenvaller	Versterken plantoets formatie Omgevingsvergunningen	L	S	88	88	88	88	88
	06.06	Mee/Tegenvaller	Verlenging uitvoeringscapaciteit VTH voor de (nieuwe) huisvestingsverordening en beleidsregels onttrekking	L	I		78	113	35	
	06.07	Mee/Tegenvaller	Actualiseren beheerplannen gemeentelijk vastgoed	L	S		707	707	707	707
	06.08	Mee/Tegenvaller	Lagere huurinkomsten vastgoed niet beleidsmatig ondersteund als gevolg van corona	B	I	250				
	06.09	Mee/Tegenvaller	Ontwikkeling brandweerlocatie Gooimeerlaan	B	S			217	217	217
				L	S			-19	-19	-19
	06.10	Mee/Tegenvaller	Gebiedsontwikkeling Telderskade tekort vastgoedexploitatie	B	S			61	110	110
				L	S			-10	-51	-51
	06.11	Mee/Tegenvaller	Onrendabele top en plankosten Trien Semlerstraat	L	I	210	490			
	06.12	Mee/Tegenvaller	Vrijval egaliseriereserve bouwleges	B	I	-3.149				
Totaal 6						-2.602	1.362	1.157	1.087	1.052
7	07.01	Budgettair neutraal	Beheerplan 2022-2026 onderdeel spelen	L	S			2	6	6
								-2	-6	-6
	07.02	Budgettair neutraal	Uitbreiding schoolgebouwen OZB	B	S	-418	-495	-520	-520	-520
				L	S	418	495	520	520	520

Prog	Nr.	Ontwikkeling	Onderwerp	L/B	I/S	2021	2022	2023	2024	2025
	07.03	Mee/Tegenvaller	Correctie budget Jeugdparticipatie (SD)	L	S		134	134	134	134
	07.04	Mee/Tegenvaller	PGB Jeugdzorg (SD)	L	S	700	700	700	700	700
	07.05	Mee/Tegenvaller	Ontwikkeling kosten regionale Jeugdhulp (SD)	L	S	1.177	2.087	1.754	1.584	908
	07.06	Mee/Tegenvaller	Regionale uitvoeringskosten Jeugdhulp Leidse regio (SD)	L	I	108	80			
	07.07	Mee/Tegenvaller	Extra rijksmiddelen jeugdhulp 2021	B	I	-2.600				
				L	I	615				
	07.08	Mee/Tegenvaller	Schoonmaakkosten gymzalen	L	S	120	120	120	120	120
	07.09	Mee/Tegenvaller	Vrijval structureel budget IGBO	L	S	-225	-258	-258	-258	-258
	07.10	Bijsturing	Verrekening reserve Sociaal domein programma 7	B	I		-2.867	-2.454		
Totaal 7						-105	-4	-4	2.280	1.604
8	08.01	Budgettair neutraal	Renovatie buitenbad de Vliet	L	S		8	7	7	7
							-8	-7	-7	-7
	08.02	Budgettair neutraal	Verplaatsen FC Boshuizen	B	I	-187				
						-26	-26	-26	-26	-26
				L	I	187				
						26	26	26	26	26
					S	7	6	6	6	6
						-7	-6	-6	-6	-6
	08.03	Budgettair neutraal	Beheerplan Sport 2022-2026	B	S			-40	-40	-40
				L	I		259			
					S		17	93	117	98
							-276	-53	-77	-58
	08.04	Budgettair neutraal	Beschikbaar stellen programmagelden museum De Lakenhal	B	I	-149				
				L	I	149				
	08.05	Budgettair neutraal	Inzet rijksmiddelen voor cultuur i.v.m. corona-epidemie	B	I	558				
				L	I	-558				
	08.06	Mee/Tegenvaller	Sportpark de Mors	B	I	-500				
				L	I	500				
					S			212	210	208
	08.07	Mee/Tegenvaller	Aanpassen krediet korfbalvelden Montgomery	B	S		-15	-15	-15	-15
				L	I	-34				
					S		15	15	15	15
	08.08	Mee/Tegenvaller	Programmamanager grote sportprojecten	L	I	39	20	20		
	08.09	Mee/Tegenvaller	Herstel dubbel begrote cultuurcoaches	B	S	108	108	108	108	108
				L	S			-110	-110	-110
	08.10	Mee/Tegenvaller	Huisvestingslasten culturele instellingen	L	I	350	350			

Prog	Nr.	Ontwikkeling	Onderwerp	L/B	I/S	2021	2022	2023	2024	2025
	08.11	Mee/Tegenvaller	Vrijval investering hockeyveld Roomburg	L	S	0	0	-256	-254	-252
	08.12	Nieuwe uitgave	Energievoorzieningen	L	S	50	50	50	50	50
	08.13	Nieuwe uitgave	Leids Mediafonds - incidentele dekking 2022	L	S		100			
	08.14	Nieuwe uitgave	Compensatie sportvelden Vlietzone	B	I					
				L	I	500				
						-500				
					S			48	48	47
Totaal 8						513	628	71	51	51
9	09.01	Budgettair neutraal	Koploperproject doorontwikkeling cliëntondersteuning (SD)	B	I	-200	-200			
				L	I	200	200			
	09.02	Mee/Tegenvaller	Huisvestingslasten Telderskade (SD)	L	S			68	68	68
	09.03	Mee/Tegenvaller	Niet realiseren compensatie invoering abonnementstarief (SD)	B	S	900	1.150	1.400	1.650	1.650
	09.04	Mee/Tegenvaller	Onderzoeksagenda monitor sociaal domein (SD)	L	I	55	60	110		
	09.05	Mee/Tegenvaller	Plankosten sociaal domein cluster PMO (deels SD)	L	S		188	188	188	188
	09.06	Mee/Tegenvaller	Taakstelling SWT Leiden (SD)	L	I	250				
	09.07	Mee/Tegenvaller	Wmo Maatwerkvoorzieningen (SD)	B	I	-250				
					S	130	130	130	130	130
				L	S	-965	-1.190	-1.365	-1.465	-1.465
	09.08	Nieuwe uitgave	Gemeentebrede programma Leiden inclusief	L	I		300	285		
	09.09	Nieuwe uitgave	Leids Healthy Society Centre (SD)	L	I		50			
	09.10	Nieuwe uitgave	Preventie interventie team (SD)	L	S		230			
	09.11	Nieuwe uitgave	Programma tijdelijke huisvesting statushouders	L	I	1.350	150	150	150	
	09.12	Bijsturing	Inzet reserve sociaal domein voor tekort 2021-2023 (SD)	B	I	-121	-658	-1.580		
				L	I			1.010		
Totaal 9						1.350	410	395	721	571
10	10.01	Mee/Tegenvaller	Leidse bijdrage aan uitkeringenbudget	B	S	500	500	500	500	500
				L	I	50				
					S	-1.636	-1.665	-1.648	-1.468	-1.468
	10.02	Mee/Tegenvaller	Aanpassing BUIG-budget	B	S	469	469	469	469	469
				L	I	-2.100				
					S	-469	-469	-469	-469	-469
	10.03	Mee/Tegenvaller	Vervanging uitkeringsadministratie	L	I	805				
					S		80	80	80	80
Totaal 10						-2.381	-1.085	-1.068	-888	-888
OH	OH.01	Budgettair neutraal	Voortzetting ontwikkelpool	L	I		100			
							-100			
	OH.02	Budgettair neutraal	Vervanging GIS-systeem voor het fysieke domein	L	I	172				

Prog	Nr.	Ontwikkeling	Onderwerp	L/B	I/S	2021	2022	2023	2024	2025
						-172				
					S		10	10	10	10
							-10	-10	-10	-10
	OH.03	Budgettair neutraal	Verduurzaming wagenpark 2021-2023	L	S		55	54	75	74
							-55	-54	-75	-74
	OH.04	Budgettair neutraal	Hybride vergaderen	L	S		11	11	11	11
							-11	-11	-11	-11
	OH.05	Budgettair neutraal	Omzetting kredieten ZaakGericht Werken en Join naar nieuw krediet ZGW fase 2	L	S		126	125	124	123
							-126	-125	-124	-123
	OH.06	Mee/Tegenvaller	Budget voormalig personeel	L	I	-200	-100			
	OH.07	Mee/Tegenvaller	Structureel ramen budget informatievoorziening	L	S		525	1.000	1.000	1.000
	OH.08	Mee/Tegenvaller	Ontwikkeling bijdrage aan SP71	L	I	-778				
					S	1.855	1.180	603	603	603
	OH.09	Mee/Tegenvaller	Alternatieve dekkingsvoorstel stadhuis (Herhuisv. ambtenaren RV20.0119)	B	S		50	100		
			Alternatief dekkingsvoorstel herhuisvesting ambtenaren	B	S		13	25		
	OH.10	Mee/Tegenvaller	Invullen taakstelling beleids capaciteit cluster Stedelijke Ontwikkeling	L	S	386	193	193	294	294
	OH.11	Mee/Tegenvaller	Vervanging Financieel systeem binnen SP71	L	I	1.145	601	60		
	OH.12	Mee/Tegenvaller	Hogere kosten ploegendiensten wagenpark door corona	L	I	15				
	OH.13	Mee/Tegenvaller	Aanpassing bijdrage BSGR	L	S	138				
	OH.14	Mee/Tegenvaller	Aframen taakstelling GPC	L	S		200	200	200	200
Totaal OH						2.561	2.662	2.181	2.097	2.097
AD	AD.01	Autonoom	Ontwikkeling Gemeentefonds	B	S	4.013	3.115	1.722	-2.104	-7.349
	AD.02	Autonoom	Lagere dividenduitkering BNG	B	S	120	120	120	120	120
	AD.03	Autonoom	Verwachte tegenvaller CAO	L	S	500	500	500	500	500
	AD.04	Mee/Tegenvaller	Onderuitputting kapitaallasten	L	I	-795				
					S	264				
	AD.05	Mee/Tegenvaller	Ontwikkeling kapitaallasten 2021 - 2025	L	S		-1.528	-1.397	-177	1.352
	AD.06	Mee/Tegenvaller	Maximale kapitaallasten in jaarschijf 2025	L	I					-500
					S					500
	AD.07	Mee/Tegenvaller	Actualisering financieringsresultaat	L	S	-2.594	-2.284	-2.580	-1.645	-803
	AD.08	Mee/Tegenvaller	Aanname rijkscompensatie inkomstendering en hogere lasten corona	B	I	-2.300				
	AD.09	Bijsturing	Verhogen stelpost onderuitputting kapitaallasten	L	S		-400	-400	-400	-400
	AD.10	Bijsturing	Vrijval behoedzaamheidsruimte 2023	L	S			-1.000		

Prog	Nr.	Ontwikkeling	Onderwerp	L/B	I/S	2021	2022	2023	2024	2025
	AD.11	Bijsturing	Inzet concernreserve voor tekorten 2021-2024	B	I	-530	-5.500	-374	-2.151	1.516
Totaal AD						-1.322	-5.977	-3.409	-5.857	-5.063
Tot.						0	0	0	0	-8

Bedragen x € 1.000,-

6.7 Reserve Parkeren (auto en fiets)

De weergave van de ontwikkeling van de reserve parkeren in de Memo Reserve Parkeren is anders gepresenteerd dan voorgaande jaren. Om te komen tot een duidelijk verloop van een (integrale) Reserve Parkeren, moet rekening gehouden worden met twee "componenten":

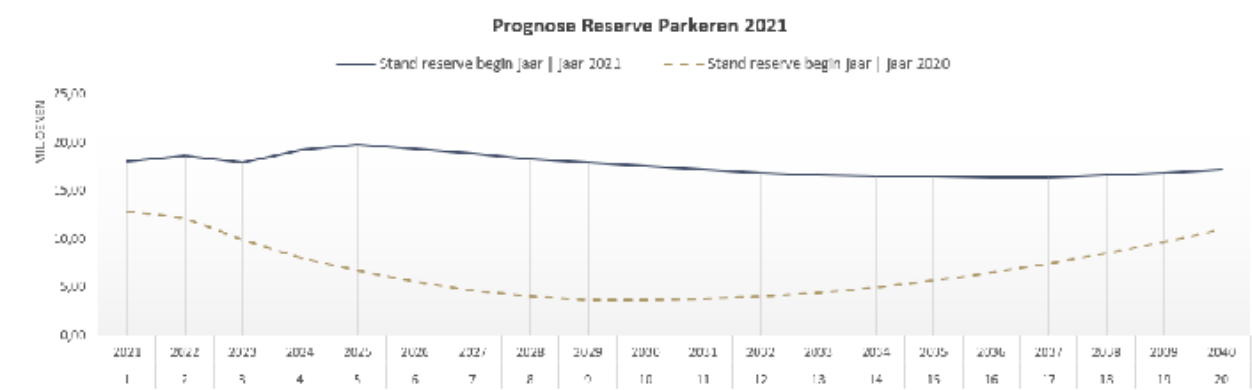
1. **Exploitatie.** Dit jaar is ervoor gekozen een weergave van het (meerjaren-)exploitatieresultaat voor auto en fiets te geven. Voorheen was dit het verloop van de reserve parkeren verdeeld naar een onderdeel auto en een onderdeel fiets. Echter: omdat er sprake is van dekking uit 1 reserve, is het aparte verloop van het deel auto en het deel fiets minder belangrijk. Wat wel van belang is: het jaarlijkse exploitatieresultaat. Dit maakt per jaarschijf inzichtelijk of de exploitatie autoparkeren in staat is de exploitatie fietsparkeren te dekken. De twee exploitatieresultaten vormen één component van de (geïntegreerde) Reserve Parkeren, die wel als geheel is weergegeven.
2. **Overige dekking uit de Reserve Parkeren.** Naast de parkeerexploitatie zijn er diverse andere zaken die gekoppeld zijn aan de reserve parkeren. Dit betreft zaken die (nog) niet in de exploitatie parkeren vallen of die voortvloeien uit eerder genomen raadsbesluiten. Deze worden buiten de exploitatie aan de reserve parkeren onttrokken of gedoteerd. In praktijk betekent dit dat het verloop van de reserve parkeren als geheel, anders kan zijn dan het exploitatieresultaat. Concreet: een positief exploitatieresultaat leidt tot de verwachting dat de reserve parkeren zal toenemen. Immers: een positief saldo wordt gedoteerd aan de reserve. Maar: doordat er nog andere zaken op de reserve parkeren drukken die niet in de exploitatie vallen, kan het verloop van de reserve toch dalen. Een voorbeeld van een dergelijke onttrekking en dotatie zijn de kosten en opbrengsten voor uitbreiding betaald parkeren (is nog geen raadsbesluit over genomen en daarom nog niet in de exploitatie verwerkt, maar wel mee gerekend in het verloop van de reserve Parkeren).

Reserve Parkeren

De hoogte van de gecombineerde reserve Parkeren (auto en fiets) is per 1 januari 2021 totaal circa € 18 mln. In de prognose 2020 was verwacht dat de reserve een hoogte van circa € 13 mln. zou bedragen. Dit betekent een toename van circa 5 mln. Dit wordt verklaard door de volgende zaken:

- In 2020 is bij de 2^e voortgangsrapportage onderstaande opgenomen. Dit heeft echter geen effect op de ontwikkeling van de reserve, maar wel op de hoogte hiervan. In 2020 is namelijk € 3,2 mln. gestort in de reserve. Dit wordt vervolgens in komende jaren onttrokken aan de reserve ter dekking van de kapitaallasten.
- In 2020 is in het kader van corona € 1 mln. opgenomen voor compensatie lagere parkeerinkomsten. Dit is niet ingezet waardoor het resultaat met € 1 mln. is verbeterd.
- In rekenmodel 2020 is als onttrekking begroot € 8.979.979. In werkelijkheid is € 8.179.400 onttrokken. Een verschil van € 0,8 mln. Dit verschil zit in diverse posten. Een voorbeeld is dat in 2019 de verwachting was de Garenmarkt gestart zou zijn met afschrijven. Dat is echter doorgeschoven naar een jaar later.

Grafiek 1 ontwikkeling reserve Parkeren

Tot 2023 neemt de hoogte van de reserve toe. Dit komt o.a. doordat er in 2021 een lagere taakstelling voor fietsparkeren is dan vanaf 2022. Tot deze taakstelling is in 2018 besloten.

De afname van het verloop van de reserve in 2023 heeft te maken met de aanloopkosten (projectkosten) voor de uitbreiding van het betaald parkeren (deze zijn nog niet verwerkt in de prestatie parkeren maar al wel meegenomen in de reserve). Tot en met 2025 neemt de omvang van de reserve weer toe door de extra inkomsten uit het uitgebreide gebied van betaald parkeren.

Vanaf 2026 zijn alle fietsenstallingen die nu gepland zijn open en dragen we alle kapitaallasten. Hiermee wordt de stand van de reserve gedrukt. Hierna vinden er voorsnog geen nieuwe grote wijzigingen in de exploitatie plaats en daarmee is er sprake van een dalende lijn.

Het huidige beeld laat zien dat de verwachte stand van de gecombineerde reserve Parkeren positief blijft en daarmee past binnen het kader van het raadsbesluit uit 2009. De laagste waarde van de reserve Parkeren bedraagt circa € 16,5 mln. en wordt verwacht in 2037.

Prestatie parkeren

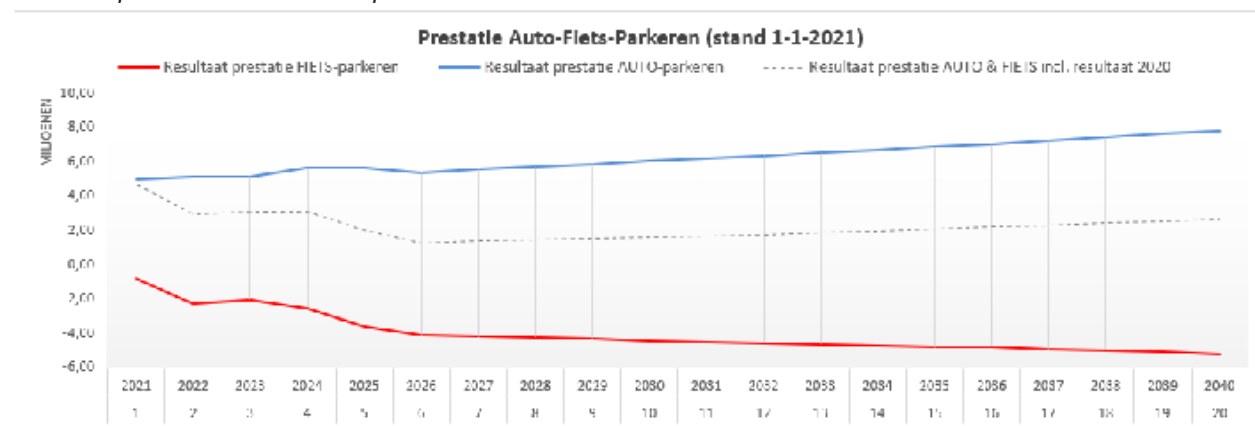
Hieronder wordt ingegaan op de gecombineerde prestatie (opbrengsten minus de kosten) rond auto- en fietsparkeren. In de onderstaande figuur wordt het gecombineerde resultaat getoond. Voor auto- en fietsparkeren wordt apart een toelichting gegeven op het resultaat.

Autoparkeren

Het getoonde perspectief van de prestatie autoparkeren is gebaseerd op het actuele parkeerbeleid van Leiden. Daarbij zijn de volgende actualisaties doorgevoerd:

1. De huidige omvang en tariefstelling van het betaald parkeren op straat (de zones A, B1 en B2) en de tariefstelling in de parkeergarages;
2. In de exploitaties van de parkeergarages is structureel rekening gehouden met planmatig onderhoud;
3. Kosten ten behoeve van het vergroten van de parkeergarage Haarlemmerstraat;
4. Tariefsverhoging van € 0,30 per uur in 2022 (in totaal zijn de tarieven in 2022 met € 0,50 per uur verhoogt om een structurele bijdrage van € 1.2 mln. aan de reserve Duurzame Stad te leveren en € 0,10 is voor de vastgestelde tweejaarlijkse indexatie van de parkeertarieven);
5. Derving van inkomsten als gevolg van de corona-crisis (zie toelichting hieronder);
6. Financiële gevolgen van het uitvoeren van de maatregelen uit de Agenda Autoluwe Binnenstad en de Parkeervisie (zoals invoeren vergunning parkeren in de binnenstad en uitbreiding van het betaald parkeren);
7. Voorstellen uit de Kaderbrief 2021-2025. Deze worden gedekt door de Reserve Parkeren met uitzondering van het voorstel over gedeerde inkomsten door Corona.

Grafiek 2 prestatie auto- en fietsparkeren

Gevolgen door corona

De coronamaatregelen hebben gezorgd voor minder bezoekers aan de stad en zodoende ook minder parkeerders in de stad. In 2020 constateerden wij een derving die (gemiddeld gemeten over het hele jaar) circa € 65.000 per week bedroeg ten opzichte van 2019. Vanuit het Rijk is een compensatie van € 950.000 toegekend als tegemoetkoming voor deze gedeerde inkomsten. Op het moment van schrijven bedraagt de derving, gemeten over het eerste kwartaal 2021 zo'n € 47.000 per week ten opzichte van 2019. Omdat onduidelijk is hoe lang de coronabeperkingen blijven gelden hebben wij drie maatregelen in de Parkeerexploitatie verwerkt.

- De afgelopen jaren hebben wij op autoparkeren een positief resultaat behaald ten opzichte van de begroting (over 2019 bijvoorbeeld een bedrag van € 1,4 mln. op de baten). Normaal gesproken wordt dan de begroting bijgesteld op basis van realisatie voorgaande jaar. Dit hebben wij nu vooralsnog slechts beperkt gedaan;
- Wij hebben, gebaseerd op de derving in 2020, een bedrag aan verminderde inkomsten opgenomen van € 1 mln. voor 2021;
- Bij de kaderbrief 2021 hebben wij daarnaast een bedrag van € 1 mln. aangemeld als verwachte verminderde parkeerinkomsten.

De negatieve financiële gevolgen door de coronamaatregelen worden voorlopig opgevangen binnen de reserve Parkeren. Wij gaan de verminderde inkomsten opnieuw aanmelden zodra het Rijk hiervoor weer een regeling heeft ingericht.

Fietsparkeren

De fietsexploitatie is in tegenstelling tot de auto-exploitatie negatief. Naast de kapitaallasten zijn er kosten voor beheer en onderhoud. De hoogste kosten (circa 40%) hangen samen met de bemensingskosten in de

fietsenstallingen. Het getoonde perspectief van het resultaat van het exploitatieresultaat van fietsparkeren is gebaseerd op het actuele parkeerbeleid van Leiden. Daarbij is rekening gehouden met:

1. Realisatie van twee nieuwe stallingen in het Stationsgebied met een capaciteit van circa 3.000 stallingsplaatsen (de Geus in 2024) en 3.300 stallingsplaatsen (restopgave in 2026). Bruto investeringen van beide stallingen bedragen circa € 17 mln. (De Geus) en € 22 mln. (restopgave) en in totaal € 39 mln. Netto, na aftrek bijdragen derden, bedragen de investeringskosten voor de gemeente € 20,5 mln.
2. Bemensingskosten van de Zeezijde, Taxistandplaats, Lorentz, Waagstalling, de Geus en de nieuwe stalling in het stationsgebied en in het centrum (in de zomer van 2021 volgt hierover een separaat voorstel aan de gemeenteraad);
3. Beheer en onderhoudskosten fietsenstallingen Taxistandplaats, Lorentz, De Geus en de nieuwe stalling;
4. Voorstellen uit de Kaderbrief 2021-2025. Deze worden gedekt door de Reserve Parkeren.
5. Opbrengsten uit de 1/24 uur gratis stallen in de stationsomgeving medio 2023, ook in de gemeentelijke stallingen (conform de motie RV 20.0086);
6. Handhavingskosten en opbrengsten uit door eigenaren opgehaalde fietsen (fiets fout = fiets weg en weesfietsen).

Nadere toelichting op de prestatie auto- en fietsparkeren

De huidige situatie in Nederland en ook in Leiden is onzeker. De duur van de coronamaatregelen en de mogelijke aansluitende economische gevolgen zijn onduidelijk. De kosten voor fietsparkeren lopen op, terwijl er extra stallingen in de stad noodzakelijk zijn. Tevens is er vraag naar nieuwe P&R/HUB-locaties. Deze locaties zijn niet rendabel te exploiteren. Deze kosten zijn niet in de exploitatie verwerkt.

Bij autoparkeren zijn de kosten en baten goed afgestemd en is er vooralsnog vertrouwen in een stabiele groei over de jaren heen. Bij fietsparkeren is er geen sprake van een goede balans. De kosten lopen op. Met de NS wordt nader gekeken of de exploitatie van de stallingen in het stationsgebied gezamenlijk uitgevoerd kan worden met een bijdrage van de NS. Hieronder een samenvattende opsomming van risico's bij de huidige prognose over auto- en fietsparkeren:

- Duur en inhoud van coronamaatregelen;
- Gevolgen voor de economie tijdens en na coronacrisis;
- Gevolgen uitwerking van de Parkeervisie en de Autoluwe binnenstad;
- Kostenontwikkelingen voor bouw, beheer- exploitatie- en onderhoudskosten van auto- en fietsparkeren;
- Bijdragen derden voor bouw-, exploitatie-, bemensings- en/of beheerkosten.

